MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETO
TEISĖS MOKYKLA
VIEŠOSIOS TEISĖS INSTITUTAS

ERNESTAS GADIŠAUSKAS
ADMINISTRACINĖS TEISĖS STUDIJŲ PROGRAMA

VIEŠOJO ADMINISTRAVIMO INSTITUCIJŲ VEIKLOS YPATUMAI KARANTINO RĖŽIMO SĄLYGOMIS

Magistro baigiamasis darbas

Darbo vadovas –
prof. dr. Andrejus Novikovas

Vilnius, 2022

TURINYS

TURINYS 2

ĮVADAS 3

1. VIEŠOJO ADMINISTRAVIMO INSTITUCIJŲ VEIKLOS KARANTINO METU TEORINĖ ANALIZĖ 7

1.1. Karantino rėžimas kaip administracinis teisinis rėžimas 7
1.2. Viešojo administravimo institucijų statusas karantino metu. 10
1.3 Viešojo administravimo institucijų valdymas karantino metu 13

2. VIEŠOJO ADMINISTRAVIMO INSTITUCIJŲ VEIKLOS PRAKTINIAI ASPEKTAI KARANTINO METU 17

2.1. Viešojo administravimo institucijų veiklos tendencijos pandemijos metu 17
2.2 Administracinės atsakomybės už COVID-19 pažeidimus taikymo aspektai. 21
2.3. Viešojo administravimo institucijų priimti sprendimai pandemijos metu 27

3. VIEŠOJO ADMINSITRAVIMO INSTITUCIJŲ VEIKLOS YPATUMŲ KARANTINO REŽIMO SĄLYGOMIS LYGINAMOJI ANALIZĖ 36

Empirinio tyrimo metodologija 36
Empirinio tyrimo pagrindimas 36
Empirinio tyrimo eiga 36

IŠVADOS 53

LITERATŪROS SĄRAŠAS 56

ANOTACIJA LIETUVIŲ IR ANGLŲ KALBOMIS 66

SANTRAUKA LIETUVIŲ KALBA 68

PATVIRTINIMAS APIE ATLIKTO DARBO SAVARANKIŠKUMĄ 71

ĮVADAS

Temos aktualumas. Viešojo administravimo institucijų veiklos paskirtis - tarnauti žmonėms [1]. Neišvengiamos force majeure sąlygos, gali keisti valstybės, viešojo sektoriaus institucijų veiklą bei jos funkcijas, kartu keičiant viešųjų administracinių paslaugų teikimo principus, jų prieinamumą. Tai akivaizdžiai įrodė pasaulinės pandemijos situacija. Pandemija tapo iššūkiu tiek privataus, tiek viešojo sektoriaus dalyviams, viešojo administravimo institucijoms. Viešojo administravimo institucijos privalėjo taikytis prie visuotinio tikslo suvaldyti pandemiją ir viso to pasekoje keisti viešojo administravimo paslaugų teikimą, administracinių paslaugų teikimą, teisinį reguliavimą. [2]. Be pasekmių sveikatai ir gyvybės praradimo, pandemija turėjo įtakos sveikatos priežiūros sistemoms, sutrikdė švietimo sistemą, sukėlė sunkumų verslui ir ekonomikai[3]. Reaguojant į tai, valstybės tarnautojai, turėjo prisitaikyti prie nuolat kintančios situacijos, improvizuoti, priimti greitus sprendimus taikant pandemijos valdymui skirtas priemones.

Kita vertus, nors pandeminė situacija privertė keistis viešojo administravimo institucijas ir paslaugų teikimo kryptis, tai nebūtinai reiškia prastesnę viešųjų administracinių paslaugų gavėjų patirtį. Technologinė pažanga, skaitmenizacija, padeda viešajam sektoriui adaptuotis prie kito paslaugų teikimo lygio, kuris supaprastina jų prieinamumą, mažina užimamo laiko trukmę paslaugų gavėjui [4]. Reikėtų atkreipti dėmesį į tai, kad karantino padėtis šalyje apibrėžė viešojo administravimo institucijų vaidmenį ir reikšmę žmonių ir valstybės poreikiams, stabilizacijai. Tačiau situacijos naujumas, kurioje visi valstybės institutai atsiduria pirmą kartą, išryškino ir viešojo administravimo institucijų veiklos kritines problemas. Kurios tampa kryptimi, ieškant viešojo administravimo stabilumą įtvirtinančių sprendimų ateityje, formuojant teisiškai pagrįstus, efektyvius, visuomenės ir valstybės lūkesčius atliepti galinčius viešojo administravimo institucijų sprendimus.

Tyrimo problema. Pandemija, privertusi keisti viešojo administravimo paslaugų teikimą ir patį viešojo administravimo mechanizmą, jau parodė silpnasias sistemos vietas. Vyriausybė, ministerijos ir joms pavaldžios institucijos priimė daugiau nei 3800 teisės aktų skirtų pandemijai valdyti[5]. Pernelyg griežta[6], skubota reakcija į pandemijos keliamus iššūkius, gausi teisės aktų

[1] Lietuvos Respublikos Konstitucijos 5 str. https://www.lrs.lt/home/Konstitucija/Konstitucija.htm
[2] Lietuvos teritorijoje įsigalioja karantinas, „Draudimų ir apribojimų sąrašas“.*Respublika,* www.respublika.lt/lt/naujienos/lietuva isigalioja_karantinas_draudimu_ir_apribojimu_sarasas.
[3] Darius Svidleras. „Pasaulinė pandemija“. https://www.luminor.lt/lt/pasauline-pandemija-precedento-neturintysivykiai-ir-i-rinkas-sugrize-dideli-svyravimai
[4] Europos komisija- „sprendimai pandemijos metu“, (žiūrėta 2020-01-03) https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/coronavirus-response/digital-solutions-during-pandemic_lt.
[5] Infolex,COVID-19 teisės aktų kaita. https://www.infolex.lt/portal/start_ta.asp
[6] International Labour organization „ *Covid-19 and the world of work* „ https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/documents/briefingnote/wcms_824092.pdf

leidyba lėmė teisės aktų spragas, viešojo administravimo institucijų veiklos sutrikimus, asmens teisių pažeidimus, verslo, ekonomikos nuosmukį[7], valstybės tarnautojų taikančių administracinio poveikio priemones kompetencijos trūkumą. Valstybės viešojo administravimo institucijų atsakingų už karantino rėžimo valdymą ir įgyvendinimą priimti nutarimai karantino periodu uždraudė nebūtinųjų viešųjų administracinių paslaugų teikimą, apribojo sveikatos priemonių prieinamumą [8], iškreipė konkurenciją [9]. Tačiau tai nereiškia, kad buvo nutraukta viešojo administravimo institucijų veikla. Jų įpareigojimas keisti veiklos sąlygas parodė, kad viešojo administravimo institucijos nėra pasiruošusios adaptuotis prie ekstremaliųjų situacijų. Turimi planai, nėra pritaikyti praktiškai, pirmiausia dėl būtinųjų skaitmenizacijos priemonių neturėjimo, žmogiškųjų išteklių gebėjimų nebuvimo, bendradarbiavimo trūkumo, piliečių įtraukimo.[10]

Darbo mokslinis naujumas ir tiriamos problemos ištyrimo lygis. Pasaulyje per daugelį metų pastebimas padidėjęs pandemijų (ŽIV/AIDS, Ebola ir kt.) dažnis. Analizuojant pasaulio istoriją galima pastebėti daug su pandemijomis susijusių reiškinių, kurie neigiamai paveikė ne tik žmonių sveikatą, bet ir šalių ekonomiką bei viešąjį sektorių.[11] Nuo 2019 metų Uhane Kinijoje kilo dar viena, koronaviruso SARS-CoV-2 sukeltos ligos COVID-19 pandemija kuri sparčiai išplito visame pasaulyje. Jos mastai plitimo tempas, bei priemonės reikalingos kovoti su pandemija yra visiškai naujas reiškinys pasaulyje. Dėl pandemijos Lietuvoje ir kitose pasaulio šalyse įvestas karantinas kelia rimtus iššūkius viešojo sektoriaus institucijoms. Kadagi COVID-19 pandemija dar nesibaigė ir su jos keliamais sunkumais susiduriama ir šiandieną, todėl magistrinis darbas „Viešojo adminstravimo institucijų veiklos ypatumai karantino rėžimo sąlygomis“ yra naudingas siekiant išanalizuoti viešojo administravimo institucijų veiklos ypatumus, tobulintinas veiklos kryptis. Šis magistrinis darbas išskirtinis dar ir tuo, kad juo bus siekiama palyginti Lietuvos ir užsienio valstybių viešojo administravimo institucijų veiklos ypatumus.

Viešojo ardministravimo institucijų veikla karantino metu Lietuvoje yra nagrinėjama mokslininkų. Viešo administravimo ir kitų subjektų įgaliojimus ekstremaliosios situacijos metu išnagrinėjo Andrejus Novikovas[12]. Pandemijos iššūkius žmogaus teisėms ir laisvėms išnagrinėjo

---

[7] COVID-19 pandemijos sprendimai, „teisiniai , valdymo ir ekonominiai aspektai“ https://repository.mruni.eu/bitstream/handle/007/17050/Lietuvos_teis%C4%97_I%20dalis.pdf?sequence=1&isAllowed=y

[8] Lietuvos Respublikos Valstybės lygio ekstremaliosios situacijos operacijų vadovo sprendimas 2020 m. kovo 16 d. Nr. V-387“Dėl asmens sveikatos priežiūros paslaugų teikimo organizavimo paskelbus karantiną Lietuvos Respublikos teritorijoje“. Žiūrėta 2020 m. birželio 17d . https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/f770372267a611eaa02cacf2a861 120c?jfwid

[9] Vyriausybės nutarimas 2020-03-14 Nr.207, „Dėl karantino Lietuvos Respublikos teritorijoje paskelbimo“. Žiūrėta 2020-06-17, https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/deaf8694 663011eaa02ca cf2a861120c

[10] Andrius Stasiukynas, nauja viešojo valdymo era. https://www.vz.lt/mru/2020/06/25/ekspertai-prasideda-nauja-viesojo-valdymo-era.

[11] Qiu, Rutherford, Mao & Chu, 2016/2017 „*The Pandemic and it's Impacts*“

[12] Andrejus Novikovas. (2020). „Viešojo administravimo ir kitų subjektų įgaliojimai ekstremaliosios situacijos metu.“ Esminiai pokyčiai, „COVID19 pandemijos sprendimai: teisiniai, valdymo ir ekonominiai aspektai“, *Lietuvos teisė* 2020 d. 1, p. 23

Toma Birmontienė, Jolita Miliuvienė[13]. Ar teisėtai paskelbtas karantinas nagrinėjo V. Nekrošius[14]. Viešojo administravimo galimybes COVID-19 metu Čekijoje, Lenkijoje, Vengrijoje nagrinėjo Matej Horvat, Wojciech Piatek, Lukaš Potešil, Krizstina F.Roznyai[15]. Beto yra didelės apimties Mykolo Romerio universiteto tyrimas kuriame nagrinėjama COVID-19 pandemijos metu priimtų sprendimų vertinimas teisiniu, vadybiniu ir ekonominiu požiūriu[16]. Aktualios informacijos galima rasti ir Specialiųjų tyrimų tarnybos ataskaitose[17].

Darbo reikšmė. Pastebėta, kad trūksta tyrimų, nusakančių, kaip būtų galima užtikrinti kokybišką viešo administravimo paslaugų teikimą, ypač tokiomis neįprastomis sąlygomis kaip pandemija ir jos pasekoje – karantinas. Darbe atliktas tyrimas padės nustatyti viešo administravimo institucijų veiklos ypatumus karantino metu, taip pat atskleis pandemijos valdymo priemones, teisės aktus, bei jų taikymo ypatumus. Gauti tyrimo rezultatai gali būti panaudojami, siekiant pagerinti viešo administravimo institucijų gebėjimą priimti sprendimus pandemijų atvejais. Tad tuo galima pagrįsti šios temos reikšmingumą teorinės ir praktinės analizės atžvilgiu.

Tyrimo objektas – Viešojo administravimo institucijų veiklos ypatumai karantino rėžimo sąlygomis.

Darbo tikslas – atlikus teisinio reguliavimo, teisinių šaltinių bei teismų praktikos analizę teoriškai ir empiriškai pagrįsti viešo administravimo institucijų iššūkius ir galimybes efektyviai veikti karantino režimo sąlygomis.

Darbo tikslui pasiekti keliami šie **uždaviniai:**

1. Išanalizuoti labiausiai paveiktas viešojo administravimo institucijų veiklos sritis.
2. Išanalizuoti COVID-19 valdymo ypatumus.
3. Analizuoti pandemijos metu priimtų sprendimų teisines pasėkmes.
4. Atlikti kokybinį lyginamosios analizės tyrimą ir išanalizuoti, kaip užsienio valstybių viešojo administravimo institucijos užtikrino paslaugų teikimą gyventojams karantino rėžimo sąlygomis;

[13] Toma Birmontienė., Jolita Miliuvienė, J. (2020). „Pandemijos iššūkiai žmogaus teisėms ir laisvėms“. Lietuvos teisė 2020 : *esminiai pokyčiai*, d. 1, p. 47-65. https://repository.mruni.eu/bitstream/handle/007/17050/Lietuvos_teis%c4%97_I%20dalis.pdf?sequence=1&isAllowed=y

[14] Vytautas Nekrošius. ”Ar teisėtai paskelbtas karantinas„. *Teisė pro.* https://www.teise.pro/index.php/2020/03/20/v-nekrosius-ar-teisetai-paskelbtas-karantinas/

[15] Public administration‘s adaptation to COVID-19 pandemic. http://cepar.fu.uni-lj.si/index.php/CEPAR/article/view/510/505

[16] Lietuvos teisė 2020 : esminiai pokyčiai: „COVID-19 pandemijos sprendimai: teisiniai, valdymo ir ekonominiai aspektai“, https://repository.mruni.eu/bitstream/handle/007/17050/Lietuvos_teis%C4%97_I%20dalis.pdf?sequence=1&isAllowed=y

[17] STT. „Korupcijos rizikos analizės išvados“. (2020): 4. Žiūrėta 2020m. Birželio 14 d. https://www.stt.lt/data/public/uploads/2020/11/covid-19-kra-isvada.pdf

Tyrimo metodika: Dokumentų analizės metodas – taikytas siekiant gauti informaciją, vertinant teisinius dokumentus priimtus viešojo administravimo institucijų COVID-19 metu. Taip pat šis metodas taikytas siekiant išanalizuoti COVID-19 pandemijos valdymui skirtas teisinio reguliavimo priemones, nustatant tobulinimo galimybes.

Lyginamosios analizės metodas taikytas siekiant įvertinti ir palyginti, Lietuvos, Lenkijos, Italijos, Slovėnijos, Čekijos, Vengrijos viešojo administravimo institucijų priimtus sprendimus COVID-19 metu.

Sisteminės analizės metodas - taikytas siekiant atskleisti viešojo administravimo institucijų efektyvaus veikimo svarbą valstybei ir piliečiams karantino rėžimo sąlygomis.

Apibendrinimo metodas- naudotas suformuoti darbo išvadas ir pasiūlymus.

Darbo struktūra. Šį mokslinį tiriamąjį darbą sudaro įvadas, trys dėstomosios dalys, baigiamosios išvados ir svarbiausi pasiūlymai. Pirmoje dalyje pateikiama viešo administravimo institucijų samprata, valdymo sistema, karantino rėžimas kaip administracinis teisinis rėžimas; antroje – aptariami viešo administravimo srityje įvykę pokyčiai šalyje prasidėjus pandemijos bangai, administracinės atsakomybės už karantimo pažeidimus taikymo ypatumai. Trečioje darbo dalyje analizuojami tyrimo metu surinkti duomenys pateikiamas viešojo administravimo institucijų veiklos vertinimas.

Ginamasis teiginys.

Viešojo administravimo subjektų veikla, susijusi su viešųjų paslaugų teikimo administravimu ir administracinių paslaugų teikimu, pandemijos metu nebuvo užtikrinamos tinkamai.

1. VIEŠOJO ADMINISTRAVIMO INSTITUCIJŲ VEIKLOS KARANTINO METU TEORINĖ ANALIZĖ

1.1. Karantino rėžimas kaip administracinis teisinis rėžimas

Teisinis rėžimas – tai reguliavimo tvarka, kuri yra išreikšta sąveikaujančiomis bei kryptingomis teisinėmis priemonėmis, tokiomis kaip leidimai, draudimai, pozityvūs įpareigojimai, kurių tikslas yra visuomenės nariams suteikti bendrąjį leidimą arba bendrąjį draudimą[18]. Ypatingai teisinio režimo aktualumą lemia įvairūs pavojingi iššūkiai, grėsmės, įskaitant stichines nelaimes, teroristų išpuolius, vidinius neramumus, pandemijas ir pan., be to, šios grėsmės plečia nepaprastosios padėties teisinį reguliavimą[19].

Valstybės teisinėje sistemoje taikos metu gali būti taikomi šie specialieji teisiniai režimai – tai karantinas, ekstremalioji situacija ir nepaprastoji padėtis[20]. Ekstremali situacija – šis specialusis teisinis režimas yra siejamas su situacija, kai techninė, gamtinė, ekologinė ar socialinė priežastis sukelia didelį bei staigų pavojų žmonių sveikatai, gyvybei turtui arba kitus didelius nuostolius [21]. Nepaprastoji padėtis – šis specialusis teisinis režimas leidžia taikyti pagrindiniame šalies įstatyme bei Nepaprastosios padėties įstatyme nustatytus laikinus apribojimus fiziniams bei juridiniams asmenims naudotis teisėmis, laisvėmis bei tam tikrus veiklos apribojimus [22]. Karantinas Lietuvos Respublikos žmonių užkrečiamųjų ligų profilaktikos ir kontrolės įstatyme yra apibrėžiamas kaip „*specialusis teisinis režimas, nustatomas atskiriems objektams ar apkrėstose teritorijose, kai yra nustatomi nežinomos kilmės užkrečiamųjų ligų sukėlėjų paplitimai, ypač pavojingų užkrečiamųjų ligų atvejai, protrūkiai bei epidemijos* „[23].

LR Vyriausybė 2020 m. vasario 26 d. nutarimu Nr. 152 „Dėl valstybės lygio ekstremaliosios situacijos paskelbimo“, vadovaudamasi Vyriausybės ekstremalių situacijų komisijos pasiūlymu bei Lietuvos Respublikos civilinės saugos įstatymu, dėl naujojo koronaviruso (COVID-19) plitimo grėsmės šalyje įvedė valstybės lygio ekstremaliąją situaciją[24]. Pasaulio sveikatos organizacijai paskelbus informaciją apie viruso plitimo greičio, pavojingumo ir kitas grėsmes, 2020 m. kovo 14 d. nutarimu Nr. 207 „*Dėl karantino Lietuvos Respublikos teritorijoje paskelbimo*“, Vyriausybė

[18] Stasys Vansevičius .*Valstybės ir teisės teorija* (Vilnius: Justitia, 2000): 201-202
[19] Aušra Vainorienė. „Nepaprastosios padėties teisiniai pagrindai“ (Daktaro disertacija Viniaus universitetas) (2018), 7 http://talpykla.elaba.lt/elaba-fedora/objects/elaba:32886537/datastreams/MAIN/content
[20]Vaidotas A. Vaičaitis, „Specialieji teisiniai rėžimai Lietuvos teisinėje sistemoje“ 80, *teisė* https://www.zurnalai.vu.lt/teise/article/view/22280/21482.
[21] Lietuvos Respublikos Nepaprastosios padėties įstatymo 2 str 6 d.
[22] *Ibid*
[23] Lietuvos Respublikos Žmonių užkrečiamųjų ligų profilaktikos ir kontrolės įstatymo 2 str 21 d.
[24] LR Vyriausybės nutarimas 2020-02-26 Nr.152 „Dėl valstybės lygio ekstremaliosios situacijos paskelbimo“, LRS, žiūrėta 2021 m. balandžio 15 d., https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/8feb1a7658a111eaac56f6e40072e018

paskelbė trečią (visiškos parengties) civilinės saugos sistemos parengties lygį bei karantiną visoje šalies teritorijoje. Šiuo nutarimu buvo apribotas judėjimas per sieną ir šalies viduje, taip pat apriboti viešojo ir privataus sektoriaus veikla, švietimo įstaigų darbas, sveikatos priežiūros įstaigų darbas, socialines paslaugas teikiančių įstaigų darbas[25].

Remiantis situacijos nepaprastumu pasaulio valstybės nustatė skirtingus specialiuosius teisinius režimus, siekdamos pandemiją suvaldyti. Pažymėtina, kad kiekvienos valstybės pasirinkimą lėmė iš nacionalinės Konstitucijos kylantys reikalavimai[26]. Analizuojant karantino teisinį rėžimą Lietuvoje jį būtų galima priskirti prie administracinių teisinių rėžimų dėl jo paskirties t.y tai tam tikrų valstybės sričių, situacijų reguliavimas, su specialių priemonių sistema. Kuri pasireiškia per administracinio teisinio rėžimo požymius kurie atsispindi koronaviruso situacijos šalyje taikomose kontroliavimo priemonėse. Pirmiausia jų taikymo sritis –viešoji erdvė, jie taikomi siekiant vykdomosios valdžios institucijoms įgyvendinti savo pareigas užtikrinti saugumą, apsaugą, gynybą. Antra šalyje *taikomi nurodymai formuojantys rėžimines taisykles*, susidedantys iš draudžiančiųjų ir įpareigojančiųjų administracinių-teisės normų, kurios apriboja fizinių ir juridinių asmenų bendra teisinį subjektiškumą. Taipogi administraciniam-teisiniam režimui *būdingas pozityvus suvaržymas*, t.y. įpareigojimas valstybės institucijoms, organizacijoms, įstaigoms, nevyriausybinėms organizacijos, tarnautojams bei piliečiams veikti atitinkama kryptimi siekiant tam tikrų tikslų t.y koronaviruso situacijos suvaldymo, ligos plitimo mastų mažinimo, gyvybių išsaugojimo. Taipogi reguliuojant teisinius santykius tarp viešosios valdžios institucijų ir jai nepavaldžių subjektų dėl teisinių režimų laikymosi, *taikomi administraciniai-teisiniai poveikio metodai*, t.y už režimo taisyklių pažeidimą taikoma administracinė atsakomybė. Prie administracinio teisinio rėžimo priemonių kaip esminių aspektų būtina išskirti teisės aktų ir normų leidybą, naujų įgaliotų valstybinės institucijų, kurios sukurtos pandemijos metu arba gavę įgaliojimus pandemijai kontroliuoti (LR Vyriausybės COVID sukeltos situacijos valdymo komitetas), taipogi ANK, darbo kodekso ir kitų teisės aktų pakeitimus bei naujų teisės aktų leidyba kurie nustatato ypatingą veiklos tvarką tam tikrose sferose.[27] Todėl tvarkos užtikrinimas atsakomybės nustatymas administracinėmis teisinėmis priemonėmis turėtų būti laikomas administraciniu teisiniu režimu.

[25] Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2020-03-14 Nutarimas Nr-207, „Dėl karantino Lietuvos Respublikos teritorijoje paskelbimo“, LRS, žiūrėta 2021 m. balandžio 15 d., https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/deaf8694663011eaa0 2cacf2a861120c

[26] Toma Birmontienė, Jolita Miliuvienė, (2020). ”Pandemijos iššūkiai žmogaus teisėms ir laisvėms“. *Lietuvos teisė 2020:esminiai pokyčiai*, d. 1, p. 47-65. https://repository.mruni.eu/bitstream/handle/007/17050/Lietuvos_teis%c4%97_I%20dalis.pdf?sequence=1&isAllowed=y

[27] Audrius Bakaveckas ir kt., Lietuvos administracinė teisė bendroji dalis. *Vadovėlis*., (Vilnius, 2005)., 199 -200

Teisininkų T. Birmontienės ir J. Miliuvienės teigimu, epidemija, remiantis LR Konstitucija, yra laikoma pagrindu tokiu ypatingu atveju nustatyti papildomą piliečių darbą, šalinant stichinių nelaimių, epidemijos ar kitų ypatingų situacijų padarinius, tačiau nėra laikoma pagrindu žmogaus teisėms riboti[28]. Tačiau LR Konstitucinio teismo teisėjo E. Šileikio teigimu, Konstitucijoje nėra naudojama sąvoka „karantinas“ ar į jį panašus ekstremalaus viešojo valdymo režimas, užtat yra nurodyta, kad valstybėje iškilus grėsmei visuomenės rimčiai, LR Seimas turi teisę įvesti visoje šalies teritorijoje ne ilgiau nei 6 mėn. trunkančią nepaprastąją padėtį[29]. Be to, E. Šileikis akcentuoja pagrindiniame šalies įstatyme numatytą nuostatą, kad valstybė rūpinasi žmonių sveikata, o šiame kontekste tai gali būti dingstis įvesti šalyje nepaprastąją padėtį[30]. Tuo tarpu teisininkas ir teisėtyrininkas V. Nekrošius teigia, kad Konstitucijos nuostata turi būti aiškinama siaurai, kas suponuoja ribojimų galimumą išimtinai tik įstatymo forma[31]. Tačiau suprasdamas situacijos išaiškinimo jautrumą, pataria valdžios veiksmų teisėtumą įtvirtinti Seime – nustatyti ir patvirtinti visus nustatytus ribojimus[32]. 2021 m. balandžio mėn. daugiau negu 30 Seimo narių kreipėsi į LR Konstitucinį teismą išaiškinimo, ar karantino ribojimai, tokie kaip Lietuvos piliečiams, turintiems teigiamą COVID-19 testą, teisių ribojimas grįžti į Lietuvą neprieštarauja pagrindiniam šalies įstatymui[33]. Tokie pavyzdžiai įrodo, kad situacija iki galo nėra aiški ir patiems įstatymų leidėjams. Be to, neįžvelgiama valdžios institucijų bandymų įtvirtinti savo veiksmų teisėtumą, išaiškinant juos remiantis LR Konstitucijos reikalavimais.

Reziumuojant, karantino teisinį rėžimą Lietuvoje būtų galima priskirti prie administracinių teisinių rėžimų dėl jo paskirties t.y tam tikrų valstybės sričių, situacijų reguliavimas, su specialių priemonių sistema kurios įgyvendinimas pasireiškia per administracinio teisinio rėžimo požymius, kurie atsispindi koronaviruso situacijos šalyje taikomose kontroliavimo priemonėse. Jų taikymo sritis yra viešoji erdvė, taikomi nurodymai formuoja rėžimines taisykles (draudžiančiųjų ir įpareigojjančių) administracinės teisės normų. Taipogi būdingas pozityvus suvaržymas: veikimas atitinkama kryptimi siekiant tam tikrų tikslų. Santykių tarp viešosios valdžios institucijų ir jai nepavaldžių subjektų reguliavimas remiantis administraciniais teisiniais poveikio metodais

[28]Toma Birmontienė, Jolita Miliuvienė ir kt, „Pandemijos iššūkiai žmogaus teisėms ir laisvėms“. *Lietuvos teisė 2020 : esminiai pokyčia*i, d. 1, p. 47-65. https://repository.mruni.eu/bitstream/handle/007/17050/Lietuvos_teis%c4%97_I%20dalis.pdf?sequence=1&isAllowed=y

[29] Egidijus Šileikis. „Koronavirusas ir Konstitucija: karantinas ar nepaprastoji padėtis“*?,* 2020 kovo 18 d., http://www.teise.pro/index.php/2020/03/18/e-sileikis-koronavirusas-ir-konstitucija-karantinas-ar-nepaprastoji-padetis/

[30] *Ibid*

[31] Vytautas Nekrošius. „Ar teisėtai paskelbtas karantinas“?, *Teisė pro* 2020 kovo 20 d., http://www.teise.pro/index.php/2020/03/20/v-nekrosius-ar-teisetai-paskelbtas-karantinas/

[32] *Ibid*

[33] ELTA „*Per 30 Seimo narių grupė klausia KT, ar karantino ribojimai neprieštarauja Konstitucijai*“, 2021 m. balandžio 14 d., https://www.lrt.lt/naujienos/lietuvoje/2/1387170/per-30-seimo-nariu-grupe-klausia-kt-ar-karantino-ribojimai-nepriestarauja-konstitucijai

(administracinės atsakomybės taikymas). Administracinio teisinio rėžimo priemone galima laikyti ir teisės aktų ir normų leidybą, naujų įgaliotų valstybės institucijų , kurios sukurtos specialiai arba gavę įgaliojimus pandemijai kontroliuoti, taipogi ANK, darbo kodekso bei kitų teisės aktų pakeitmus skirtus nustatyti ypatingą veiklos tvarką tam tikrose sferose.

1.2. Viešojo administravimo institucijų statusas karantino metu.

„Viešojo sektoriaus paskirtis yra tarnauti piliečiui ir užtikrinti jo gyvenimo kokybę“[34] . O valstybė privalo savo veiksmais „*tarnauti bendrai tautos gerovei*“ [35] . Valstybės pareigūnai bei visi asmenys, vykdydami savo funkcijas bei įgyvendinami valstybės valdžią, t.y. tarnaudami žmonėms, turi veikti remiantis pagrindiniu šalies įstatymu bei siekti tautos ir Lietuvos valstybės interesų įgyvendinimo[36], taip pat garantuoti kad visi visuomenės nariai gautų vienodai prieinamą naudą[37] . Kiekvienas žmogus Lietuvoje turi teises į gerą viešąjį administravimą, užtikrinantį jo teises ir laisves[38] . Viena iš žmogaus prigimtinių teisių – jo teisę į sveikatą. LR Konstitucijos 53 straipsnis skelbia, kad valstybės pareiga yra rūpintis žmonių sveikata[39].

Pandeminė situacija sukėlė pavojų žmogaus teisei į sveikatą ir gyvybę išsaugojimui. *Institucijos*, organizuodamos savo darbus, priimdamos sprendimus bei įgyvendindamos ribojimus, savo veiksmus grindė kiekvieno jų atstovaujamo žmogaus sveikatos kaip visuomeninės vertybės išsaugojimu. O pandemijos sukelta situacija leido įvertinti praktinį pačių *Institucijų* pasirengimą užtikrinti žmogaus teises ir laisves, transformuoti veiklą ir pritaikyti ją naujoms gyvenimo karantine sąlygoms.

Iki šiol inovacijoms Lietuvos viešojo administravimo sektoriuje nebuvo skiriama pakankamai dėmesio. Nepaisant to, kad dalis *Institucijų* dar prieš pandeminį laikotarpį turėjo visas nuotoliniam darbui reikalingas priemones, tačiau Teisingumo, Kultūros, Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos ir daug Institucijų neturėjo netgi nuotolinės komunikacijos priemonių [40] .

---

[34] Aida Murauskaitė , „*Lietuvai 30. Ar tikrai viešasis sektorius visada lėtas, o privačiame – geresnė paslaugų kokybė*?“, LRT, 2020 m. gruodžio 09 d., https://www.lrt.lt/naujienos/lietuvoje/2/1294257/lietuvai-30-ar-tikrai-viesasis-sektorius-visada-letas-o-privaciame-geresne-paslaugu-kokybe

[35] Lietuvos Respublikos Konstitucijos 46 str https://www.lrs.lt/home/Konstitucija/Konstitucija.htm

[36] LVAT praktika, taikant Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo normas, 426, žiūrėta 2021 m . kovo 4 d. https://www.lvat.lt/data/public/uploads/2018/01/biuletenis_30-apibendrinimas.pdf

[37] Lietuvos Respublikos Viešojo administravimo įstatymo Nr. VIII-1234 pakeitimo įstatymas.

[38] Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 3 str, https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.69069/asr

[39] LR Konstitucijos 53 str. https://www.lrs.lt/home/Konstitucija/Konstitucija.htm

[40] STRATA “G. Mežetis, „*Skaitmeninėje Lietuvoje galėtume gyventi po 5 metų,* 2020 m. liepos 16 d., https://strata.gov.lt/lt/naujienos/8-naujienos/751-g-mezetis-skaitmenineje-lietuvoje-galetume-gyventi-po-5-met

Dauguma inovacijų viešajame sektoriuje buvo pradėtos diegti pandemijos metu ir gali būti vadinamos *„inovacijomis iš būtinybės“*[41] .

Yra nustatyta, kad kuo valstybės yra labiau skaitmenizuotos, tuo jos gali efektyviau suvaldyti COVID-19 krizę[42] . Be to, klientų pasitenkinimas viešųjų paslaugų kokybe taip pat yra siejamas su technologijų pritaikymu prie pasikeitusių sąlygų[43] . LR Vidaus reikalų ministrės A. Bilotaitės teigimu, yra siekiama viešųjų paslaugų elektroninę dalį padidinti dvigubai – nuo dabartinių 40 proc. iki 80 proc., o viešojo sektoriaus teikiamų paslaugų kokybę kelti iki privataus sektoriaus lygio[44] . Tačiau šiuo metu organizuojant Institucijų darbą nuotoliniu būdu yra susiduriama su darbuotojų nepakankamo kompiuterinio raštingumo iššūkiais, kas trukdo viešojo administravimo sutelktumui ir tobulinimui. Tai, kad Viešojo sektoriaus skaitmenizavimo lygis yra žemas, taip pat siejama ir su vidutiniu valstybės tarnautojo amžiumi (47 metai)[45] .

Atliepti klientų poreikius ir sumažinti viešo administravimo institucijų krūvius gali padėti ir skaitmeninės priemonės. LR Vyriausybės kuruojamame tinklalapyje koronastop.lrv.lt yra įdiegtas automatizuotas pokalbių robotas – „viLTė“[46] . Dirbtinis intelektas atsako į įvairius kausimus apie COVID-19, lietuvių ir anglų kalbomis pateikia, kūrėjų teigimu, oficialią ir patikimą informaciją[47] . Šis sprendimas ne tik prisideda prie visuomenės švietimo, padeda Institucijoms efektyviau kovoti su pandemija, tačiau taip pat sumažina karštosios linijos skambučių srautus leidžia savalaikiai padėti žmonėms, kuriems tuo metu reikia labiausiai pagalbos. *„Šis projektas padeda spręsti viešojo sektoriaus iššūkius“*[48]

---

[41] Patricija Kalkytė. ”Ar COVID-19 pandemijos metu viešasis sektorius užsikrėtė inovacijomis?“, 2021 balandžio 20 d., 15MIN, https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/nuomones/patricija-kalkyte-ar-covid-19-pandemijos-metu-viesasis-sektorius-uzsikrete-inovacijomis-18-1489538

[42] European Commission: „Digital solutions during the pandemic“, https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/coronavirus-response/digital-solutions-during-pandemic_en

[43] Jyotsna Hirmukhe. „Measuring Internal Customers' Perception on Service Quality Using SERVQUAL in Administrative Services“, 3, http://www.ijsrp.org/research_paper_mar2012/ijsrp-Mar-2012-79.pdf

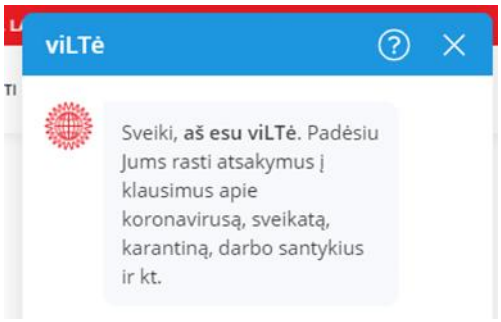
[44] *Rūmų bendruomenės susitikimas su LR VRM ministre A. Bilotaite*, 2021 m. vasario 11 d., https://www.rumai.lt/Naujienos/Rumu-bendruomenes-susitikimas-su-LR-VRM-ministre-A.-Bilotaite

[45] STRATA G. Mežetis G: „Skaitmeninėje Lietuvoje galėtume gyventi po 5 metų“, 2020 m. liepos 16 d., https://strata.gov.lt/lt/naujienos/8-naujienos/751-g-mezetis-skaitmenineje-lietuvoje-galetume-gyventi-po-5-met

[46] „Nuo *šiol į visuomenės klausimus apie ekstremalią situaciją ir karantiną padės atsakyti ir robotas“*, Govtech naujienos. https://govtechlab.lt/lt/nuo-siol-i-visuomenes-klausimus-apie-ekstremalia-situacija-ir-karantina-pades-atsakyti-ir-robotas/

[47] *Ibid*

[48] *Ibid.*

1 pav. Sistemos „viLTė“ prisistatymo žinutė .

Viešojo administravimo veiklos samprata karantino sąlygomis taip pat yra siejama su Institucijų darbo organizavimu atliepiant klientų poreikius ir galimybes. Esant šiai ekstremaliai situacijai, klientų veikla bei veikimas gali būti apsunkinti, todėl *Institucijos* turi prisitaikyti prie klientui patogių darbo metodų[49].

Viešojo sektoriaus klientų teigimu, Institucijų nepasiruošimas krizei parodo per mažas darbuotojų skaičius, vėluojantys paslaugų suteikimo (pvz., prašymų apdorojimo) terminai, darbuotojų kompetencijos trūkumas bei neaiškios procedūros [50] .Karantino metu klientams dažniausiai nepavyksta prisiskambinti sveikatos priežiūros institucijoms, Nacionaliniam sveikatos centrui bei kitoms pagalbą teikiančioms Institucijoms [51].

Pažymėtina ir tai, kad išryškėjus didelio masto nekompetentingam Institucijų darbuotojų pareigų atlikimui, ypač pirmojo karantino laikotarpiu, būtina papildyti teisės aktuose numatytą viešojo administravimo subjektų sprendimų ar veiksmų apskundimo tvarką, kadangi toks įtvirtinimas, koks yra Viešojo administravimo įstatyme, nėra pakankamas [52]. Be to, tai, kad didesne apimtimi buvo pereita prie nuotolinių teismo posėdžių, yra būtina užtikrinti teisingą procesą bei bylų duomenų perdavimo saugumą[53].

Apibendinant Viešojo administravimo *Institucijų* samprata karantino metu yra siejama su tarnyste Lietuvos Respublikos piliečiui. Siekiant išsaugoti pagrindinę žmonių prigimtinių teisių – teisę į sveikatą, viešojo administravimo institucijos neišvengiamai keitėsi. Pagrindinė ir

---

[49] Lietuvos Respublikos Valstybės Kontrolė. „Valstybės kontrolė savo veiklą vykdo atsižvelgdama į viešajam sektoriui karantino diktuojamus iššūkius“, 2020 m. kovo 31 d., https://www.vkontrole.lt/pranesimas_spaudai.aspx?id=25067

[50] Mokslo studija. „Su COVID-19 susijusių ekonominės veiklos apribojimų ir valstybės intervencinių priemonių poveikio Klaipėdos regiono įmonėms efektyvumo vertinimas“, 2020 m. gruodžio 31 d., 290, https://www.ku.lt/shmf/wp-content/uploads/sites/60/2020/12/mokslo-studija-su-isvadomis-ir-rekomendacijos-P-COV-20-51.pdf

[51] Nepasiekiami pagalbą teikiantys skambučių operatoriai pandemijos metu – „*kokias pamokas išmokome*?“, BNS, 2021 m. kovo 09 d., https://sc.bns.lt/view/item/373705

[52] Lietuvos mokslo taryba. „COVID-19 pandemijos metu priimtų sprendimų vertinimas teisiniu, vadybiniu ir ekonominiu požiūriu“, 4, 2020 m. gruodžio mėn., https://www.mruni.eu/wp-content/uploads/2021/01/COVID_sprendimu_tyrimo_santrauka.pdf

[53] *Ibid*

efektyviausia priemone tapo skaitmenizacijos priemonių diegimas. Kuris turėjo užtikrinti viešo administravimo institucijų veiklos testinumą. Tačiau kaip parodė pirmoji COVID-19 banga Teisingumo, Kultūros, Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos ir daug Institucijų neturėjo netgi nuotolinės komunikacijos priemonių kas lėmė pavėluotą skaimenizacijos priemonių diegimą, viešojo administravimo institucijų veiklos sutrikimus bei piliečių nepasitenkinimą viešo adminstravimo institucijų darbu.

1.3 Viešojo administravimo institucijų valdymas karantino metu

Viešojo administravimo sąvoka yra apibrėžiama LR viešojo administravimo įstatyme – tai *„teisės aktais reglamentuota viešojo administravimo subjektų veikla, skirta teisės aktams įgyvendinti: administracinis reglamentavimas, administracinių sprendimų priėmimas, teisės aktų ir administracinių sprendimų įgyvendinimo priežiūra, administracinių paslaugų teikimas, viešųjų paslaugų teikimo administravimas“* [54]. Viešasis administravimas – tai į klientus orientuotas valdžios ir jos valdomų institucijų (t.y. viešojo administravimo institucijų) paslaugų politikos formavimas ir įgyvendinimas[55]. **Viešojo administravimo institucijos** LR viešojo administravimo įstatyme yra vadinamos viešojo administravimo subjektais, ir apibrėžimos kaip *„viešasis juridinis asmuo, kolegiali ar vienasmenė institucija, neturinti juridinio asmens statuso, įstatymų nustatytą specialų statusą turintis fizinis asmuo, šio įstatymo nustatyta tvarka įgalioti atlikti viešąjį administravimą“*. Tai yra visos tarnybos, įstaigos, agentūros, inspekcijos bei kitos organizacinės struktūros, kurios, įstatymais jiems suteikta teise, praktiškai įgyvendina vykdomąją valdžią ir atskiras jos funkcijas, priimant administracinius sprendimus, teikiant administracines paslaugas, prižiūrint, kaip yra įgyvendinami teisės aktai ir administraciniai sprendimai, kaip jų yra laikomasi, administruojant viešųjų paslaugų teikimą[56]. **Karantino sąvoka** LR žmonių užkrečiamųjų ligų profilaktikos ir kontrolės įstatyme yra apibrėžiamas kaip *„specialus užkrečiamųjų ligų profilaktikos ir kontrolės priemonių taikymo režimas, nustatomas atskiriems objektams (toliau – riboto karantino objektai) ar apkrėstose teritorijose (toliau – teritorijų karantinas), kai registruojami nežinomos kilmės užkrečiamųjų ligų sukėlėjų paplitimai arba ypač pavojingų užkrečiamųjų ligų atvejai, taip pat pavojingų užkrečiamųjų ligų protrūkiai ar epidemijos“* [57]

[54] Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo Nr. VIII-1234 pakeitimo įstatymas”, LRS, žiūrėta 2021 m. gegužės 02 d., https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/24a32bb2a4e911eaa51db668f0092944/asr
[55] Sergii Prylipko, „*Public administration of municipal transport in the capital of ukraine based on the client-oriented paradigm“*, Public policy and administration. T. 19, Nr. 4 (2020): 130.
[56] Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 2 str.
[57] Lietuvos Respublikos Žmonių užkrečiamųjų ligų profilaktikos ir kontrolės įstatymas Nr. I-1553, 2 str 21d., LRS, žiūrėta 2021 m. gegužės 02 d., https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.32088/asr

Covid-19 pandemija tapo realiu išbandymu tiek Lietuvos, tiek viso pasaulio institucijoms. Koronavirusas sukėlė viešojo administravimo institucijų (toliau – Institucijų) sistemos krizę ir privertė sustabdyti kai kurių administracinių ir viešųjų paslaugų tiekimą [58], o kitų viešųjų paslaugų sklandų teikimą apsunkino. Valstybinio administravimo subjektai Lietuvos Respublikos Vyriausybė, ministerijos ir šioms institucijoms pavaldžios įstaigos, susidūrusios su koronaviruso plitimu bei siekdamos kuo labiau sukontroliuoti pandemiją, turėjo veikti išvien ir sukoncentruotai, taikyti pačias įvairiausias teisines priemones. Tačiau didžiausias krūvis pandemijai suvaldyti buvo skirtas LR Vyriausybei, kuri priima sprendimus ir kartu su ministerijomis bei jų pavaldume esančiomis įstaigomis užtikrina jų įgyvendinimą.

Vyriausybės nutarimu 2020 m. Vasario 26 d. dėl COVID-19 grėsmės Lietuvoje buvo paskelbta valstybės lygio ekstremali situacija [59]. Kitą dieną, 2020 m. vasario 27 d., LR Ministras pirmininkas paskyrė valstybės lygio ekstremaliosios situacijos valstybės operacijų vadovą, kuriuo tapo tuometinis sveikatos apsaugos ministras Aurelijus Veryga [60]. LR Vyriausybe, surengusi neeilinį posėdį 2020 m. kovo 15 d., nutarė kovo 16 d. paskelbti visoje šalyje karantiną[61]. Neilgai trūkus po karantino paskelbimo LR Vyriausybės 2020 m. kovo 25 d. nutarimu Nr. 266 sudarė LR Vyriausybės COVID-19 sukeltos situacijos valdymo komitetą, kurį sudarė Ministras Pirmininkas (Komiteto pirmininkas), energetikos ministras (Komiteto pirmininko pavaduotojas), vyriausybės kancleris (Komiteto pirmininko pavaduotojas), sveikatos apsaugos ministras, krašto apsaugos ministras, finansų ministras, socialinės apsaugos ir darbo ministras, susisiekimo ministras, švietimo, mokslo ir sporto ministras, teisingumo ministras, vidaus bei užsienio reikalų ministrai [62]. Pagrindinės šio Komiteto uždavinys buvo padėti Vyriausybei valdyti COVID-19 sukeltą ekstremalią situaciją [63]. Tuo tikslu Komitetas turėjo teikti pasiūlymus dėl situacijos valdymo ir (ar) padarinių šalinimo priemonių, padėti valstybės operacijų vadovui priimti sprendimus, koordinuoti ministerijų ir kitų įstaigų bei institucijų veiklą[64]. Komitetas veikė iki 2020 m. gruodžio

[58] Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. birželio 10 d. pasitarimo sprendimo (protokolo Nr. 28, 1 klausimas) 2 priedas: „*COVID-19 valdymo strategija*“, 2-3, https://lrv.lt/uploads/main/documents/files/COVID-19%20valdymo%20strategija_aktuali.pdf

[59] Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. vasario 26 d. Nutarimas Nr. 152, „Dėl valstybės lygio ekstremaliosios situacijos paskelbimo“, LRS žiūrėta 2021 m. gegužės 01 d. https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/8feb1a7658a111eaac56f6e40072e018

[60] Lietuvos Respublikos Ministro Pirmininko 2020 m. vasario 27 d. Potvarkis Nr. 43 „Dėl valstybės lygio ekstremaliosios situacijos valstybės operacijų vadovo paskyrimo“ https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/14950a6159a111eaac56f6e40072e018?jfwid=24tsi3r15

[61] LR Vyriausybės 2020 m. kovo 14 d. Nr. 207 nutarimas: „Dėl karantino Lietuvos Respublikos teritorijoje paskelbimo“, LRS, žiūrėta 2021 m. gegužės 02 d., https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/deaf8694663011eaa02cacf2a861120c?jfwid=pyc45539b

[62] Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. kovo 25 d. Nr. 266 nutarimas „ Dėl Lietuvos Respublikos vyriausybės covid-19 sukeltos situacijos valdymo komiteto sudarymo“ LRS žiūrėta 2021m. gegužės 02 d. https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/32c846e46eba11eaa38ed97835ec4df6?jfwid=-fxdp7c3m

[63] *Ibid*

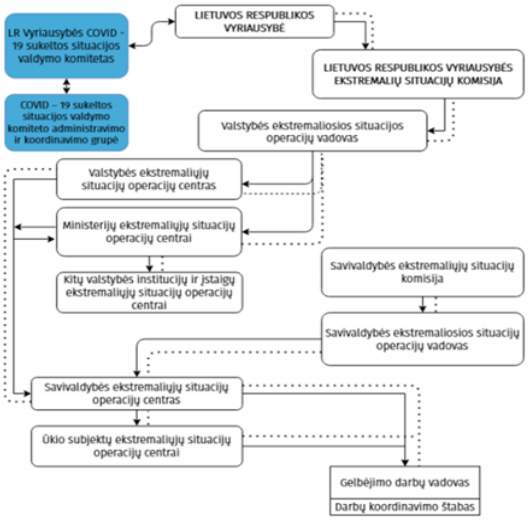
[64] *Ibid*

9 d., kai LR Vyriausybė sustabdė Komiteto veiklą. Be to, pandemijos sukeltoms problemoms spręsti Vyriausybės kanceliarijoje nuo 2020 m. kovo 17 d. veikia darbo grupė – Nepriklausomų ekspertų patariamoji taryba, kuri pagrindinei savo užduočiai vykdyti – pasiūlymams dėl COVID-19 ligos valdymo svarstyti ir teikti LR Vyriausybei – gali pasitelkti „*valstybės ir (ar) savivaldybių institucijų, įstaigų ir (ar) organizacijų, mokslo ir studijų institucijų atstovus*“[65] .

Vyriausybė tapo COVID-19 priemonių plano koordinatore[66], o pandemijos valdymą įgyvendino Vyriausybės kanceliarija, ministerijos, jų pavaldume esančios įstaigos bei savivaldybės [67].

Šalyje paskelbus karantiną, to pasekoje tam tikros valstybės institucijos įgijo papildomus įgaliojimus. Vyriausybės kancleriui buvo suteikti įgaliojimai sudaryti darbo grupes, analizuojančias bei vertinančias ekstremaliąją situaciją dėl koronaviruso, rengtų ir teiktų LR Vyriausybės COVID-19 sukeltos situacijos valdymo komitetui pasiūlymus dėl COVID-19 pandemijos padarinių šalinimo bei vykdytų Komiteto siūlymų įgyvendinimo stebėseną [68]. LR Seimas priėmęs Karo policijos įstatymų projektus, Karo policijos pareigūnams nuo 2021 m. sausio 1 d. buvo suteikti įgaliojimai administracinių nusižengimų ir kitų teisės pažeidimų tyrimo srityse[69].

Karantino metu Valstybės lygio ekstremaliosios situacijos suvaldymas buvo vykdomas remiantis šia schema.

[65] Lietuvos Respublikos Ministro Pirmininko 2020 m. gruodžio 18 d. Potvarkis Nr. 183 „ Dėl darbo grupės sudarymo“, LRS žiūrėta 2021 m. gegužės 03 d. https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/a7345e3040fe11ebb394e1efb98d3e67?jfwid=i3h7wg42g

[66] *Ibid*

[67] *Ibid*

[68] Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. kovo 25 d. Nr. 266 nutarimas. „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės COVID-19 sukeltos situacijos valdymo komiteto sudarymo“ LRS https://socmin.lrv.lt/lt/teisine-informacija/teises-aktai/lrv-nutarimai

[69] Lietuvos Respublikos Karo policijos įstatymo Nr. VIII-911 pakeitimo įstatymas, https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/c9707 72725a311eb8c97e01ffe050e1c

2 pav. Valstybės lygio ekstremaliosios situacijos valdymo schema.[70]

LR Vyriausybė valdė situacija, pasitelkusi valstybės ministerijų ir kitų valstybės institucijų ir įstaigų ekstremaliųjų situacijų operacijų centrus. Ne mažesnis vaidmuo tame atiteko ir savivaldybių administravimo subjektams (savivaldybės tarybai, merui, administacijos direktoriui, kitoms biudžetinėms įstaigoms jų ekstremaliųjų situacijų komisijoms, operacijų vadovams.

Viešojo administravimo sistema karantino sąlygomis veikia vadovaujantis kompetentingų institucijų rekomendacijomis. LR Vidaus reikalų ministerija rekomendavo kompetentingoms paslaugų teikimą administruojančioms Institucijoms, nustatyti, kurios paslaugos yra neatidėliotinos (svarbiausios), išduoti leidimus teikti paslaugas, užtikrinti nepertraukiamą teikimą prioriteto tvarka bei prižiūrėti ir kontroliuoti paslaugų atlikimą[71]. Institucijoms buvo siūloma fiziškai (gyvai) aptarnaujant klientus, didinti paslaugų prieinamumą, atisakyti perteklinio formalumo, sudaryti kuo lankstesnes paslaugų suteikimo-gavimo sąlygas, nesilaikyti neesminių formalių reikalavimų ir nustatant pareigą šiuos trūkumus ištaisyti vėliau, plėsti klientų konsultavimo galimybes Institucijos tinklalapyje skelbiant dažniausiai užduodamus klausimus (DUK), sukuriant atskiras el. pašto dėžutes konsultacijoms teikti, taikyti išankstines registracijas, diegti autoatsakiklius, o esant būtinybei – prailginti klientų aptarnavimo laiką [72].

Institucijų sistemos veiklą karantino metu labiausiai apsunkino tai, kad visos tiek LR Sveikatos apsaugos ministerijos, tiek LR Vidaus reikalų ministerijos bei kitų valdžios institucijų siūlomos Institucijų darbo organizavimo priemonės buvo tik rekomendacinio pobūdžio, nebuvo vieningo sistemos veikimo organizavimo plano, didelė teisės aktų kaita[73]. Dėl to karantinas tapo didžiausiu išbandymu Institucijoms, kurios pačios turėjo nuspręsti, kaip organizuoti nuotolinį darbą, turint ribotus išteklius, įskaitant, skaitmeninius darbo įrankius, ir nepakankamai inovatyvias sistemas. Visos šios ir kitos valdžios institucijos teikiamos rekomendacijos suponuoja tai, kad Institucijos turi turėti stiprią IT infrastruktūrą. Esant dabartinėms sąlygoms garantuoti visuomenės nariams vienodai prieinamą naudą[74], ką suponuoja viešosios paslaugos apibrėžimas LR viešojo administravimo įstatyme, galimybės yra pakankamai ribotos.

Apibendrinant viešojo administravimo institucijų valdymą karantino metu galime pastebėti, kad pagrindinis vaidmuo atiteko Vyriausybei. Pandemijos suvaldymas buvo grindžiamas glaudžiu viešo administravimo institucijų bendradarbiavimu, naujų institucijų sukūrimu, naujų funkcijų

[70] Aukščiausioji audito institucija, Vertinimo ataskaita, 13
[71] *Ibid*
[72] *Ibid*
[73] Infolex, COVID-19 teisės aktų skaičius- duomenys. https://www.infolex.lt/portal/start_ta.asp.
[74] Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo Nr. VIII-1234 pakeitimo įstatymas", LRS, žiūrėta 2021 m. balandžio 16 d., https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/24a32bb2a4e911eaa51db668f0092944/asr

esamoms institucijoms priskyrimu, Vyriausybės priimtų sprendimų vykdymu kuris buvo deleguotas vietos savivaldos institucijoms, Tačiau situacijos suvaldymui iki šios dienos buvo priimta daugiau nei 3800 COVID-19 teisės aktų, didelė teisės aktų kaita lėmė situacijos nepastovumą, viešo administravimo institucijų veiklos sutrikimus, žmonių nepasitenkinimą viešojo administravimo institucijų veikla

2. VIEŠOJO ADMINISTRAVIMO INSTITUCIJŲ VEIKLOS PRAKTINIAI ASPEKTAI KARANTINO METU

2.1. Viešojo administravimo institucijų veiklos tendencijos pandemijos metu

Viešojo administravimo institucijos karantino režimo sąlygomis patyrė daug pokyčių. Kadangi viešasis administravimas šalyje gali būti vykdomas tik remiantis įstatymais, o nemažai šalių neturėjo pandemijos suvaldymo patirties, dėl to valstybėms teko reaguoti greitai ir įstatyminę bazę pritaikyti prie beprecedentės situacijos ir nepažeisti tiek fizinių, tiek juridinių asmenų teisių[75]. Tokiu atveju priimti sprendimai ir administracinės reformos gali būti laikini ir ad hoc[76]. Viešo administravimo institucijų veiklos tikslu tapo teisės aktų leidyba siekiant stabilizuoti labiausiai pandemijos pažeistas sritis bei užtikrinti labiausiai pažeidžiamų ir visuomenei reikalingų sričių veiklos stabilumą bei testinumą.

Įvedus Lietuvoje ekstremaliąją situaciją, kardinaliai pasikeitė viešojo administravimo institucijų veiklos organizavimas, buvo išplėsti įgaliojimai bei veiklos mastai[77]. Be to, nuo 2020 m. lapkričio 1 d. LR viešojo administravimo įstatyme pasikeitė ir pats viešojo administravimo subjekto apibrėžimas. Iki tol viešojo administravimo subjekto sąvoką apėmė valstybės bei savivaldybės institucijos ir įstaigos, valstybės ir savivaldybės įmonės, viešosios įstaigos, kurių savininkė ar dalininkė yra valstybė ar savivaldybė[78], asociacija, regiono plėtros taryba, taip pat pareigūnai, valstybės tarnautojai[79], tuo tarpu dabar viešojo administravimo subjektais tapo ir

[75] Matej Horvat, Wojciech Piątek, Lukaš Potěšil et al. „Public Administration's Adaptation to COVID-19 Pandemic – Czech, Hungarian, Polish and Slovak Experience." (2021): 152. http://cepar.fu.uni-lj.si/index.php/CEPAR/article/view/510/505

[76] Fabrizio Di Mascio, Alessandro Natalini, Federica Cacciatore. Public Administration and Creeping Crises: „*Insights From COVID-19 Pandemic in Italy*. (2020): 625. https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/0275074020941735

[77] Andrejus Novikovas. „Viešojo administravimo ir kitų subjektų įgaliojimai ekstremaliosios situacijos metu", (2021): p.23.https://repository.mruni.eu/bitstream/handle/007/17259/Lietuvos_teis%c4%97_I%20dalis-25-33.pdf?sequence=1&isAllowed=y

[78] Gytis Kuncevičius, Violeta Kosmačaitė. „Viešasis administravimas kaip Lietuvos Administracinės teisės reguliavimo dalykas: kai kurie probleminiai aspektai".(Mykolo Romerio universitetas) p.13. file:///C:/Users/MyPC/Downloads/%23%23common.file.naming Pattern%23%23.pdf

[79] Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas, Suvestinė redakcija nuo 2020-09-01 iki 2020-10-31.

specialųjį statusą turintys juridiniai ir fiziniai asmenys[80]. O tai reiškia, kad visuomeninę ar privačią veiklą vykdantys asmenys, tokie kaip seniūnaičiai, advokatai, notarai, antstoliai, Šaulių sąjunga, kariuomenė (karo policija), policijos rėmėjai bei kiti prie specialųjį statusą turinčių asmenų priskirtini juridiniai ir fiziniai asmenys padidino viešojo administravimo institucijų pajėgas ir palengvino iki tol viešojo administravimo institucijų statusą turinčių įstaigų veiklą[81]. Remiantis nuo 2020-11-01 galiojančia LR viešojo administravimo įstatymo suvestine redakcija, pastariesiems asmenims, turintiems įgaliojimus, buvo patikėtos atlikti administracinių sprendimų priėmimo, administracinių paslaugų teikimo bei teisės aktų ir administracinių sprendimų įgyvendinimo ir laikymosi priežiūros funkcijos. Be šio teisės akto pakeitimų viešojo administravimo institucijų veiklos tęstinumui sekė ir kitų teisės aktų pakeitimai, operacijų vadovo sprendimai, vyriausybės nutarimai ir t.t[82]

Viešo administravimo institucijos siekdamos užtikrinti viešųjų paslaugų prienamumą bei, sveikatos priežiūros institucijų veiklos sklandumą susidūrė su priemonių trūkumo išsūkiais. Siekiant aprūpinti sveikatos priežiūros įstaigas neatidėliotinais medikamentais bei būtiniausia įranga turėjo skelbti viešuosius pirkimus kurie vadovaujantis yprastomis procedūromis užtruktų daug laiko kurio didėjant COVID-19 susirgimų skaičiui nebuvo. Atsižvelgiant į tai Lietuvos Respublikos Seimas skubos tvarka priėmė Viešųjų pirkimų įstatymo (toliau-VPĮ) pakeitimus. Buvo pakeistos dvi VPĮ nuostatos (46 str. 5 d. ir 72 str. 3 d.). Šie pakeitimai buvo orentuoti, į greitesnį, efektyvesnį tarptautinį neskelbiamų derybų vykdymą kadangi buvo leista nenustatyti privalomų tiekėjų pašalinimo pagrindų ir, atitinkamai, sumažinti kvalifikacijos patikrinimo procedūroms atlikti reikiamas laiko sąnaudas[83]. Tačiau buvo nustatytos papildomos, išimtinės sąlygos šioms aplinkybėms egzistuoti: „*būtinybė užtikrinti viešojo intereso apsaugą, įskaitant visuomenės sveikatos ir aplinkos apsaugą*“[84]. Šie pakeitimai buvo priimti reaguojant į kovai su pandemija skirtų priemonių trukumą, bei leido viešo administravimo institucijoms spartinti skaitmenizacijos procesų diegimą į Institucijų veiklą. Tačiau remiantis Europos komisijos išvada naudotis šiais įrankiais galima tik išimtinais atvejais, kaip atsižvelgiant į perkamo objekto svarbą, konkurencingos procedūros yra neįmanomos[85].

---

[80] Lietuvos respublikos viešojo administravimo įstatymo Nr. VIII-1234 pakeitimo įstatymas 2020 m. gegužės 28 d. Nr. XIII-2987 Vilnius, Suvestinė redakcija nuo 2020-11-01.

[81] Novikovas, 23.

[82] Infolex informacija. https://www.infolex.lt/portal/start.asp

[83] Aistė Mikočiūnienė.“Viešieji pirkimai COVID-19 akivaizdoje“. https://www.vz.lt/covid-19-verslui/2020/03/25/viesieji-pirkimai-covid-19-akivaizdoje

[84] Lietuvos Respublikos Viešųjų pirkimų įstatymo 72 str. 3d, žiūrėta 2022 m. balandžio 2d, https://www.infolex.lt/ta/40606:str46

[85] Europos Komisijos gairės dėl viešųjų pirkimo COVID-19 metu vykdymo. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020XC0401(05)&from=EN#ntr5-CI2020108LT.01000101-E0005

Viena labiausiai nukentėjusių nuo pandemijos sričių-socialinė. Siekiant užtikrinti šio sektoriaus stabilumą buvo priimti reikalingi įstatymų pakeitimai. 2020-03-19 buvo priimti Darbo kodekso 47 str, 49 str pakeitimai. Šiuose pakeitimuose buvo išdėstyti darbuotojų prastovos paskelbimo atvejai bei apmokėjimas už jas, nuotolinio darbo galimybė arba darbuotojo nušalinimas jeigu jo sveikata kelia grėsmė kitų darbuotojų sveikatai.[86] Buvo pakeistas ir Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymas. Šio įstatymo pakeitimai ir papildymai suteikė garantijas darbdaviams gauti subsidijas prastovos metu išlaikantiems darbo vietas, darbdaviams įdarbinatiems naujus darbuotojus subsidijų tvarką, bedarbiams nustatė mokymosi galimybes nuotoliniu būdu, asmenų teises dėl išmokos gavimo.[87] Keičiant LR garantijų darbuotojams jų darbdaviui tapus nemokiam ir ilgalaikio darbo išmokų įstatymą buvo numatyta LR užimtumo įstatyme numatytų išmokų kompensavimo mechanizmas [88] .Papildytas buvo ir LR ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymas naujais papildymais numatyti ligos išmokų dydžiai ekstremalios situacijos ir karantino metu asmenims kurių darbas susijąs su užkrečiamąja liga dėl kurios paskelbta ekstremali situacija [89].

Be šių įstatymų pakeitimų didelės reikšmės turėjo ir kiti teisės aktai vyriausybės nutarimai, ekstremaliosios situacijos operacijų vadovo sprendimai. Vyriausybė pandemijos metu priėmė sprendimus dėl importo muitų taikymo sustabdymo, esant ekstremaliajai situacijai“, "dėl karantino Lietuvos Respublikos teritorijoje paskelbimo", „subsidijų nuo COVID-19 nukentėjusioms įmonėms“, „*subsidijų nuo COVID-19 nukentėjusiems individualią veiklą vykdantiems asmenims*“ [90] .Valstybės lygio ekstremalios situacijos operacijų vadovas priėmė sprendimus įvairiose srityse. Sprendimai buvo orentuoti į apsaugos priemonių naudojimą viešose vietose, sveikatos priežiūros įstaigų darbo organizavimą paskebus karantiną, rekomendacijų darbdaviams organizuojant veiklą, dėl gydymo tvarkos asmenims kuriems nustatytas COVID-19, priemonių skirtų prekybos ir paslaugų teikimo vietos, dėl kibernetinio saugumo valstybės ekstreamliosios situacijos metu, dėl renginių vykdymo, organizavimo būtinų sąlygų, valdymo priemonių savivaldybės institucijų įmonių darbo vietoms[91]. Operacijų vadovo sprendimai buvo konkretūs skirti konkrečioms su pandemijos iššūkiais susiduriančioms sritims kontroliuoti. Operacijų

[86] Lietuvos Respublikos darbo kodekso 47 ir 49 str pakeitimo įstatymas. LRS, žiūrėta 2021m. spalio 13d., https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/cedb2d3268f811eaa38ed97835ec4df6
[87] Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo pakeitimo įstatymas Nr. XII-2470, TAR, žiūrėta 2021m gruodžio 06 d. https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/1b66837368f911eaa38ed97835ec4df6
[88] Lietuvos Respublikos garantijų darbuotojams jų darbdaviui tapus nemokiam ir ilgalaikio darbo išmokų įstatymo Nr. XII-2604 1, 5, 6 straipsnių, II skyriaus pavadinimo pakeitimo ir Įstatymo papildymo 3-1 straipsniu įstatymas 2020 03 17 Nr. XIII-2823
[89] Lietuvos Respublikos ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymo papildymo įstatymas. Nr. XIII-2824, TAR, žiūrėta 2021m. gruodžio 07d. https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/d9c1bec068f911eaa38ed97835ec4df6
[90] Bendras karantino sąvade esančių teisės aktų sąrašas. https://savadai.savadai.lt/document.php?id=17260
[91] *Ibid*

vadovo sprendimų kaita priklausė nuo COVID-19 situacijos nepastovumo. Operacijų vadovas priėmė daugiau kaip 1200 sprendimų skirtų COVID-19 valdyti.[92]

Vienomis iš pagrindinių koronaviruso suvaldymo ir veiklos krypčių tapo ne tik savalaikis sergančiųjų nustatymas, viruso plitimo kontrolė, užsikrėtusiųjų gydymas bei parama nuo pandemijos nukentėjusiems žmonėms bei verslo subjektams. Valdžios institucijos privalėjo imtis konkrečių priemonių krizei sušvelninti, įskaitant ekonominės ir socialinės veiklos apribojimus, kurie visuomenei sukėlė netikrumo jausmą ir abejonių dėl sprendimų priėmimo įgaliojimų paskirstymo tinkamumo, Institucijų vykdomų administracinių procesų organizavimo bei turėjo tiesioginę reikšmę tiek politikos formuotojams, tiek politikos vykdytojams ir visuomenei[93].

Pandemijos padariniai labiausiai paveikė sveikatos, ekonomikos, socialinę ir institucines sistemas, kurios nebuvo pasiruošusios reaguoti į krizes. Šioms sistemos teko kurti naują sklandaus veikimo praktiką. LR Vyriausybė siekdama didinti šių sistemų atsparumą dėl koronaviruso ir kitų kylančių ar kilsiančių grėsmių, patvirtino Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę „Naujos kartos Lietuva“[94].

Išanalizavus „ Naujos kartos Lietuva“ priemones galima pastebėti, kad naujos kartos Lietuva plano tubulintinos gairės iš esmės yra susijusios su Viešojo administravimo institucijų funkcionalumo kėlimu, viešųjų paslaugų prieinamumo nenumatytais atvejais didinimu, skaitmenizacijos mastų didinimų, sveikatos švietimo priemonių užtikrinimu. Žiūrint į ilgalaikę perspektyvą valstybei trūko sisteminio požiūrio į viešųjų paslaugų kokybės gerinimą, nebuvo užtikrintas nacionalinio lygmens priemonių pakankamumas todėl institucijose viešosios elektroninės paslaugos skiriasi pažangos lygiais. Pažymėtina, kad nuotoliniu kompiuterizuotu būdu gauti paslaugas iki šiol neturi galimybių negalią turintys asmenys, užsienio subjektai, be to, problemų paslaugų suteikimui skaitmeninių būdu kyla ir dėl nepakankamo visuomenės kompiuterinio raštingumo[95]. Visa tai apsunkina Institucijų veiklą ir riboja interesantų efektyvų naudojimąsi viešosiomis ir administracinėmis paslaugomis.

Apibendrinant viešojo administravimo institucijų veiklos tendencijos yra orentuotos į labiausiai koronaviruso paveiktas sritis: sveikatos, ekonomikos, socialinę, institucinę ir kt. Viešųjų administracinių paslaugų teikimo sutrikimams didelę reikšmę turėjo institucijų elektroninių paslaugų pažangos lygių skirtumas, valstybės sisteminio požiūrio į paslaugų kokybės gerinimą

---

[92] Operacijų vadovo sprendimų sąvadas. LRS, žiūrėta 2021m gruodžio 06 d. https://www.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.rezult_l?p_nr=&p_nuo=&p_iki=&p_org=10&p_drus=53&p_kalb_id=1&p_title=&p_text=&p_pub=&p_met=&p_lnr=&p_denr=&p_es=0&p_tid=&p_tkid=&p_t=0&p_tr1=2&p_tr2=2&p_gal=&p_rus=1

[93] Anna Malandrino, Elena Demichelis. „Conflict in decision making and variation in public administration outcomes in Italy during the COVID-19 crisis“, (2020): 138. https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/epa2.1093

[94] Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė: „Naujos kartos Lietuva.“ (2021).

[95] *Ibid* 15.

nebuvimas. Pagrindinė trikdžių šalinimo priemone tapo naujų teisės aktų leidyba: operacijų vadovo sprendimai, vyriausybės nutarimai, įstatymų pakeitimai. Viešojo administravimo įstatymo pakeitimai leido praplėsti viešojo administravimo subjektų ratą bei valdyti pandemiją. Viešųjų pirkimų įstatymo pakeitimai tapo priemone greitai skaitmenizuoti institucijų veiklą, bei prisitaikyti prie besikeičiančios korona viruso situacijos.

2.2 Administracinės atsakomybės už COVID-19 pažeidimus taikymo aspektai.

Didžiausiu iššūkiu viešo administravimo institucijoms tapo kontaktu plintančios ligos pavadinimu COVID-19 pažabojimas, žmonių gyvybių išsaugojimas užsikrėtimų skaičiaus didėjimo stabilizavimas ir mažinimas. Kaip rodo praktika būdu ir priemone suvaldyti pandemija tapo naujų įgaliojimų viešo administravimo institucijoms suteikimas, naujų specialių karantino rėžimui skirtų administracinių teisės normų išleidimas [96]. Įgalinant viešo administravimo institucijas (Policija, Karo policiją, Muitinės pareigūnus), bei kitus atsakingus asmenis jų įgyvendinimu. Greitai sukurtos ir priimtos teisės normos, bei greitas jų taikymas praktiškai, leido valdyti pandemiją. Pareigūnai taikydami naujas ANK normas susidūrė su naujais iššukiais tinkamai parinkti ir pritaikyti ANK straipsniuose įtvirtintas normas. Žmonių savimonei nesikeičiant, prastėjant COVID-19 situacijai šalyje karantino sąlygos griežtėjo, pareigūnų tolerancijos ribos mažėjo, vis daugiau asmenų buvo traukiami administracinėn atsakomybėn[97]. Pandemijos institutas yra naujas reiškinys Lietuvos administracinei teisei todėl svarbu tinkamai įvertinti jos kontrolei priimtas administracinės teisės normas. Bei teismų praktiką šiuo klausimu. Vyriausybei 2020 m. kovo 14 d. nutarimu šalyje įvedus visiškos parengties civilinės saugos sistemos lygį ir nustačius karantino režimą, buvo leista taikyti įvairius ribojimus pandemijos siuacijai suvaldyti. Tokie ribojimai neišvengiamai susiję su priemonėmis, padedančiomis užtikrinti ribojimų vykdymą[98]. Karantino rėžimo įvedimas lėmė naujų teisės normų priėmimą, administracinių nusižengimų kodekso (toliau- ANK) bei baudžiamojo kodekso už karantino pažeidimus taikymą.[99]

[96] Administracinių nusižengimų kodekso 45, 46, 96, 506, 526, 589 ir 608 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas. Nr. XIIIP-4662(2). LRS, žiūrėta 2021m gruodžio 08 d. https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/865645c0734511eaa38ed97835ec4df6

[97] „ Karantino pažeidimai“, *Kauno diena*. https://m.diena.lt/raktazodziai/karantino-pazeidimai

[98] Dovilė Murauskienė, ”COVID-19 kokia administracinė ar baudžiamoji atsakomybė gresia už karantino pažeidimus“ *Glimsted*, 2020m kovo 17d. https://www.glimstedt.lt/naujienos/covid-19-kokia-administracine-ir-baudziamoji-atsakomybe-gresia-uz-karantino-pazeidimus/

[99] *Ibid*

ANK 45 straipsnio 1 dalyje numatyta administracinė atsakomybė tam, kas pažeidė Lietuvos Respublikos žmonių užkrečiamųjų ligų profilaktikos ir kontrolės įstatymą (toliau- ŽULPĮ), kurio pagrindu yra paskelbtas karantinas ir nustatyti su karantinu susiją apribojimai. Apribojimų paskelbtų karantino metu nesilaikymas ir yra pagrindas taikyti administracinę atsakomybę. Proporcingai griežtesnė atsakomybė numatyta ANK 45 str 3 d. tam, kas, "*pažeidęs įstatymą, sukėlė pavojų išplisti pavojingoms ar ypač pavojingoms užkrečiamosioms ligoms*"[100]. Už šį administracinį nusižengimą gali būti skiriama bauda iki 3000eurų priklausomai nuo to pažeidėjas yra fizinis ar juridinis asmuo. Pagal šį ANK straipsnį gali būti baudžiami asmenys, kurie atsisako tirtis dėl pavojingos užkrečiamos ligos, nesilaiko saviizoliacijos reikalavimo, savavališkai pasišalina iš gydymo įstaigos. Taip pat šis straipsnis gali būti taikomas ir juridinio asmens vadovui jeigu jis nepaisydamas ekstremalios situacijos metu nustatytų draudimų vykdo prekybą organizuoja viešuosius renginius.[101]

ANK 46 straipsnyje numatyta administracinė atsakomybė taikoma tam, kas nesilaiko savivaldybių tarybų sprendimų ar savivaldybių administracijų direktorių įsakymų dėl kovos su žmonių užkrečiamųjų ligų protrūkiais ir epidemijomis. Šis pažeidimas priklausomai nuo pažeidėjo t.y fizinis ar juridinis asmuo, bei ar pažeidimas padarytas pakartotinai užtraukia baudą iki 600 eurų. [102].

ANK 506 straipsnis numatantis atsakomybę už statutinių valstybės tarnautojų, Lietuvos Respublikos vadovybės apsaugos tarnybos ar žvalgybos pareigūnų, karo policijos teisėtų nurodymų ar reikalavimų nevykdymą buvo papildytas 4(1) dalimi kuri numatė griežtesnę administracinę atsakomybę jeigu nusižengimas padaromas "nepaprastosios padėties, mobilizacijos, karantino, riboto karantino metu, taip pat susidarius ekstremaliąjai situacijai ar ekstremaliajam įvykiui, Ir jeigu ekstremali situacija ar įvykis kelia pavojų žmonių sveikatai ar gyvybei nustatant baudą asmenims nuo dviejų šimtų iki penkių šimtų eurų ir juridinių asmenų vadovams ar kitiems atsakingiems asmenims – nuo penkių šimtų eurų iki vieno tūkstančio penkių šimtų eurų"[103].

ANK 526 straipsnis papildytas 3 dalimi, numatančia administracinę atsakomybę už Lietuvos Respublikos civilinės saugos įstatymo ir kitų civilinę saugą reglamentuojančių teisės aktų

[100] Administracinių nusižengimų kodekso 45 str. žiūrėta 2021m balandžio 18 d. https://www.infolex.lt/portal/start_ta.asp?act=doc&fr=pop&doc=336765&title=LR%20administracini%F8%20nusi%FEengim%F8%20kodeksas

[101] Dovilė Murauskienė, „COVID-19 kokia administracinė ar baudžiamoji atsakomybė gresia už karantino pažeidimus".*Glimsted*, 2020m. kovo 17d. https://www.glimstedt.lt/naujienos/covid-19-kokia-administracine-ir-baudziamoji-atsakomybe-gresia-uz-karantino-pazeidimus/

[102] Administracinių nusižengimų kodekso 46 str. žiūrėta 2021m. balandžio 18 d.https://www.infolex.lt/portal/start_ta.asp?act=doc&fr=pop&doc=336765&title=LR%20administracini%F8%20nusi%FEengim%F8%20kodeksas

[103] Administracinių nusižengimų kodekso 506 str. žiūrėta 2021 m. balandžio 18 d https://www.infolex.lt/portal/start_ta.asp?act=doc&fr=pop&doc=336765&title=LR%20administracini%F8%20nusi%FEengim%F8%20kodeksas

nevykdymą ar pažeidimą, padarytą "*karo, nepaprastosios padėties, mobilizacijos, karantino, riboto karantino metu, taip pat susidarius ekstremaliajai situacijai ar ekstremaliajam įvykiui, jei ekstremalioji situacija ar ekstremalusis įvykis kelia pavojų žmonių gyvybei ar sveikatai. Nustatyta bauda asmenims už šį pažeidimą nuo penkių šimtų iki vieno tūkstančio penkių šimtų eurų, juridinių asmenų vadovams ar kitiems atsakingiems asmenims – nuo vieno tūkstančio penkių šimtų iki šešių tūkstančių eurų*"[104].

ANK 96 straipsnis. Numatantis atsakomybę už darbo įstatymų, darbuotojų saugos ir sveikatos norminių teisės aktų pažeidimus buvo sugriežtintas, baudos padidintos tris kartus[105].

Naujas teisinis reguliavimas sietinas su mobilizacijos, nepaprastosios padėties, karantino, karo, taip pat susidarius ekstremaliajai situacijai ar ekstremaliajam įvykiui, jei ekstremalioji situacija ar ekstremalusis įvykis kelia pavojų žmonių gyvybei ar sveikatai, daromiems teisės pažeidimams ir užtikrintų visuomenės sveikatos, civilinės saugos teisės aktų, savivaldybių institucijų priimtų sprendimų laikymąsi karo, nepaprastosios padėties, mobilizacijos, karantino, riboto karantino, ekstremaliosios situacijos ar ekstremaliojo įvykio metu. Didelės baudos numatytos už minėtus ANK kodekso normų pažeidimus atgrasytų asmenis nuo pakartotinių pažeidimų ir turėtų bendrą prevencinį poveikį[106].

Apibendrintai vertinant administracines teisės normas galima teigti, kad jos numatė administracinę atsakomybę už pažeidimus tokius kaip: Kaukės nedėvėjimas, izoliacijos nesilaikymas, asmenų būriavimasis, draudžiamos veiklos vykdymas, juridinių asmenų saugos užtikrinimo reikalavimų pažeidimas. Taipogi atkreiptinas dėmesys, kad šios normos yra blanketinės, siekiant asmenį patraukti administracinėn atsakomybėn būtina nuorodos į kitus pažeidžiamus teisės aktus-vyriausybės nutarimus.

LR Vyriausybei 2020-03-14 Nutarimu Nr. 207 „Dėl karantino Lietuvos Respublikos teritorijoje paskelbimo". Paskelbus karantiną reikšmingu tapo nutarimo 3.1.10.2 punktas kuriame numatytas reikalavimas nešioti kaukes viešose vietose. Daugybė asmenų buvo patraukti administracinėn atsakomybėn dėl šios nuostatos nesilaikymo. Piliečiai kuriems buvo surašyti administracinio nusižengimo protokolai nesutikę su pažeidimais kreipėsi į teismus. Kadangi teismų praktikos dėl COVID-19 pažeidimų pirmosios karantino bangos metu nėra, aktuali tampa keikviena teismų nagrinėta individuali situacija.

Administracinio nusižengimo tyrimo byloje Nr. **II-350-917/2020** pilietis R. V. buvo patrauktas administracinėn atsakomybėn remiantis ANK 45 straipsnio 4 dalimi, už tai, kad

[104] Administracinių nusižengimų kodekso 526 str. Žiūrėta 2021m. balandžio 19d. https://www.infolex.lt/portal/start_ta.asp?act=doc&fr=pop&doc=336765&title=LR%20administracini%F8%20nusi%FEengim%F8%20kodeksas
[105] Administracinių nusižengimų kodekso 96 str. žiūrėta 2021m balandžio 19d. https://www.infolex.lt/ta/336765:str96
[106] Mano Vyriausybė, už karantino pažeidimus beveik 10 kartų didesnės baudos. https://lrv.lt/lt/naujienos/uz-saviizoliacijos-ir-karantino-taisykliu-pazeidimus-beveik-desimt-kartu-didesnes-baudos

būdamas parke nesilaikė LR Vyriausybės 2020-03-14 Nutarimu Nr. 207 3.1.10.2 p. Reikalavimų nedėvėdamas kaukės pagal įtvirtintas taisykles ir sukeldamas pavojų išplisti COV1D-19 ligai. Asmeniui buvo surašytas administracinių nusižengimų protokolas ir paskirta minimali 500 eurų bauda[107]. Teismas vertindamas situacija bei paskirtą baudos dydį pasisakė šias aspektais:

Viešosios vietos vertinimas – Teismas pabrėžė, kad buvimas tuščiam nelankytinam parke kuriame žmonių negali būti laikomas tokio pačio pavojingumo kaip bvimas viešose vietose kur žmonių srautas nepriklausomai nuo paros laiko yra didesnis ar daugiau tikėtinas (pvz. prekybos centruose, įstaigose, daugiabučių namų teritorijose ir pan.).

Baudos skyrimo aspektai - ANK 34 straipsnio 6 dalis numato, jog atsižvelgiant į lengvinančias ir sunkinančias aplinkybes bei remiantis protingumo, teisingumo principais galima skirti mažesnę baudą negu ANK specialiosios dalies straipsnio sankcijoje numatyta minimali bauda. Tokią teisę turi teismas ar administracinio nusižengimo bylą ne teismo tvarka išnagrinėjusi institucija (pareigūnas). [108]

Todėl teismas vertindamas šia situaciją pasisakė, "*kad buvo nepakankamai atsižvelgta į padaryto administracinio nusižengimo pobūdį, pažeidėjo kaltės formą ir rūšį, asmenybę ir nesivadovauta teisingumo ir protingumo principais*"[109]. Todėl laikytina, jog administracinės nuobaudos tikslai, numatyti ANK 22 straipsnyje, bus pasiekti skiriant R. V. mažesnę baudą negu ANK 45 straipsnio 4 dalies sankcijoje numatyta minimali bauda. Jam skirta 100 eurų bauda.

Kitoje administracinių nusižengimų byloje **Nr. AN2-307-873/2020** asmuo nutarimu patrauktas administracinėn atsakomybėn pagal ANK 45 straipsnio 4 dalį todėl, kad viešoje vietoje buvo be nosį ir burną dengiančios apsaugos priemonės taip pažeizdamas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. kovo 14 d. nutarimą Nr. 207 „Dėl karantino Lietuvos Respublikoje paskelbimo". Administracinis teismas vertindamas piliečio pažeidimą šioje situacijoje pasisakė keliais labai svarbiais esminiais aspektais kvalifikuojant veiką ir nustatant atsakomybę pagal ANK 45 str 4 d. ir ANK 45 str 1 d.

Teismas pasisakė, kad kvalifikuojant administracinį nusižengimą pagal ANK 45 straipsnio 4 dalį, administracinio nusižengimo protokole turi būti nurodomi duomenys, bei nustatyta, kad pažeidus teisės aktus, asmuo nedėvėdamas kaukės viešoje vietoje sukėlė pavojų išplisti

[107] Administracinio nusižengimo byla Nr. II-350-917/2020. https://eteismai.lt/byla/72257811700588/II-350-917/2020
[108] Administracinių nusižengimų kodekso 34 str 6 d. žiūrėta 2021m balandžio 20 d. https://www.infolex.lt/portal/start_ta.asp?act=doc&fr=pop&doc=336765&title=LR%20administracini%F8%20nusi%FEengim%F8%20kodeksas
[109] Administracinio nusižengimo kodekso 34 straipsnio 5 d. žiūrėta 2021 m. balandžo 20d. https://www.infolex.lt/portal/start_ta.asp?act=doc&fr=pop&doc=336765&title=LR%20administracini%F8%20nusi%FEengim%F8%20kodeksas

pavojingoms ar ypač pavojingoms užkrečiamoms ligoms. Todėl administracinis nusižengimas buvo perkvalifikuotas į ANK 45 str 1 d. ir paskirta administracinė nuobauda 70 eur[110].

Taipogi, kadangi karantino rėžimo teisės aktai nuolatos keičiasi galima pastebėti ir skirtingų teismų sprendimų analogiškose situacijose tendencijas. Teismai skirtingai vertina kaukės nedėvėjimo viešoje vietoje faką. Kaip pavyzdys galėtų būti bylos **Nr. II-81-224/2020,** bylos Nr. **AN2-307-873/2020** sprendimai kuriuose teismai vertino ar yra įrodymų įrodančių jog asmuo būtų buvęs viruso nešiotojas ar saviizoliacijoje, ar sukėlęs pavojų išplisti pavojingoms ar ypač pavojingoms užkrečiamosioms ligoms. Ko pasekoje nenustačius minėtų aplinkybių tokio administracinio nusižengimo negalima kvalifikuoti pagal ANK 45 str 4 dalį. Šioje situacijoje jis buvo perkvalifikuotas į ANK 45 str 1 dalį. Yra teismų sprendimu kaip byloje **Nr. AN2-453-312/2020** kuriame Vilniaus apygardos teismas nurodė: „*Įpareigojimas viešosiose vietose dėvėti nosį ir burną dengiančias apsaugos priemones (veido kaukes, respiratorius ar kitas priemones) buvo reglamentuotas nurodytame teisės akte, kuris privalomas visiems asmenims, šio teisės akto reikalavimų privaloma laikytis ir jog asmuo, nebūdamas koronaviruso infekcijos užkrato nešiotoju ar neturėdamas artimo kontakto su kitu asmeniu, kuris būtų koronaviruso infekcijos užkrato nešiotoju, negali sukelti pavojaus išplisti užkrečiamajai ligai, jei ir nedėvi nosį bei burną dengiančios apsaugos priemonės, veikos kvalifikavimui reikšmės neturi*“. Ko pasekoje veika turi būti kvalifikuojama pagal ANK 45 str 4.

Byloje **Nr. II-221-729/2020** asmuo buvo patrauktas administracinėn atsakomybėn pagal ANK 45 straipsnio 4 dalį už tai, kad jis karantino laikotarpiu buvo viešoje vietoje prieplaukoje trijų asmenų grupėje, taip sukeldamas pavojų išplisti COVID-19 ligai. Teismas analizuodamas šia situaciją pasisakė dėl kelių esminių aplinkybių kurias turėjo nustatyti pareigūnas traukdamas asmenį administracinėn atsakomybėn už saugaus atstumo bei būriavimosi taisyklių nesilaikymą[111].

Įrodymų rinkimas ir vertinimas - jeigu surinkti įrodymai nepatvirtina tam tikrų aplinkybių arba dėl jų dvejojama jos yra traktuojamos piliečių naudai. Šioje situacijoje pareigūnai netinkamai užfiksavo asmenų 2 metrų atstumo pažeidimą bei byloje esantys duomenys nepatvirtino aplinkybės, kad asmenys būriavosi ilgiau nei 15 minučių. Remiantis galiojančia nekaltumo prezumcija, nekaltumo prezumciją paneigti turi institucija inicijavusi bylą dėl administracinio teisės pažeidimo padarymo, institucija surašiusi protokolą, todėl visa įrodymų nepateikimo ar

[110] Administracinio nusižengimo byla Nr. AN2-307-873/2020 https://eteismai.lt/byla/273174105527667/AN2-307-873/2020

[111] Administracinio nusižengimo byla Nr. II-221-729/2020 https://eteismai.lt/byla/145511618261508/II-221-729/2020

abejonių nepanaikinimo rizika tenka šiai institucijai[112]. Todėl šioje situacijoje teisena remiantis ANK 591 str 1 p buvo nutraukta kaip neturinti administracinio nusižengimo požymių.

Kitoje administracinėje byloje **NR. II-141-522/2020** asmenys buvo patraukti administracinėn atsakomybėn kadangi buvo, 4 asmenų grupėje, nesilaikydami saugaus kontakto (didesnio nei 2 m atstumo), taip sukeldami pavojų išplisti COVID-19 ligai ir tuo nesilaikydami minėto nutarimo 3.1.10.1 punkto reikalavimų. Šioje situacijoje esminiu aspektu tapo viešos vietos sąvokos supratimas[113].

Teismas pasisakė ar automobilis gali būti vertinamas kaip atvira viešoji vieta. Viešosios vietos apibrėžimas įstatymuose nėra pateikiamas, todėl teismas vadovaujasi teismų praktikos suformuluotu minėtos sąvokos aiškinimu, viešąją vietą apibrėžiančiu kaip vietą, kurioje pažeidimo padarymo metu yra ar turi teisę lankytis kiti asmenys. Šiuo atveju į automobilį pašaliniai asmenys patekti negali, teismo vertinimu, šiuo atveju atsižvelgiant į automobilyje sėdėjusių asmenų elgesį, tiesiog buvimą automobilyje, į tai, kad nėra duomenų, kad asmenys buvo išlipę iš automobilio ir būriavosi atviroje viešoje vietoje, į pažeidimo sudėtį, negalima laikyti automobilio viešąja vieta. Juolab, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo Nr. 207 3.1.10.1 punktas reikalauja, jog vieša vieta be to būtų ir atvira, o automobilis šio požymio neatitinka. Todėl administracinė teisena nutraukta[114].

Vertinant taikytina atsakomybę už administracinius nusižengimus nesilaikant karantino sąlygų galima pastebėti, kad viešo administravimo subjektai turintys teisę surašyti administracinio nusižengimo protokolus netinkamai kvalifikuoja veikas, administracinių nusižengimų protokoluose trūksta išsamumo, visapusiško situacijos vertinimo, baudos neretais atvejais skiriamos nepagrystai, įvertinus ne visas su administracinio nusižengimu bei pažeidėju susijusias aplinkybes ko pasekoje administracinė atsakomybė pritaikoma neproporcingai griežtai. Vertinant atliktą teismų praktikos analizę galima pastebėti, kad administracinio nusižengimo bylose trūksta įrodymų, neišnaudojami visi ANK 569 str numatyti įrodymų surinkimo būdai. Matome, kad skirtingas tos pačios teisės normos vertinimas ir interpretavimas teismuose, nesuteikia konkretumo ir teisinio apibrėžtumo, asmenims kuriems ta norma gali būti taikoma. Taipogi administracinio nusižengimo protokolus rašantiems pareigūnams paliekama diskrecija dviprasmiskai vertinti bei kvalifikuoti tapatį nusižengimą, kas prieštarauja bendriesiems teisingumo, sąžiningumo teisės principams.

[112] Lietuvos Vyriausiasis administracinis teismas, nutartis Nr. N663-156/2007.
[113] Administracinio nusižengimo byla Nr. II-141-522/2020, https://e-teismai.lt/byla/21342447329235/II-141-522/2020
[114] Administracinio nusižengimo byla Nr. AN2-292-317/2020, https://e-teismai.lt/byla/103394973526528/AN2-292-317/2020

2.3. Viešojo administravimo institucijų priimti sprendimai pandemijos metu

Viešojo administravimo institucijos pandemijos metu priėmė itin daug sprendimų, kadangi iki tol galiojusi tvarka neatspindėjo naujų realijų. LR pagrindiniai teisiniai dokumentai, reguliuojantis šalies institucijų ir įstaigų veiklą, taip pat ir gyventojų elgesį yra Lietuvos Respublikos vyriausybės nutarimas „*Dėl valstybės lygio ekstremaliosios situacijos paskelbimo*“ bei Operacijų vadovo sprendimai.

Lietuvos Respublikos vyriausybė, „*siekdama apsaugoti gyventojus ir aplinką nuo COVID-19 ligos (koronaviruso infekcijos) įvežimo ir išplitimo, taip pat išvengti naujo sergamumo COVID-19 liga (koronaviruso infekcija) protrūkio šalies teritorijoje*“, nutarimu „Dėl valstybės lygio ekstremaliosios situacijos paskelbimo“ skelbia valstybės lygio ekstremaliąją situaciją visoje šalyje, nustatyto laikinas šalies sienos kirtimo apribojimo ir/arba nutraukimo sąlygas, nustato valstybės lygio ekstremaliosios situacijos likvidavimo ir pasekmių šalinimo priemones, tokias kaip ūkinės veiklos apribojimo, viešųjų ir administracinių paslaugų teikimo apribojimo priemones, taip pat teikia rekomendacijas ūkinės veiklos vykdytojams, valstybės institucijoms ir įstaigoms, kitiems viešojo administravimo subjektams[115]. Pažymėtina, kad šis LR vyriausybės nutarimas taip pat reglamentuoja asmens sveikatos priežiūros įstaigų pasitelkiamas asmens sveikatos priežiūros įstaigas paslaugoms dėl COVID-19 užtikrinti. Tai rodo, kad LR valdžios institucijos įgyvendina decentralizacijos ir Institucijų bendradarbiavimo principus, suteikdamos sveikatos priežiūros įstaigoms galią priimti sprendimus ir kuruoti kitas sveiktos priežiūros įstaigas.

Ekstremaliosios situacijos operacijų vadovas – tai *„civilinės saugos sistemos subjekto valstybės tarnautojas, darbuotojas ar valstybės politikas, paskirtas vadovauti visoms civilinės saugos sistemos pajėgoms, dalyvaujančioms likviduojant ekstremalųjį įvykį ar ekstremaliąją situaciją ir šalinant jų padarinius ekstremaliosios situacijos židinyje“*[116]. Operacijų vadovas nuo 2020-02-28 paskelbė 982 sprendimus[117]. Jo sprendimai apima visas sritis, kurias paveikė koronavirusas. Operacijos vadovas teikia sprendimus dėl valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, kitų įstaigų viešųjų ir administracinių paslaugų teikimo sąlygų[118], tvirtina asmenų atitikties kriterijus ir nurodo, kokie galiojantys dokumentai yra įrodantys vakcinaciją, persirgimą ar atlikto

[115] LR Vyriausybės Nutarimas, „Dėl Valstybės lygio ekstremaliosios situacijos paskelbimo“, 2020 m. vasario 26 d. Nr. 152. suvestinė (2021-09-13 - 2021-10-15), žiūrėta 2021m rugpjūčio 12d. TAR, https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD /8feb1a7658a111eaac56f6e40072e018

[116] Lietuvos Respublikos civilinės saugos įstatymas 1998 m. gruodžio 15 d. Nr. VIII-971. Galiojanti suvestinė redakcija (nuo 2021-09-01).

[117] 2021-09-12 duomenimis, šaltinis LRS Teisės aktų, projektų ir susijusių dokumentų paieškos sistema

[118] LR Operacijų vadovo Sprendimas. „Dėl valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, kitų įstaigų viešųjų ir administracinių paslaugų teikimo sąlygų“, 2021 m. rugsėjo 10 d. Nr. V-2063.TAR, Žiūrėta 2021m. lapkričio 22 d. https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/7e72c292127011ecad9fbbf5f006237b?jfwid=-jf22dt67k

tyrimo neigiamo rezultato faktą [119], nustato pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo organizavimo [120], formaliojo profesinio mokymo ir aukštojo mokslo studijų [121] ir neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir neformaliojo profesinio mokymo vykdymo [122], ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo [123], neformaliojo vaikų švietimo organizavimo [124], renginių organizavimo [125], viešojo transporto bei keleivių vežimo specialiaisiais ir užsakomaisiais reisais [126], viešojo maitinimo įstaigoms būtinas sąlygas [127], teikia sprendimus dėl tyrimų dėl COVID-19 ligos (koronaviruso infekcijos) organizavimo [128], paveda organizuoti, koordinuoti ir vykdyti testavimą ugdymo įstaigose [129], taip pat teikia sprendimus dėl ekstremaliosios situacijos metu taikomų apribojimų laikymosi kontrolės [130] ir kt.

Švietimas.

Švietimas yra viena jautriausių COVID-19 pažeistų sričių, o sprendimai švietimo srityje yra akylai stebimi ir prižiūrimi, kadangi kiekvienas sprendimas gali įtakoti vaikų vystymosi raidą,

[119] LR Operacijų vadovo Sprendimas. „Dėl asmenų atitikties kriterijams patvirtinimo“ 2021 m. rugsėjo 10 d. Nr. V-2062, TAR, žiūrėta 2021 lapkričio 22d. https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/7768b270127011ecad9fbbf5f006237b?jfwid=7u4m9z9tx

[120] LR Operacijų vadovo Sprendimas. „Dėl pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo organizavimo būtinų sąlygų pakeitimo 2021 m. rugsėjo 10 d. Nr. V-2050, TAR, žiūrėta 2022 lapkričio 23 d. https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/9797a632d9dd11eb866fe2e083228059

[121] LR Operacijų vadovo Sprendimas. „Dėl formaliojo profesinio mokymo ir aukštojo mokslo studijų vykdymo būtinų sąlygų pakeitimo“ 2021 m. rugpjūčio 20 d. Nr. V-1908, TAR, žiūrėta 2021m lapkričio 22 d. https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/b1d50f5201ed11ecb4af84e751d2e0c9?jfwid=5v2xfeur9

[122] LR Operacijų vadovo Sprendimas. „Dėl neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir neformaliojo profesinio mokymo vykdymo būtinų sąlygų pakeitimo. 021 m. rugpjūčio 20 d. Nr. V-1907.TAR, žiūrėta 2021m. lapkričio 24d. https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/ab896d3201ed11ecb4af84e751d2e0c9

[123] LR Operacijų vadovo Sprendimas. „Dėl ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo organizavimo būtinų sąlygų pakeitimo“ 2021 m. rugpjūčio 20 d. Nr. V-1903.TAR,žiūrėta 2021m. lapkričio 23d, https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/83461d5201ed11ecb4af84e751d2e0c9?jfwid=-11ut60vo1p

[124] LR Operacijų vadovo Sprendimas. „Dėl neformaliojo vaikų švietimo organizavimo būtinų sąlygų pakeitimo 2021 m. rugpjūčio 20 d. Nr. V-1904.TAR, žiūrėta 2021m. lapkričio 25d https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/8732c0d201ed11ecb4af84e751d2e0c9

[125] LR Operacijų vadovo Sprendimas. „Dėl renginių organizavimo būtinų sąlygų 2021 m. rugsėjo 10 d. Nr. V-2061,TAR, žiūrėta 2021m. lapkričio 26d. https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/6f601e12127011ecad9fbbf5f006237b

[126] LR Operacijų vadovo Sprendimas. „Dėl keleivių vežimo paslaugų teikimo sąlygų 2021 m. rugsėjo 10 d. Nr. V-2060. TAR, žiūrėta 2021m. lapkričio 30d. https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/a1d05130c24811eb91e294a1358e77e9?jfwid=-15kurk7krk

[127] LR Operacijų vadovo Sprendimas. ,“Dėl viešojo maitinimo įstaigoms būtinų sąlygų „2021 m. rugsėjo 10 d. Nr. V-2059.TAR, žiūrėta 2021m. lapkričio 30d. https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/ca481ad2fc6d11ebb4af84e751d2e0c9/asr

[128] LR Operacijų vadovo sprendimas dėl tyrimų organizavimo 2021 m. rugsejo 10 d.NR V-2055,TAR, žiūrėta 2021 m. gruodžio 01d. https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/b17f9100126f11ecad9fbbf5f006237b

[129] Lietuvos Respublikos Operacijų vadovo Sprendimas, „ Dėl pavedimo organizuoti, koordinuoti ir vykdyti testavimą ugdymo įstaigose“, pakeitimo 2021 m. rugpjūčio 30 d. Nr. V-1963.TAR, žiūrėta 2021 m. gruodžio 01 d. https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/4bf85984051211ecb4af84e751d2e0c9/asr

[130] Lietuvos Respublikos Operacijų vadovo Sprendimas, „Dėl ekstremaliosios situacijos metu taikomų apribojimų laikymosi kontrolės“, 2021 m. rugpjūčio 17 d. Nr. V-1873,TAR, žiūrėta 2021 m. gruodžio 03d. https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/9d44e192ff9111ebb4af84e751d2e0c9?jfwid=3d5v218nk

apriboti tobulėjimo galimybes, kas gali turėti didelės reikšmės ateityje. Priėmus greitą sprendimą ugdymą vykdyti nuotoliniu būdu, dauguma ugdymo įstaigų tam neturėjo patirties, išbandytų praktikų ir priemonių, kadangi iki tol pamokos vykdavo fizinėse klasėse taikant įprastus ugdymo metodus[131]. Siekiant užtikrinti kokybišką ugdymą, švietimo įstaigos turėjo sukurti ir adaptuoti mokymo paslaugų suteikimo ir valdymo strategiją, atitinkamai paruošti mokomąją medžiagą[132], užtikrinti sklandų užsiėmimų vedimą, atsiskaitymų ir egzaminų organizavimą, efektyvų pedagogų ir jų ugdytinių bendravimą bei bendradarbiavimą[133].

Tačiau tam, kad ugdymo įstaigų veiklos strategija veiktų ir būtų maksimaliai naudinga, tai būtina daryti remiantis oficialiais nuotolinį ugdymą reglamentuojančiais dokumentais, kurių kūrimas Lietuvos teisinėje sistemoje buvo lėtesnis negu tai reikalavo situacijos dinamiškumas. Juolab, kad yra nustatyta, jog keturi pagrindiniai nuotolinio ugdymo ramsčiai yra politikos formavimas, prieiga prie išteklių, ugdymo galimybės bei nuolatinis vertinimas ir stebėsena[134]. Nuotolinio ugdymo kokybė yra siejama su turinio skaitmenizavimu ir atnaujinimu, inovacijų diegimu ir švietimo sistemos modernizavimu, pedagogų skaitmeninių kompetencijų tobulinimu[135]. Ir tai didžiąja dalimi turi būti Institucijų atsakomybė. Tuo tarpu pandemijos metu Institucijų koronaviruso suvalymo priemonės tik dar labiau parodė silpniausiais švietimo sistemos vietas ir dar labiau paspartino „*biurokratizacijos ir formalizacijos pradėtą ir iki šiol nuosekliai besitęsiantį akademinio gyvenimo nuasmeninimo <...> procesą*“, kai Institucijų atstovai, vertindami aukštojo ugdymo sektorių, teigia, kad „*jūsų sektorius nuostolingai dirba*“[136].

2021 m. balandžio mėn. Vyriausybė nusprendė leisti mokykloms vykdyti kontaktinį ugdymą, tačiau galutinį sprendimą, ar leisti grįžti moksleiviams į mokyklas, paliko priimti konkrečioms savivaldybėms. Tuo tarpu savivaldybės sprendimo priėmimo teisę perdavė mokykloms, pastarosios – mokytojams, o pastarieji – tėvams, ir toks veiksmų nesuderinamumas ir nepagrįstumas sukėlė chaosą ir dažniausiai lėmė sprendimus palikti nuotolinį ugdymą[137]. Ši grandininė reakcija sukėlė nepamatuotų nepatogumų vaikų tėvams, ypatingai pradinių klasių moksleivių. Tėvai negalėjo grįžti į darbus, turėjo ne tik prižiūrėti vaikus, bet ir atlikti pedagogų

---

[131] Estela Daukšienė, Elena Trepulė, Justina Naujokaitienė J. *Kokybiško nuotolinio ugdymo link: mokyklų pirmosios išmoktos pamokos COVID-19 pandemijos metu*. Pedagogika t. 142, Nr. 2. (2021) 5.

[132] Ibid, 6.

[133] Kristina Samašonok ir Anastasija Žonych. Nuotolinės studijos „*Neišvengiamybė, iššūkiai ir tobulinimo galimybės*.“(2020):23.https://proxy.lnb.lt:2534/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=3&sid=8baa414266c44f3288687d457e03de19%40sessionmgr4008

[134] Dimitrios Vlachopoulos „COVID-19: *Threat or Opportunity for Online Education*?”. Higher Learning Research Communications. Volume 10, Issue 1. (2020): 16.

[135] Samašonok, Žonych , 27

[136] Jonas Dagys. Universitetų raidos tendencijos: vadybos ir COVID pandemijos. Problemos, vol. 98. (2020): 107-108.

[137] Nerija Putinaitė. „Ar COVID-19 nesužlugdys mūsų švietimo?“ (2021). https://www.lrt.lt/naujienos/nuomones/3/1451191/nerija-putinaite-ar-covid-19-nesuzlugdys-musu-svietimo

vaidmenį – padėti mokytis, susitvarkyti su kompiuteriniais prisijungimais ir pan. Daug dėmesio susilaukė ir valstybės lygio ekstremaliosios situacijos valstybės operacijų vadovo 2021 m. lapkričio 18 d. sprendimo dalis, kurioje numatyta reikalavimas dėvėti kaukes vaikams, ugdomiems pagal pradinio ugdymo programą, jiems esant ugdymo įstaigoje, teisėtumas.[138] Lietuvos Vyriausiasis administracinis teismas kreipėsi Į Lietuvos Respublikos Konstitucinį teismą su prašymu ištirti ar tokiu operacijų vadovo sprendimu, nėra pažeidžiamas iš konstitucinio teisinės valstybės principo išplaukiantis reikalavimas žmogaus teisių ir laisvių ribojimus nustatyti įstatyme.[139]

Siekiant išvengti chaoso, Institucijos privalo sukurti pagrindą nuotoliniam ugdymui visuose lygmenyse (pradinis, vidurinis ir aukštasis ugdymas), suformuoti gerą praktiką, metodiką ir numatyti bendrus tikslus, suderintus su visų suinteresuotų šalių grupėmis, aprūpinti ugdymo įstaigas ir ugdytinius pakankamais ištekliais ir technologijomis[140], prisiimti atsakomybę nustatant ugdymo tvarką, aiškiai apibrėžti vietos politikų ir mokyklų vadovų atsakomybę už ugdymo rezultatus[141]. Tačiau tai būtina daryti ne mechaniškai, o įsigilinant į situaciją ir jos svarbą. O paviršutiniškas sprendimų priėmimas ne tik nepadeda ugdymo įstaigoms, bet lemia jų krizes, kadangi vyriausybinės strategijos neapčiuopia ugdymo institucijų esmės ir misijos[142].

Verslas.

Žmonių judėjimas tarp valstybių bei globalizacija sudarė palankias sąlygas COVID-19 plitimui visame pasaulyje. Kovoronaviruso metu priimti Institucijų sprendimai paveikė tiek kiekvieną žmogų individualiai, tiek verslus bei visas ūkio šakas. Visuomenė negalėjo gauti visų norimų prekių ir paslaugų, o prekių ir paslaugų pardavėjams gauti iš to pajamas, kurios būtinos tiek verslo egzistavimui, tiek darbuotojų ir pačių verslininkų kasdieninių poreikių tenkinimui[143].

Siekiant labiau kontroliuoti situaciją ir kiek įmanoma labiau lokalizuoti viruso židinius, buvo apribojamas asmenų judėjimas tiek šalies viduje, tiek už jos ribų. Buvo draudžiama lankyti kultūros, laisvalaikio, pramogų ir sporto įstaigas, sveikatinimo, grožio paslaugų centrus, organizuoti renginius atvirose ir uždarose erdvėse, buvo maksimaliai apribota parduotuvių,

[138] Byloje dėl privalomų medicininių kaukių pradinių klasių moksleiviams LVAT kreipėsi į LRKT. https://www.lvat.lt/naujienos/byloje-del-privalomu-medicininiu-kaukiu-pradiniu-klasiu-moksleiviams-lvat-kreipesi-i-lrkt/992
[139] Lietuvos Vyriausiasis administracinis teismas 2022-02-23 nutartis Nr. I-3-602/2022, https://lrkt.lt/data/public/uploads/2022/02/7_2022.pdf
[140] Vlachopoulos, 17.
[141] Putinaitė.
[142] Dagys, 110.
[143] STT. „Korupcijos rizikos analizės išvados“. (2020): 4. https://www.stt.lt/data/public/uploads/2020/11/covid-19-kra-isvada.pdf

prekybos centrų bei turgaviečių veikla. Lietuvos piliečiams buvo draudžiama išvykti iš Lietuvos, užsieniečiams atvykti į Lietuvą, išskyrus tam tikras išimtis, o atvykus iš užsienio buvo privaloma 14 dienų izoliacija. Pažymėtina, kad LR Vyriausybės 2020 m. kovo 14 d. nutarimo Nr. 207 turinys nebuvo pakankamai išsamus ir aiškiai neapibrėžė, kokias konkrečiai veiklas siekiama uždrausti, todėl tame išliko subjektyvaus institucinio lygmens interpretavimo rizika[144]. Be to, šis nutarimas sudarė suinteresuotoms grupėms prielaidas abejoti, ar buvo užtikrintas verslo subjektų lygiateisiškumas, taikant ūkinės veiklos ribojimus – kai buvo nutraukta prekyba visomis prekėmis, kurios nėra visuomenei gyvybiškai būtinos, tačiau šiomis prekėmis prekiavo tie verslininkai, kurių parduotuvėse prekių asortimentas yra kur kas didesnis ir be maisto prekių galima įsigyti prekių, kurių prekyba buvo uždrausta Vyriausybės nutarimu[145]. Su panašiomis teisinio reguliavimo spragomis susidūrė ir Austrija. Šioje šalyje karantino metu be maisto ir kitų būtinųjų prekių parduotuvių, sodininkystės ir statybos parduouvės galėjo tęsti veiklą nors visi prekybos centrai buvo uždaryti[146]. Todėl Austrijos Konstitucinio teismo toks sprendimas buvo pripažintas neteisėtu ir diskriminaciniu[147]. Vertinant tokį Austrijos Konstitucinio teismo sprendimą, galima daryti prielaidą, kad Lietuvoje minėtas atvejis taip pat būtų laikomas neteisėtu bei diskriminaciniu.

Ribojimo padarinius labiausiai patyrė turizmo, viešojo maitinimo bei apgyvendinimo sektoriai, jų prastovoje esantys arba atleidžiami darbuotojai, o situaciją dar labiau užaštrino stringanti Vyriausybės parama, nepakankama komunikacija ir įtrauktis į problemų sprendimą[148]. Nepaisant to, kad Valstybinė mokesčių inspekcija parengė pagalbos priemones nuo koronaviruso (COVID-19) sukeltų neigiamų pasekmių nukentėjusiems mokesčių mokėtojams ir ragino kreiptis įmones dėl mokestinės paskolos, kai suteikiama galimybė atidėti mokesčių mokėjimą ar mokesčius mokėti dalimis[149], o ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) platinimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių plano priemonėms įgyvendinti numatė apie 5 mlrd. eurų, tačiau realybė buvo kita. Paramos suteikimas strigo, iškildavo biurokratinės kliūtys lengvatoms gauti ir pasinaudoti jomis. Be to, nebuvo užtikrinta, kad finansinę paramą gautų tik tie subjektai,

---

[144] Ibid, 5.

[145] Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020-03-14 nutarimas Nr.207, „Dėl karantino Lietuvos Respublikos eritorijoje paskelbimo“,TAR, žiūrėta 2021 m. gruodžio 12 d.TAR, žiūrėta 2021 m. gruodžio 14 d. https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/deaf8694663011eaa02cacf2a861120c/HmlveLyVSw

[146]Toma Birmontienė, Jolita Miliuvienė,. (2020).“ Pandemijos iššūkiai žmogaus teisėms ir laisvėms“. Lietuvos teisė 2020 : esminiai pokyčiai, d. p. 53 https://repository.mruni.eu/bitstream/handle/007/17050/Lietuvos_teis%C4%97_I%20dalis .pdf?sequence=1&isAllowed=y

[147] Austrijos Konstitucinio teismo sprendimas (2020) Nr. V 411/2020-17, https://www.vfgh.gv.at/downloads/VfGH-Entscheidung_V_411_2020_vom_14._Juli_2020.pdf

[148]Rima Karsokienė, Leta Dromantienė . „Lietuvos kelionių organizatorių restruktūrizacijos prielaidos ir principai COVID-19 sukeltos krizės kontekste“. *Regional Formation and Development Studies*, No. 2 (34). (2021): 54-59

[149] VMI viršininko įsakymas. „Dėl valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko“ 2020 m. kovo 26 d. įsakymo Nr. VA-27 „Dėl pagalbos priemonių mokesčių mokėtojams, paveiktiems koronaviruso (COVID-19) sukeltų neigiamų pasekmių pakeitimo“. 2021 m. balandžio 27 d. Nr. VA-30. https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/9dfa8c80a72a11ebbcbbc2971cdac3cb

kurių veikla nukentėjo nuo COVID-19 – dėl teisės aktų fragmentiškumo parama galėjo pasinaudoti ir tie, kas realiai nėra patyrę neigiamo poveikio vykdomai veiklai[150], kas turėjo įtakos verslo subjektų ilgesniam paramos laukimui.

Sveikatos priežiūra

Be jokios abejonės didžiausias krūvis COVID-19 metu atiteko sveikatos priežiūros institucijoms. Vyriausybė ir kitos viešo administravimo institucijos savo veiklą grindė Lietuvos Respublikos Konstitucijos (toliau-LR Konstitucijos) 53 str kuris sako, kad „*Valstybė rūpinasi žmonių sveikata ir laiduoja medicinos pagalbą bei paslaugas žmogui susirgus. Įstatymas nustato piliečiams nemokamos medicinos pagalbos valstybinėse gydymo įstaigose teikimo tvarką*“[151]. Žmogaus teisė į sveikatą yra neatskiriama nuo visuotinėje žmogaus teisių deklaracijoje įtvirtintos kiekvieno asmens teisės į gyvybę[152]. Žmogaus teisė į gerą sveikatą tampa neatsiejama nuo teisės į gvybę, orumą ir pilnavertį gyvenimą. Atsižvelgdamas į tai, Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad žmogaus ir visuomenės sveikata yra viena svarbiausių visuomenės vertybių, o rūpinimasis žmonių sveikata – konstitucinė valstybės funkcija[153]. Tačiau pandemijos valdymo iššūkiai parodė, kad žmogaus teisės ir laisvės gali būti ribojamos siekiant užtikrinti visuomenės interesus. LR Konstitucijos 32 str yra įtvirtinta, kad žmogaus teisės gali būti varžomos jeigu tai būtina valstybės saugumui, žmonių sveikatai apsaugoti, taip pat vykdant teisingumą[154].

Sveikatos priežiūros įstaigoms susidūrus su COVID-19 situacija buvo reikalingi greiti ir savalaikiai sprendimai, užtikrinantys visuomenės lūkesčius bei leidžiantys efektyviai kovoti su pandemija. Tačiau kai kurie sprendimai kelia klausimus, ar jie buvo būtini, nebuvo pertekliniai, vienas iš tokių ekstremalios situacijos operacijų vadovo sprendimas: „*Dėl sveikatos priežiūros įstaigų darbo organizavimo paskelbus karantiną*“ 2020 m. kovo 18 d. Nr. V-387 ir V-439. Šio sprendimo galiojimo laikotarpiu, buvo atidėtos planines operacijos bei hospitalizacijos, sustabdytas profilaktinių patikrinimų ir prevencinių programų vykdymas, planinių konsultacijų, prevencinių ir gydomųjų paslaugų teikimas, diagnostinių tyrimų vykdymas, (išskyrus pagalbą ir paslaugas, kurių nesuteikus pacientui atsirastų poreikis būtinajai medicinos pagalbai arba

[150] STT, 9.
[151] Lietuvos Respublikos Konstitucijos 53 str. https://www.lrs.lt/home/Konstitucija/Konstitucija.htm
[152] Visuotinės žmogaus teisių deklaracijos 3 str. https://www.ohchr.org/EN/UDHR/Documents/UDHR_Translations/lit.pdf
[153] Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2002 m. sausio 14 d., 2004 m. sausio 26 d. nutarimai.
[154] Lietuvos Respublikos Konstitucijos 32 str. https://www.lrs.lt/home/Konstitucija/Konstitucija.htm

reikšmingai pablogėtų paciento būklė)[155], toks sprendimas nutraukti paslaugų teikimą sukėlė neigiamą poveikį asmenų sveikatai, kadangi tam tiki sveikatos sutrikimai nebuvo nustatyti laiku, jiems nebuvo paskirtas gydymas. Todėl toks sprendimas visuomenės sveikatos priežiūros srityje galimai pažeidė kiekvieno žmogaus teisę į prieinamas sveikatos priežiūros paslaugas. Vertinant minėtą sprendimą kyla klausimas ar minėtos priemonės buvo pagrįstos, būtinos bei proporcingos ar visuomenės sveikatos apsaugos nebuvo galima užtikrinti taikant švelnesnes priemones, nepažeidžiant žmonių teisių į sveikatos paslaugų prieinamumą.

Vienas iš daugiausiai dviprasmiškų nuomonių susilaukęs pandemijos plitimo valdymo žingsnis buvo skiepijimas[156], kuris Lietuvoje prasidėjo maždaug prieš metus. Šis laikotarpis buvo lydimas naujų LR Vyriausybės nutarimų, kuriais žmonės būtų skatinami skiepytis, ko pasekoje visuomenėje kilo ar tokia politika nėra priverstinis skiepijimas[157]. Tarptautinio ekonominių, socialinių ir kultūrinių teisių pakto, kuris tiesiogiai taikomas ir Lietuvoje, 12 straipsnis numato, kad valstybės pripažįsta kiekvieno žmogaus teisę turėti kuo geriausią fizinę ir psichinę sveikatą[158]. Šiai teisei užtikrinti, valstybės privalo užtikrinti, be kitą ko, *„epideminių, endeminių, profesinių bei kitokių ligų profilaktiką, gydymą ir kontrolę*“[159]. Šiame kontekste akcentuojama ir būtinoji valstybės pareiga, kuri užtikrinama aktyviais ir skubiais veiksmais šiai teisei ir pareigai užtikrinti. Skiepas, remiantis teisės turiniu, negali būti prilyginamas žmogaus teisių pažeidimui, kadangi tai tampa valstybės pareiga kurios įgyvendinimas tampa būtina priemonė visuomenės sveikatai užtikrinti - tą pasiekti galima tik imantis tokių priemonių, kuriais būtų užtikrinta, Konvencijos garantuojamų žmogaus teisių ir laisvių apsaugą[160].

Net ir tuo atveju, jeigu būtų taikomas priverstinis skiepijamas, tai nebūtų traktuojama kaip žmogaus teisių pažeidimas, o pagal EŽTK, nebūtų pažeistas ir asmens fizinis integralumas arba teisė į privatų gyvenimą[161]. Europos žmogaus teisių teismas yra paskelbęs, kad tokia teisė nebūtų pažeista, jeigu valstybėje taikomas priverstinis skiepijamas būtų būtinas demokratinės valstybės saugumui, visuomenės saugai ir ekonominei gerovei užtikrinti[162]. Taigi, iš esmės bet koks

---

[155] Lietuvos Respublikos Valstybės lygio ekstremaliosios situacijos operacijų vadovo sprendimas 2020 m. kovo 16 d. Nr. V-387, TAR, žiūrėta 2021 m. gruodžio 15 d. https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/f770372267a611eaa02cacf2a861120c?jfwid

[156] „Kuo baigsis privalomo vakcinacijos dilema“, *Lsveikata*. https://lsveikata.lt/aktualijos/kuo-baigsis-privalomos-vakcinacijos-dilema-13938

[157] Mano Vyriausybė. „Vyriausybė ir toliau nepritaria skiepijimui per prievartą.“ https://sam.lrv.lt/lt/naujienos/vyriausybe-ir-toliau-nepritaria-skiepijimui-per-prievarta

[158] Tarptautinis ekonominis ir kultūrinis teisių pakto 12 str. https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.174850

[159] Paulius Čelkis.“Visuomenės sveikatos priežiūros teisinis reguliavimas įgyvendinant teisę į sveikatos apsaugą“. (daktaro disertacija.Mykolo Romerio Universitetas) file:///C:/Users/MyPC/Downloads/1895191.pdf

[160] Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija. https://eseimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD

[161] Europos žmogaus teisių konvencija 8 str. https://www.echr.coe.int/documents/convention_lit.pdf

[162] Europos žmogaus teisių teismas. Sprendimas byloje ,,Vavrička ir kiti’. https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:[%22001-209039%22]}

skiepijamas Lietuvoje, kuris buvo taikytas iki šiol, ar net keičiant jo taikymo sąlygas, bei padarant skiepijimą priverstiniu, nebūtų laikoma žmogaus teisių pažeidimu, jeigu tokia taikoma vakcinavimo intervencija taikoma pagal teisės aktus, atitinka legitimų tikslą ir yra būtina demokratinei visuomenei. Svarbu pabrėžti, kad šiandien visi šie trys principai aiškiai išpildomi, kadangi patį vakcinavimą nustato ne tik nacionaliniai, bet ir tarptautiniai teisės aktai, be to, siekiama apsaugos nuo infekcijos plitimo. Taipogi vakcinavimas yra reikalingas demokratinėje visuomenėje, tačiau abejonių kelia pasirinkimo nebuvimas. Šiuo atveju, svarbu akcentuoti tai, kad aiškinant, ar konkreti priemonė yra būtina demokratinėje visuomenėje, ją būtina vertinti per diskrecijos laisvės prizmę.[163] Valstybės gali pasirinkti įvairius metodus šiems tikslams pasiekti, net ir priverstinį skiepijimą. Iš esmės tai yra akivaizdus valstybės diskrecijos teisės pavyzdys[164]. Todėl skiepijimas turėtų būti suprantamas kaip piliečio pareiga siekiant prisidėti prie visuomenės sveikatingumo gerinimo.

Izoliavimosi reikalavimas iš užsienio valstybių grįžusiems asmenims

Kitas reikšmingas ribojimas pandemijos situacijai valdyti buvo priverstinė izoliacija. Lietuvoje pradėjus plisti virusui, koronaviruso bangos metu grįžtantys į tėvynę Lietuvos piliečiai turėjo priverstinai izoliuotis 14 dienų savivaldybių tam skirtose patalpose. Dėl tokios tvarkos kilo konfliktai tarp pačių izoliuojamų asmenų bei pareigūnų.[165] Šiuo atveju reikėtų aiškiai akcentuoti, kad "*bet kokie valdžios pareigūno ar kito oficialias pareigas einančio tarnautojo veiksmai ar neveikimas, kuriais asmeniui, kurio laisvė yra suvaržyta, sukeliama kančia ir žeminamas šio asmens orumas, gali prilygti pagal tarptautinę teisę draudžiamam nežmoniškam ar žeminančiam elgesiui*"[166]. Šiuo atveju, keltas klausimas ar taikomos priemonės nebuvo perteklinės ir šiurkščiai pažeidžiančios žmogaus teises. Lietuvos Respublikos Konstitucijoje 32 str yra įtvirtinta, kad piliečiai gali laisvai kilnotis ir pasirinkti gyvenamąją vietą Lietuvoje, gali laisvai išvykti iš Lietuvos. Šios teisės negali būti varžomos kitaip, kaip tik įstatymu ir jeigu tai būtina valstybės saugumui žmonių sveikatai apsaugoti, taip pat vykdant teisingumą[167]. Tai atsispindi ir įstatymo

[163] Albertas Šekštelo. „Antivakseriai – pro memoria: valstybė gali įvesti privalomą skiepijimo nuo koronaviruso politiką, nepažeisdama žmogaus teisių" https://www.teise.pro/index.php/2021/08/22/a-sekstelo-antivakseriai-pro-memoria-valstybe-gali-ivesti-privaloma-skiepijimo-nuo-koronaviruso-politika-nepazeisdama-zmogaus-teisiu/

[164] *Ibid*

[165] Andrejus Novikovas. „Priversti saviizoliuotis asmenis, grįžusius iš užsienio, teisinių priemonių yra.", LRT https://www.lrt.lt/naujienos/pozicija/679/1156441/andrejus-novikovas-priversti-saviizoliuotis-asmenis-grizusius-is-uzsienio-teisiniu-priemoniu-yra

[166] Ištyrė žmonių skundus dėl karantino, įžvelgia žmogaus teisių ribojimų. https://www.lrt.lt/naujienos/lietuvoje/2/1275909/istyre-zmoniu-skundus-del-karantino-izvelgia-zmogaus-teisiu-ribojimu-turi-priekaistu-del-zeminancio-elgesio

[167] Lietuvos Respublikos Konstitucijos 32 str.

viršenybės principe kuris inter alia reikalauja, jog administraciniai aktai, susiję su asmenų teisių ir pareigų įgyvendinimu, visais atvejais būtų pagrįsti įstatymais[168]. Todėl analizuojant priverstinės izoliacijos taikymo teisėtumą reikia išanalizuoti teisinę bazę leidusią priimti tokį sprendimą.

Privaloma 14 dienų izoliacija iš užsienio gryžusiems asmenims buvo priimta LR Vyriausybės nutarimu[169]. Nutarime rašoma, kad vyriausybė priimdama šias priemones remiasi Lietuvos Respublikos žmonių užkrečiamųjų ligų profilaktikos ir kontrolės įstatymu (toliau-ŽULPĮ) ir civilinės saugos įstatymu. Analizuojant tuo metu galiojusias ŽULPĮ įstatymo 9 str 2 dalies nuostatas yra numatyta „*kad priverstinis izoliavimas, priverstinis ištyrimas ir (ar) priverstinis gydymas gali būti taikomas ne ilgiau kaip 7 kalendorines dienas, įskaitant priverstinio hospitalizavimo ir (ar) izoliavimo dieną.*“[170] Šiuo atveju Vyriausybės nutarime buvo numatyta 14 dienų saviizoliacija, akivaizdu, kad Vyriausybės nutarime numatytas izoliavimosi terminas nebuvo pagrystas įstatymo nuostatomis. Taipogi 9 str 2 d yra įtvirtinta, kad sprendimą dėl priverstinio izoliavimo priima speciali kompetenciją turinti daktarų grupė, o ilgesniam negu 7 dienų izoliavimui yra reikalingas teismo sprendimas[171]. Tuo tarpu iš užsienio šalių grįžę lietuviai turėjo izoliuotis privalomai, nepriklausomai nuo to ar jie turėjo kontaktą su užkrečiamąja liga sergančiu asmeniu ar ne. Todėl galime sakyti, kad viešojo administravimo subjektai vadovavesi ir taikę vyriausybės nutarimą iki naujos 2020-04-08 ŽULPĮ redakcijos priėmimo veikė pažeisdami asmenų teises ir įstatymo viršenybės principą.

Reziumuojant, Vyriausybės priimtas 2020-03-14 nutarimas Nr.207 nebuvo išsamus, sudarė prielaidas suinteressuotoms grupėms abejoti ar buvo užtikrintas verslo subjektų lygiateisiškumas, kadangi sudarė nevienodas sąlygas prekiauti ne maisto prekėmis esančiomis prekyboje. Žmogaus teisės galimai buvo pažeidžiamos ir kitose srityse. 2020 m. kovo 18 d. Nr. V-387 ir V-439 operacijų vadovo sprendimas sustabdyti profilaktinių patikrinimų ir prevencinių programų vykdymą, atidedant planines operacijas bei hospitalizacijas gali būti vertinamas kaip perteklinių priemonių naudojimas pažeidžiantis žmogaus teises į sveikatos priemonių prieinamumą. Valdžios sprendimai nebuvo pakankamai išsamūs, aiškiai apibrėžti, buvo stengdamasi sprendimų priėmimą perkelti kitoms Institucijoms, kas sukėlė chaosą ir abejonių visuomenei, ar nutarimai užtikrina visuomenės, verslo subjektų lygiateisiškumą, nepažeidžia jų laisvių ir teisių. Izoliavimosi taikymas asmenims grįžusiems iš užsienio iki 2020-04-08 buvo neteisėtas, kadangi Vyriausybės nutarimas kuriuo buvo numatytas izoliavimasis pažeidė ŽULPĮ įstatymą.

---

[168] Novikovas A, 28

[169] Lietuvos Respublikos vyriausybė nutarimas „ Dėl Karantino Lietuvos Respublikos teritorijoje paskelbimo 2020 kovo 14 d. Nr. 207, TAR, žiūrėta 2021 m . gruodžio 25 d.

[170] Lietuvos Respublikos žmonių užkrečiamųjų ligų ir profilaktikos įstatymo 9 str 2 d (Redakcija galiojusi iki 2020-04-08)

[171] *Ibid*

3. VIEŠOJO ADMINSITRAVIMO INSTITUCIJŲ VEIKLOS YPATUMŲ KARANTINO REŽIMO SĄLYGOMIS LYGINAMOJI ANALIZĖ

Empirinio tyrimo metodologija

Empirinio tyrimo pagrindimas

Dėl COVID-19 susidariusios krizės vyriausybės visame pasaulyje buvo priverstos veikti neapibrėžtumo sąlygomis ir neišvengiamai turėjo susidurti su nenumatytais iššūkiais ir viešojo administravimo valdymo kliūtimis. Atsižvelgiant į pandemijos keliamus sveikatos, ekonominius ir socialinius iššūkius, šalys krizę suvaldė nevienodu tempu, taip pat parodė nevienodus rezultatus bendrame lyginamajame kontekste. Iki 2020 m. pabaigos COVID-19 išplito beveik visose šalyse ir šiuo metu jos jau turėjo taikyti prevencijos ir krizės valdymo priemones. Svarbu pastebėti, kad tokio didelio masto pandemijos atgarsiai ir su jos valdymu susijusios priemonės (tokios kaip izoliacija, viešųjų patalpų ir susirinkimų uždarymas ir kt.) taikomos pirmą kartą. Tai reiškia, kad neišvengiamai daugelis šalių, kurios visiškai neturėjo ankstesnės pandemijos valdymo patirties, turėjo susidurti su krize ir nenumatytomis aplinkybėmis.

Lietuva yra viena iš šalių, kurios neturi didelės patirties pandemijos akivaizdoje, kadangi didžiausios praeityje pasireiškusių krizių atvejai šalies nepasiekė. Todėl krizė tokiu mastu, koks pasireiškė COVID-19, yra visiškai naujas reiškinys. Nenuostabu, kad tai sudarys nemažai iššūkių ir kliūčių efektyviai susidoroti su situacija. Atsižvelgiant į tai, kad pandemija pasauliniu mastu dar nėra visiškai suvaldyta, kas reiškia jog išlieka tikimybė įvesti apribojimus ir ateityje, būtina įvertinti turimos patirties pavyzdį. Šio tyrimo tikslas – išanalizuoti Lietuvos viešojo administravimo institucijų priimtus sprendimus ir sprendimų priėmimo procesą lyginant su kitų šalių praktika. Tyrimu siekiama atsakyti į šiuos klausimus:

1. Ar Lietuva buvo pasirengusi efektyviai suvaldyti pandemijos situaciją?
2. Ar Lietuvoje priimti sprendimai padėjo mažinti neigiamas karantino pasėkmes?
3. Kokie viešojo administravimo institucijų sprendimai karantino metu buvo priimti kitose valstybėse ?

Tyrimo objektas – Lietuvos ir kitų šalių viešojo administravimo veikla karantino metu. Palyginimui daugiausia remtasi gerosios praktikos pavyzdžiais (Norvegija, Kinija ir kt.), taip geriau išryškinant tobulintinas sritis Lietuvoje.

3.1.2. Empirinio tyrimo eiga

Pagrindinis tyrime naudotas metodas – lyginamasis mokslinis metodas. Šis metodas naudojamas siekiant nustatyti, analizuoti ir paaiškinti panašumus ir skirtumus tam tikrose grupėse

ar srityse. Lyginamoji analizė pasitarnauja kaip priemonė, padedanti geriau suprasti skirtingas visuomenes, jų struktūras ir institucijas[172]. Kadangi šio tyrimo tikslas palyginti
Lietuvos ir kitų šalių viešojo administravimo institucijų priimtus sprendimus karantino metu, lyginamasi metodas yra tinkamiausia priemonė.

Metodais naudotasi ieškant reikšmingų institucinių skirtumų, tiriant, kaip skirtingose šalyse vyko sprendimų priėmimo procesai, kaip skirstyti finansai valdoma ekonominė krizė, kokie teisės aktai buvo priimami. Kartu su informacija apie šiuos požymius, lyginamasis metodas padėjo nustatyti silpnąsias Lietuvos viešojo administravimo sritis. Šiame skyriuje aptariami lyginamosios analizės rezultatai ir interpretavimas, vėliau formuojamos išvados ir pasiūlymai.
Tyrimą sudaro trys etapai:

1. Mokslinės literatūros ir šaltinių analizė;
2. Lyginamoji analizė;
3. Rezultatų interpretavimas.

Pirmajame etape buvo išryškinti Lietuvoje priimti viešojo administravimo sprendimai; ši dalis aprašyta ankstesniuose skyriuose. Remiantis šios analizės rezultatais, atliekama palyginamoji analizė, kuriai naudota užsienio mokslinė literatūra, šalių vyriausybės tinklalapiai bei statistikos duomenys. Lyginamoji analizė užbaigiama rezultatų interpretavimu, kur aptariami pagrindiniai išryškinti Lietuvos ir kitų šalių viešojo administravimo skirtumai karantino metu.

3.2. Empirinio tyrimo rezultatų interpretavimas

Skirtingos pasaulio šalys nevienodai reagavo į pandemijos protrūkį pirmuosiuose etapuose. Vertinant viešojo administravimo institucijų veiklos ypatumus ir atsaką karantino rėžimo sąlygomis, galima analizuoti keletas sričių, nes priimami sprendimai pasireiškia per kelis ekonominius ir socialinius sluoksnius. Europos viešojo administravimo institucijų atsako į COVID-19 tyrime [173]vertintos tokios sritys kaip:

i) Sprendimų priėmimo procesas
ii) Viešųjų paslaugų ir žmogiškųjų išteklių valdymas
iii) Viešojo administravimo institucijų veiklos testinumą užtikrinantys sprendimai.

Sprendimų priėmimo procesą turi lydėti teisiškai suderinami ir skaidrūs veiksmai. Jie turi būti aiškūs ir lengvai suprantami visuomenei; taip poveikis būtų maksimalus, o tuo tarpu vykdymui užtikrinti bus reikalingas minimalus pasiruošimas. Viešasis administravimas turi

[172] Kardelis, K., Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai (Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras, 2017).
[173] SIGMA. Public Administration: Responding to the COVID-19 Pandemic. Mapping the EU member states' public administration responses to the COVID-19 pandemic (for EU Enlargement and Neighbourhood countries). 1-7 April 2020. https://www.sigmaweb.org/publications/SIGMA-mapping-response-EU-members-coronavirus.pdf

prisidėti prie krizės valdymo užtikrinant įvairių institucijų veiksmų koordinavimą. Tam reikalinga gerai kordinuojama ir centro vadovaujama komunikacija, taip perduodant tikslius, nuoseklius ir aiškius pranešimus visuomenei. Politinių sprendimų priėmimo tęstinumo užtikrinimas krizės metu daugiausia reikalauja efektyvaus technologijų panaudojimo bei darbo nuotoliniu būdu paruošimo. Dauguma Europos šalių pasižymi reikiamomis teisinėmis ir technologinėmis priemonėmis, skirtomis organizuoti nuotolinius vyriausybių susitikimus, pavyzdžiui, per vaizdo konferencijas. Joms organizuoti naudojamos skirtingos IT platformos (Skype, Zoom, Cisco WebEx, Citrix). Kai kurios šalys tokius virtualius susitikimus organizavo dar prieš pandemiją. Tokių šalių pavyzdžiai: Kroatija, Latvija, Slovėnija. Kai kurios Europos šalys, pavyzdžiui, Austrija, tariasi dėl virtualių posėdžių teisinio pagrindo, nes nacionaliniai įstatymai numato fizinį buvimą skaidrumui užtikrinti. Tačiau antai Kroatija jau turėjo būtiną teisinį pagrindą rengti virtualius vyriausybės posėdžius, galimybę užfiksuoti balsavimą telefonu ar el. būdu. Latvija bei Estija turėjo specialią programinę įrangą (el. sesijos), leidžiančią organizuoti nuotolinius posėdžius. Kitose šalyse pandemijos krizė paskatino sukurti analogiškas sistemas, ir jas išplėsti į viešojo administravimo institucijų veiklą, taip leidžiant komunikaciją palaikyti virtualiai ir karantino laikotarpiu[174].

Pavyzdžiui, Lenkijoje nuo 2020 m. kovo 2 d. šalyje galima susipažinti su administraciniais dokumentais elektroniniu būdu. Svarbu tai, kad viešojo administravimo platformoje net nėra būtina sukurti el. pašto dėžutę su individualiu prisijungimu. Tiesa, Lenkijoje tokia galimybė buvo sukurta jau 2005 m., tačiau galima sakyti, kad karantino laikotarpiu itin įsitvirtino. Tyrimų duomenimis, 2020 m. vasarį Lenkijoje daugiau nei 5 mln. žmonių (13,1% visų gyventojų) suaktyvino viešojo administravimo platformos profilį, o šis skaičius 2020 m. birželį išaugo iki 7 mln. Naudotojų (18,4%). Šalies patirtis taip pat rodo, kad galima organizuoti hibridinį dokumentų pristatymą asmeniui – t. y., asmeniui davus sutikimą, jo gautas dokumentas yra nuskaitomas, padaroma skaitmeninė jo kopija ir jis atsiunčiamas asmeniui el. paštu, o tokiam nuskaitytam dokumentui yra suteikiamas dokumento originalo statusas. Kad pasinaudotų šia paslauga, adresatas turi pateikti sutikimą Lenkijos paštui, tuomet viešojo administravimo institucijos skenuotą dokumentą jis galės atsidaryti el. paštu. Šios paslaugos efektyvumą pagrindžia būtent legalaus statuso tokiam dokumentui suteikimas. Verta pastebėti, kad šios paslaugos šalyje buvo skatinamos, jau 2021 m. liepos 1 d. įsigaliojo Elektroninio pristatymo įstatymas pagal kurį viešiesiems subjektams jos yra privalomos[175]. Sprendimą reikėtų vertinti teigiamai, nes pradžioje paslaugos populiarumą šiek tiek ribojo žmonių nepasitikėjimas susirašinėjimo slaptumo garantijomis. Ateityje šalis turėtų tvirtinti elektroniniu būdu platinamų dokumentų saugumo

[174] SIGMA, 4-5.
[175] Horvat et al, 143.

garantijas ir skatinti visuomenės pasitikėjimą. Tai užtikrintų dar efektyvesnį viešojo administravimo institucijų darbą karantino rėžimo sąlygomis, kadangi šiuo atveju tai iš dalies priklauso ir nuo vartotojų įsitraukimo.

Kaip bebūtų, Lenkijos, Čekijos, Vengrijos ir Slovakijos patirties viešojo administravimo darbo organizavimo COVID-19 pandemijos metu tyrimas rodo, kad Institucijų veiklos skaitmenizavimas padeda išlaikyti „*naują įprastą*“gyvenimą tarnautojams dirbant iš namų, laikytis paslaugų interesantams suteikimo per pagrįstą laiką principo. Čekijoje viešojo administravimo institucijos buvo gana gerai pasiruošusios panaudoti skaitmenizacijos priemones. Dar nuo 2009 m. liepos 1 d. šalyje buvo privalomas elektroninis dokumentų pristatymas, tad visi juridiniai asmenys turi turėti aktyvią paskyrą gauti juos el. būdu. Visos viešojo administravimo institucijos privalo turėti ir naudotis savo el. paštu. Jeigu adresatas naudojasi atitinkama duomenų dėžute, tuomet viešasis subjektas turi pareigą pristatyti dokumentą tik tokiu būdu, kitu atveju pristatymas yra neteisėtas. Atsižvelgiant į tai, kad Čekijos viešojo administravimo institucijos jau turėjo ilgametę patirtį naudojant šią pristatymo sistemą, dokumentų tiekimas karantino metu nesukėlė problemų.

Nustatyta ir tai, kad ginčų, pretenzijų ir probleminių situacijų nagrinėjimas nuotoliniu būdu per skaitmenines platformas, lemia didesnį fizinių asmenų susidomėjimą ir dažnesnį tokios kreipimosi formos naudojimą[176]. Tad Lenkijos, Čekijos ir Vengrijos viešojo administravimo institucijų veiklos skaitmenizavimas ne tik paspartino darbą karantino metu, bet kartu ir paskatino didesnį visuomenės įsitraukimą. Be to, viešųjų paslaugų gavėjai nori su Institucijomis bendrauti ir paslaugas gauti paprastesniu būdų – naudojantis mobiliosiomis programėlėmis[177].

Lietuvoje taip pat buvo sudaryta galimybė viešojo administravimo institucijų dokumentus tiekti elektroniniu būdu. 2020 m. balandžio mėn. 15 d. Lietuvos Respublikos Seimo pasiūlymu dėl Viešojo administravimo įstatymo Nr. VIII-1234 pakeitimo įstatymo projekto, buvo skatinama viešojo administravimo paslaugas, kurioms reikalingas asmens parašas, perkelti į elektroninę erdvę, t. y., visiškai skaitmenizuoti. Vietoje įprasto asmens parašo naudotinas el. parašas. Asmens tapatybei patvirtinti galima naudotis dar iki tol veikiančia teisės aktų patvirtinta elektronine platforma. Dar iki 2020m. balandžio mėn. Lietuvoje elektroniniai valdžios vartai, el. parašas, leidžiantys dalį paslaugų teikti elektroniniu būdu, tad viešojo administravimo paslaugų skaitmenizavimas šalyje nebuvo sudėtingas[178]. Pagal šiuo metu galiojantį Viešojo administravimo

[176] *Ibid*, 142.
[177] Maria Zilincikova, Jana Stofkova. „Impact of COVID 19 on the provision of services by public administration“. (2021):8.https://www.shsconferences.org/articles/shsconf/abs/2021/03/shsconf_glob20_01059/shsconf_glob20_01059.html
[178] Lietuvos Respublikos Seimas.” Pasiūlymas dėl Viešojo administravimo įstatymo Nr. VIII-1234 pakeitimo įstatymo projekto“. https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/b9009a907f0511eaa38ed97835ec4df6?jfwid=-7k5kwhtxl

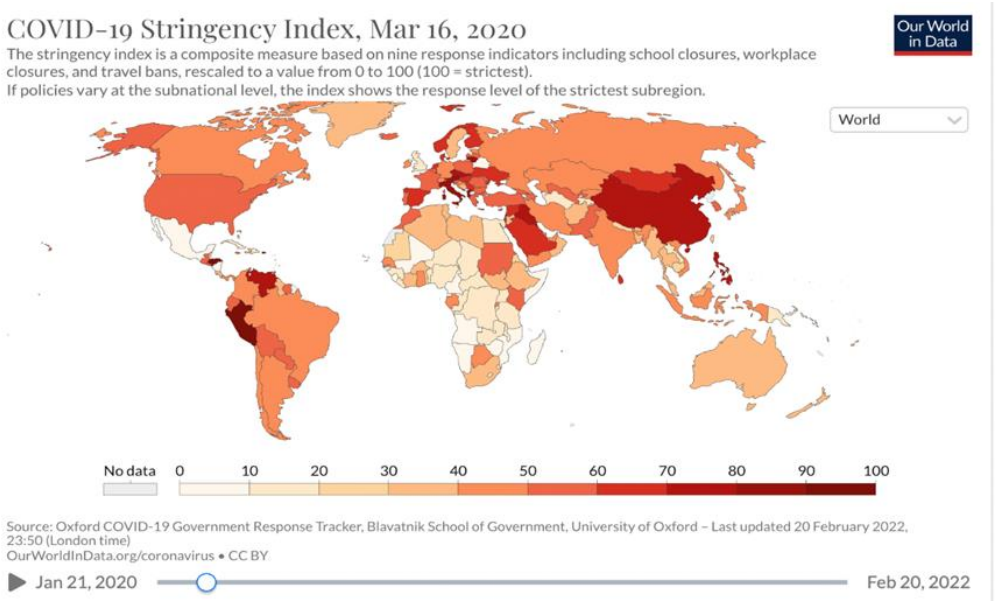
įstatymą tiek adresatai, tiek viešojo administravimo subjektai gali dokumentus siųsti ir gauti per Nacionalinę elektroninių siuntų pristatymo naudojant pašto tinklą informacinę sistemą[179]. Kaip ir anksčiau aptartu Lenkijos atveju, tokie elektroniniai dokumentai turi tą pačią teisinę galią kaip ir tradiciniai registruotu paštu teikiami dokumentai.

Taip pat reikšmingas sprendimų priėmimo proceso aspektas yra konsultacijos, valdžios sprendimų priėmimo teisėtumas ir skaidrumas. Kelios Europos šalys priėmė visiškai naujus įstatymus arba atnaujino atitinkamas galiojančias nuostatas nepaprastosios padėties atveju, kurios suteikia viešojo administravimo institucijoms papildomus laikinus įgaliojimus įvesti visuomenės veiklos ir gyvenimo apribojimus. Atskiri įstatymai taip pat leido supaprastinti ir sutrumpinti sprendimų priėmimo procesą krizės metu, įskaitant leidžiamosios valdžios įgaliojimų suteikimą vykdomajai valdžiai pagal griežtai apibrėžtas sąlygas (pavyzdžiui, Belgija, Prancūzija, Vengrija, Italija). Specialių priemonių įvedimas apima specialių tarybų ar įstaigų, turinčių įgaliojimus priimti sprendimus, steigimą arba aktyvinimą pandemijos metu. Kroatijoje centrinė koordinavimo institucija, vadovaujama vidaus reikalų ministro yra sudaryta iš daugelio už pandemijos valdymą atsakingų institucijų – ministerijų, atstovų, visuomenės sveikatos įstaigų, gaisrų gesinimo įstaigų ir kt. Ispanija ir Čekijos Respublika, įgaliojo atitinkamas ministerijas priimti sprendimus, susijus su nepaprastosios padėties nuostatomis. Čekijos vidaus reikalų ministerija sukūrė tarptautinio transporto ir ypatingos svarbos infrastruktūros darbuotojų sąrašą, kuris atleidžia nuo keliavimo apribojimų tam tikrus darbuotojus. Tarp šalių, kurios tiesiog atnaujino atitinkamas nepaprastosios padėties teisės aktų ar reglamentų nuostatas priklauso Estija, Vokietija, Lietuva, Slovėnija ir kt. Sprendimai leido paspartinti ir supaprastinti sprendimų priėmimo procesus krizės metu[180].

Tačiau pandemija parodė konsultacijų su specialistais ir ekspertais svarbą, t. y., bendradarbiavimo informuojant politinius sprendimus reikšmę. Šalys, kurios aktyviai įtraukė gydytojus ir mokslininkus analizuojant įvairių politikos priemonių poveikį, informuojant vyriausybę priimant sprendimus, parodė efektyvų pandemijos suvaldymą. Pavyzdžiui, Airijoje Suinteresuotųjų šalių forumui pirmininkauja Taoiseach departamentas, kurį sudaro apie 120 institucijų iš įvairių sektorių (verslo, švietimo, sveikatos, vaikų priežiūros ir socialinių paslaugų, sporto, turizmo ir kt.). Danija mėgino paspartinti įstatymų leidybos ir sprendimų priėmimo procesus per griežtą prioritetų nustatymą, nustatant, kad tik ypatingos svarbos krizę sprendžiančios teisinės priemonės būtų svarstomos[181].

[179]Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 9 str. 1 d. TAR, žiūrėta 2022 m. sausio 02 d. https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.83679/asr
[180] *Ibid.*
[181] Ibid.

Oksfordo universiteto remiamo tyrimo duomenimis Lietuvos atsakas į COVID-19 bent jau pandemijos pradžioje buvo itin griežtas. Pagrindinis tyrimo šalių vyriausybių atsako matas yra atsako į COVID-19 griežtumo indeksas (angl. Stringency Index). Tyrimo metu buvo surinkta informacija apie vykdytos politikos ir veiksmų griežtumą (pav. 5).

3 pav. Atsako į COVID-19 veiksmų griežtumo indeksas pagal šalį, 2020 m. kovo 16 d[182]

Lyginant su kitomis pasaulio šalimis, Lietuvos veiksmai vertinami vienu aukščiausiu griežtumo indeksu 2020 m. kovo 16 d., kuris viršija kaimyninių šalių (Baltarusija, Latvija, Estija, Lenkija) rezultatus. Analogiškas griežtas indeksas priskiriamas daugiausia tik Pietų Europos šalims, Kinijai, Peru ir Filipinams. Norvegija, kurios pandemijos valdymo politika pasirodė viena sėkmingiausių ir padėjo suvaldyti krizę itin anksti[183], taikė mažiau griežtas priemones nei Lietuva tuo laikotarpiu, nors jos bendrame vaizde nėra vertinamos kaip mažiausiai griežtos. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos 2020 metų veiklos ataskaitoje pažymėta, kad Lietuva buvo viena iš pirmųjų šalių, kuri taikė itin griežtas priemones pandemijos pirmuosiuose etapuose. Sprendimas buvo priimtas atsižvelgiant į COVID-19 plitimo mastus kitose šalyse, taip pat Europoje. Manyta, kad greitas reagavimas padės išvengti viruso išplitimo iki kritinio lygmens, todėl valstybinio ir viešojo administravimo institucijos ėmėsi prevencijos strategijos dar iki pandemijos bangos pasirodymo didesniu mastu. Dar 2020 m. vasario mėn. pabaigoje buvo sušauktas Vyriausybės ekstremaliųjų situacijų komisijos posėdis, kurio rezultatas – ekstremalios

[182] Hannah Ritchie,Edouard Mathieu, Lucas Rodes Rodés-Guirao, Cameron Appel, Charlie Giattino, Esteban Ortiz-Ospina, Joe Hasell, Bobbie Macdonald, Max Rossie, „Coronavirus Pandemic (COVID-19)“, 2020, https://ourworldindata.org/covid-stringency-index#citation

[183] Tom Christensen, Per Lægreid. Balancing Governance Capacity and Legitimacy: *How the Norwegian Government Handled the COVID-19 Crisis as a High Performer*. (2020): 778. https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/puar.13241

situacijos paskelbimas visoje šalyje. Situacija ir toliau stebėta šiuo principu, minėtų posėdžių per 2020 metus buvo iš viso 13. Ministerija vertino ekstremalios situacijos paskelbimo/atšaukimo pagrįstumą, taip pat turėjo priimti sprendimus dėl judėjimo per valstybės sieną kontrolės siekiant valdyti pandemijos išplitimo riziką. Be to, ministerija turėjo priimti sprendimus dėl vidaus tarnybų darbo organizavimo paskelbus karantiną ir apribojimus šalyje bei organizuoti nuotolines konferencijas šalies savivaldybėms. Bendradarbiaujant su viešojo administravimo institucijomis, nuotoliniu būdu buvo teikiama informacija dėl pandemijos valdymo ir rizikos mažinimo[184].

Taigi Lietuvoje buvo greitai imtasi karantino rėžimo ir procesų organizavimo jo metu. Atitinkamai šie veiksmai atsispindi ir žvelgiant į griežtumo indeksą (pav. 3). Atkreiptinas dėmesys, kad indeksą sudaro devyni rodikliai:

1) mokyklų uždarymas;
2) darboviečių uždarymas;
3) viešų renginių atšaukimas;
4) viešų susirinkimų apribojimai;
5) viešojo transporto uždarymas;
6) buvimo namuose reikalavimai (izoliacija);
7) visuomenės informavimo kampanijos;
8) vidaus judėjimo apribojimai;
9) tarptautinių kelionių kontrolė.

Dėl karantino Lietuvos piliečiams, su kai kuriomis išimtimis, buvo draudžiama išvykti iš šalies, o užsieniečiams, išskyrus kai kurias išimtis, buvo užkirstas kelias įvažiuoti į šalį. Kartu su sienų kontrole Lietuvoje įvesti ir kiti vidaus apribojimai, viešojo maitinimo, kultūros, sporto ir pramogų paslaugų uždarymas, parduotuvių paslaugų teikimo apribojimai, pristatymo paslaugos skatinamos tik būtiniausiems reikmenims, maisto prekėms, medikamentams ir kt. Lygiai taip pat uždrausti ir vieši renginiai. Taip pat visos švietimo paslaugų patalpos buvo laikinai uždarytos, taigi apskritai riboti vieši susirinkimai ir socialinio kontakto skaičius[185].

Atrodytų, kad greita reakcija į pandemijos riziką turėjo atnešti geriausių rezultatų, tačiau analizuojant situaciją ir lyginant su kitomis šalimis paaiškėja nevienareikšmiškas vaizdas. Pirmiausia keltinas klausimas dėl griežtų apribojimų poreikio, kuris yra labai svarbus, kadangi iš

[184] Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos 2020 metų veiklos ataskaita, Vilnius, https://vrm.lrv.lt/uploads/vrm/documents/files/000_VRM%202020%20m_%20veiklos%20%20ataskaita_TEIKIMAS_LRV.pdf

[185] European Commission, Policy measures taken against the spread and impact of the coronavirus – 6 April 2020, 2022 m. sausio 29 d., https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/coronovirus-policy-measures-6-april_en_1.pdf

teorinės dalies analizės žinome jog apribojimai siejasi su ekonomikos smukimu, karantino rėžimu neigiamai paveikiami verslai, pramonė, pažeidžiamos fizinių ir juridinių asmenų teisės.

Norvegijoje vyriausybės taikomos COVID-19 suvaldymo priemonės griežtėjo palaipsniui Iš pradžių jas sudarė socialinio kontakto ir keliavimo apribojimai, priimti sprendimai raginantys plauti ir dezinfekuoti rankas, socialinio atstumo skatinimas, susibūrimų apribojimo iki ne daugiau kaip penkių žmonių vienoje vietoje įvedimas, užsikrėtusių asmenų karantinavimas, ligoninės žmogiškųjų išteklių tiekimas, nebūtinų kelionių ir viešojo transporto vengimas. Piliečiai, grįžę iš užsienio, buvo įpareigoti izoliuotis 14 dienų, taip pat įdiegta griežtesnė sienų kontrolė, atvykimas užsienio piliečiams buvo uždarytas. Paskelbtas privalomas visų darželių, mokyklų, kolegijų ir universitetų uždarymas, taip pat varžybų sporto klubuose bei kultūros renginių uždarymas, sporto salių ir viešbučių uždarymas. Tik maisto prekių parduotuvės, vaistinės ir prekybos centrai nebuvo uždaryti[186].

Matyti, kad pirminiai sprendimai panašūs į Lietuvoje taikytas priemones, tačiau pats karantino laikotarpis Norvegijoje buvo anksčiau nutrauktas. Sprendimas atlaisvinti apribojimus Norvegijoje buvo priimtas nepaisant to, kad COVID-19 atvejų skaičius per 100 tūkst. gyventojų buvo didesnis nei Lietuvoje Gegužės 15 d. Lietuvoje buvo fiksuota 54.4 COVID-19 atvejų per 100 tūkst. gyventojų, o Norvegijoje - 152.8 tūkst.[187]. 2020 m. balandžio 8 dieną Norvegijos vyriausybė nusprendė palaipsniui panaikinti COVID-19 apribojimus. Atlaisvinimai buvo vykdomi palaipsniui, didinant jų mastus. Išliko bendrosios apsaugos priemonės, tokios kaip socialinių susibūrimų atsiribojimas, tarptautinių kelionių mažinimas, iš užsienio atvykusių asmenų karantinavimas, nuotolinio mokymo universitetuose bei nuotolinio darbo skatinimas[188].

Pažymėtina, kad apribojimai neišvengiamai neigiamai atsiliepia šalies ekonomikai, todėl visos šalys, kurios taikė karantiną nacionaliniu mastu turėjo spręsti smukusios ekonomikos ir padidėjusio nedarbo lygmens problemą.

Darbo užimtumo pakitimai karantino laikotarpiu buvo sprendžiami dviem būdais; mažinant atlyginimus už sumažėjusias darbo apimtis (privalumas – išsaugomos darbo vietos) arba atleidžiant darbuotojus ir mokant jiems bedarbio išmokas. Be abejonės galima taikyti ir abu metodus, tačiau paprastai šalys daugiausia propaguoja vieną strategiją. Norvegijoje taikytos dvi pagrindinės priemonės - finansinė parama įmonėms/darbdaviams ir naujos darbuotojų atleidimo taisyklės, pagal kurias vyriausybė mokėjo didžiąją dalį bedarbio pašalpų. Iš dalies tokiu sprendimu

[186] Norwegian Government, „The Coronavirus Situation“, 2020, https://www.regjeringen.no/en/topics/koronavirus-covid-19/id2692388/
[187] Financial Times, Coronavirus tracked: see how your country compares, 2022, https://ig.ft.com/coronavirus-chart/?areas=per&areasRegional=usny&areasRegional=usnh&areasRegional=uspr&areasRegional=usdc&areasRegional=usfl&areasRegional=usmi&cumulative=1&logScale=0&per100K=1&startDate=2020-02-01&values=cases
[188] Christensen T, Lægreid P. (2020):p. 778. https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/puar.13241

šalis skatino darbuotojų atleidimą, kas yra priešinga taktika tokioms valstybėms kaip Lietuva. Taip pat, pavyzdžiui, Danijoje vyriausybė finansiškai rėmė darbdavius, siekiant užtikrinti, kad jie ir toliau mokėtų darbuotojams atlyginimą, tačiau sumažintu tarifu[189] (kaip minėta analogiški sprendimai buvo priimti ir Lietuvoje). Buvo įvesta laikino kompensavimo schema savarankiškai dirbantiems ir laisvai samdomiems darbuotojams, laikina kompensacija už nustatytas verslo išlaidas, mokamos nedarbo ir ligos pašalpos, taip pat įvesta laikina darbo užmokesčio kompensavimo sistema, fondas darbuotojams skirtas remti didelio masto atleidimo sukeltus nuostolius, kompensavimo schema už didelių renginių po COVID-19 atšaukimą. Be to, kovo 10 d. Danijos vyriausybė įkūrė „*Vyriausybės ir verslo COVID-19 unitą*“ (angl. Government and Business corona unit) sklandžiam bendradarbiavimui su atitinkamomis verslo ir darbo rinkos organizacijomis ekonomikos sektorių problemoms spręsti, kuris dar kovo 12 d. paskelbė garantijų schemą COVID-19 paveiktoms įmonėms[190]. Norvegijoje, taikius priverstinį atleidimą iš darbo (vadinamasis laikinasis atleidimas iš darbo), natūraliai buvo didesnis atleistų darbuotojų skaičius. Tačiau šio sprendimo privalumas yra tai, kad buvo sumažinta administracinė našta darbdaviams ir darbuotojams. Sistema pasiteisino pirmiausia dėl to, kad gauti pašalpas buvo paprasta, tad jų tiekimo mechanizmas gerai suformuotas[191].

Pažymėtina, kad darbuotojų atleidimas galėtų būti vertinamas teigiamai tik garantavus tinkamą finansinę paramą. Kaip minėta Norvegijoje šiuo atveju buvo užtikrintos finansinės kompensacijos, kurios kartu sudėjus trunka 52 savaites po atleidimo: pirmiausia atlyginimas už 10 dienų, bedarbio išmoka 30 savaičių, tuomet dar 5 dienos atlyginimo iš darbdavio bei 19 savaičių bedarbio išmokos. Tačiau išmokos dėl karantino teiktos nepriklausomai nuo tradicinės bedarbio išmokos, tai reiškia, jog ir tie asmenys, kurie neturi teisės į pastarąją galėjo gauti specialiąją paramą (pavyzdžiui, studentams skirta 18 dienų prastovos išmoka)[192]. Taigi paramą buvo nesudėtinga gauti, asmenims buvo garantuota pagalba neapibrėžtumo ir nežinios laikotarpiu, kas stipriai prisidėjo prie gyventojų pasitenkinimo viešojo administravimo institucijų darbu išlaikymu.

Lietuvoje Kaip nurodyta Valstybinės darbo inspekcijos tinklalapyje, karantino metu atleistiems darbuotojams (ne dėl jų kaltės) išlieka išeitinės išmokos, kurios sudaro 2 mėnesių vidutinio darbuotojo darbo užmokesčio dydžio dirbantiems ilgiau nei metus bei 0,5 mėnesio vidutinio darbuotojo darbo užmokesčio, kai išdirbtas laikotarpis nesiekia 1 metų (tik darbuotojai, dirbantys ilgiau nei 5 metus turi teisę į ilgalaikę išmoką)[193]. Nedarbo išmoka skiriama asmenims,

[189] Christensen T, Lægreid P, p.778.
[190] European Commission, 6.
[191] Christensen T, Lægreid P. (2020):p. 778. https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/puar.13241
[192] FORSKER Forbundet, Layoff, 2022 m. vasario 12 d., https://www.forskerforbundet.no/arbeidsvilkar/koronavirus-arbeidstakers-rettigheter/permittering/layoff/
[193] *Ibid*

sukaupusiems bent 12 mėnesių darbo stažą ir mokama iki 9 mėnesių (maždaug 36 savaitės), kai kas tris mėnesius įmoka mažėja[194]. Šie asmenys neturėjo teisės į specialiąją darbo paieškos išmoką, kuri mokama tik asmenims, netekusiems darbo ne anksčiau kaip 3 mėn. iki karantino paskelbimo, ir kuriems nėra mokama nedarbo išmoka. Tačiau darbo paieškos išmoka taip pat ribota, pavyzdžiui, ji nebuvo numatyta studentams[195]. Žvelgiant į šią situaciją pandemijos perspektyvoje galima teigti, kad asmenims suteikiama gana neapibrėžta ir minimali parama. Taigi, ne tik specialių išmokų tiekimo procesas buvo lėtas, tačiau ir tiesiogiai karantino paveiktiems darbuotojams teikta minimali pagalba.

Svarbu pažymėti ir tai, kaip buvo skirstoma finansinė parama savarankiškai dirbantiems asmenims. Dauguma šalių numatė programą, pagal kurią buvo tiekiama finansinė išmoka savarankiškai dirbantiesiems, tačiau priimti sprendimai nebuvo vienodi. Lietuvoje skelbta, kad savarankiškai dirbantys subjektai, kurie nukentėjo nuo COVID-19 ir paskelbto karantino apribojimų gali teisės aktų numatyta tvarka kreiptis į Užimtumo tarnybą dėl išmokos, kuri siekė 257 Eur per mėnesį. Galimybė kreiptis dėl paramos buvo įtvirtinta nuo 2020 m. balandžio 5 d., taigi šiek tiek vėliau nei buvo paskelbtas karantinas. Išmoka dirbantiems savarankiškai skiriama, kai asmuo yra individualios įmonės savininkas, mažųjų bendrijų narys, asmenys, užsiregistravę individualia veikla, asmenys, gaunantys pajamas pagal autorines sutartis ir pan. Tam, kad būtų skiriama išmoka numatytos trys sąlygos: 1) savarankiška veikla buvo registruota ne mažiau nei 3 mėnesius, 2) asmuo neturi darbo sutarties, 3) neturi bankrutuojančios įmonės statuso. Taipogi, nurodytose sąlygose, pagal kurias galima kreiptis šios išmokos, nėra numatyta išimtis, kad į ją turi teisę tik COVID-19 paveikti verslininkai. Tai reiškia, kad parama galėjo pasinaudoti ne tik tie savarankiškai dirbantys asmenys, kurių veikla buvo tiesiogiai paveikta karantino, bet ir asmenys, kurie nėra patyrę neigiamo poveikio vykdomai veiklai[196]. Tai problemiška dėl dviejų priežasčių. Pirma, nėra taupomos lėšos, nes dalis jų skiriama nebūtiniems atvejams (pavyzdžiui, nusprendus paramą skirti tik COVID-19 paveiktiems asmenims, išlieka daugiau lėšų, kurias galima skirti asmens, kuriems iš tiesų reikalinga pagalba). Antra, atsiranda administracinė našta, nes pateikiama kur kas daugiau prašymų, nei kad iš tiesų yra būtina. Taipogi Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo 5(1) str per 2020 metus buvo keistas 3 kartus. Kas rodo įstatymų leidėjo neužtikrintumą, bei skubotą sprendimų priėmimą[197]. Taipogi kiekvieno asmens atžvilgiu turėjo būti priimamas individualus administracinis aktas, išmokos skyrimo ar neskyrimo pagrindas turėjo būti paremtas

[194] SODRA, Nedarbo grimasos: „trečdalis bedarbių prieš karantiną nebuvo dirbę Lietuvoje“, 2021 m. sausio 21 d., https://www.sodra.lt/lt/naujienos/nedarbo-grimasos-trecdalis-bedarbiu-pries-karantina-nebuvo-dirbe-lietuvoje
[195] Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija. „Seimas patvirtino pagalbą po karantino: naudą pajus 1,4 mln. Lietuvos gyventojų“, 2020 m. gegužės 7 d., https://socmin.lrv.lt/lt/naujienos/seimas-patvirtino-pagalba-po-karantino-nauda-pajus-1-4-mln-lietuvos-gyventoju
[196] STT, 9.
[197] Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo 5(1) str. https://www.infolex.lt/ta/364878:str5-1

aktualiomis teisės normomis, suprantamas ir aiškus adresatui [198]. Todėl individualių administracinių aktų turinio nepagrindimas turėjo įtakos teisminių ginčų dėl teisinio reguliavimo suprantamumo, bei priimtų sprendimų turinio trūkumų padidėjimui.

Didžiojoje Britanijoje savarankiškai dirbantiems asmenims numatyta finansinė išmoka su sąlyga, jog asmuo pateikia įrodymus, kad dėl karantino susidariusios situacijos jis patyrė finansinių nuostolių, prarado įplaukas arba turėjo stabdyti individualią veiklą karantino metu. Išmokos dydis nustatomas pagal asmens pelną ir padengia 3 mėnesius individualios veiklos[199]. Taigi finansinės paramos dydis keičiasi priklausomai nuo asmens situacijos, o jos paskyrimas numatytas išimtinai karantino paveiktiems verslams. Panašus sprendimas buvo priimtas Belgijoje. Flandrijoje mokėta pašalpa įmonėms ir savarankiškai dirbantiems asmenims, kurie buvo priversti uždaryti verslą dėl karantino (skirta vienkartinė 4000 Eur išmoka ir 160 Eur kasdienė įmoka 21 dienų po uždarymo, jei buvo visiškas uždarymas, arba vienkartinė 2000 EUR išmoka ir kasdienė 160 Eur įmoka, jei buvo tik dalinis uždarymas)[200]. Norvegijoje savarankiškiems asmenims skirta tiek ligos pašalpa, tiek išmoka, jeigu verslas buvo laikinai uždarytas dėl karantino[201].

Itin svarbus švietimo valdymas karantino metu. Uždarius mokyklas 2021 m. balandžio mėn. Lietuvos Vyriausybė numatė ugdymą nuotoliniu būdu, tačiau tai nebuvo įsakymas, bet greičiau rekomendacija. Galutinis sprendimas dėl nuotolinio ugdymo pirmiausia priklausė atskiroms savivaldybėms, kurios šiuo klausimu kreipėsi į konkrečias mokyklas, o pastarosios – į tėvus. Nors dažniausiai buvo priimtas sprendimas palikti nuotolinį ugdymą[202], švietimo valdymas atskleidė centralizuoto valdymo, bendradarbiavimo ir veiksmų organizuotumo trūkumą. Kadangi galutinį sprendimą galėjo priimti konkrečios savivaldybės, bendrai susidaro gana chaotiška situacija, kai atskiri vienetai veikia savarankiškai. Verta klausti, ar savivaldybės turi kompetenciją spręsti dėl mokyklų uždarymų, ir ar šis klausimas neturėtų būti aukštesnės instancijos konsultuojantis su sveikatos specialistais uždavinys.

Panašus viešojo administravimo valdymas atsispindi ir kitose srityse. Lietuvos Respublikos vyriausybė nutarimu „Dėl valstybės lygio ekstremaliosios situacijos paskelbimo“ nustatyti paslaugų teikimą organizuojančių sveikatos priežiūros įstaigų pagrindai, kai suteikiama galia sveikatos priežiūros įstaigoms priimti sprendimus ir kuruoti kitas sveiktos priežiūros įstaigas.

---

[198] Lietuvos vyriausias administracinis teismas nutartis byloje Nr. AB-27347-3-65-3-00155-2020-2

[199] GOV.UK, Check if you can claim a grant through the Self-Employment Income Support Scheme, 2021 m. spalio 1 d., https://www.gov.uk/guidance/claim-a-grant-through-the-coronavirus-covid-19-self-employment-income-support-scheme

[200] European Commission, 3.

[201] COVID-19: EMEIA EY Government Support Package, 2020, https://assets.ey.com/content/dam/ey-sites/ey-com/no_no/topics/tax/pdfs/ey-government-support-package-norway-20200702.pdf

[202] Neija Putinaitė. „Ar COVID-19 nesužlugdys mūsų švietimo?“ (2021). https://www.lrt.lt/naujienos/nuomones/3/1451191/nerija-putinaite-ar-covid-19-nesuzlugdys-musu-svietimo

Vienu vertus, tokiu būdu įtvirtinami decentralizacijos ir tarpinstitucinio bendradarbiavimo principai. Kita vertus, susidaro situacija, kada sprendimų priėmimą stengdamasi perkelti kitoms institucijoms taip apsunkinant sklandaus sprendimų priėmimo procesą. Skirtingos institucijos vertina situacija vietos mastu, todėl natūralu, kad išsiskirtų požiūriai, taip pat pasireikštų darbuotojų pasiruošimo ir kompetencijos skirtumai. Taigi, nors decentralizacija tam tikru mastu leidžia įsivyrauti demokratiniams valdymo principams, kai dalijamasi sprendimo galia, ekstremalios situacijos metu reikalingi operatyvūs, aiškus ir apibrėžti sprendimai, kurie vargiai bus užtikrinti atsakomybę paskirsčius atskiriems savarankiškiems regionams ir administraciniams vienetams.

Centralizacijos klausimu puikus pavyzdys yra Italijos valdžia, kuri supaprastino viešųjų pirkimų procedūras, įgalino Institucijų vadovus, reikalui esant, priimti sprendimus savarankiškai ir atsižvelgiant į situaciją. Tam buvo leidžiama atsisakyti bendrųjų normų taikymo, kad būtų sumažintos įprastos procedūrinės kliūtis, kurios negarantavo savalaikio funkcijų atlikimo, žinoma, išlaikant skaidrumo reikalavimus, dažną kontrolę ir griežtas sankcijas[203]. Pavyzdžiui, kalbant apie sveikatos sektoriaus valdymą, buvo įvestos specialios įdarbinimo procedūros, kurios supaprastino procesą per centrinį administracijos vienetą ir leido regioninėms ir vietos sveikatos institucijoms priimti savo sprendimus pagal poreikius. Specialios viešųjų pirkimų procedūros vyko nepaprastosios padėties komisaro priežiūra, kuris imasi veiksmų vyriausybės vardu[204].

Svarbiausi nacionaliniai Norvegijos vyriausybės sprendimai pandemijos rizikos valdymo klausimu buvo priimti ministrų kabineto glaudžiai bendradarbiaujant su Norvegijos sveikatos direktoratu (angl. Norwegian Directorate of Health) ir Norvegijos visuomenės sveikatos institutu (angl. Norwegian Institute of Public Health). Vadovybė kai kuriais klausimais sprendimus priėmė savarankiškai, t. y., ne pagal šių institucijų patarimus. Pavyzdžiui, pirmenybė teikta radikalioms priemonėms mokyklų ir darželių uždarymo klausimu. Vis dėlto, ministrų kabinetas visiškai neatmetė medicinos ekspertų įžvalgų, kaip kad buvo daroma Jungtinėse Amerikos valstijose, tačiau ir visiškai neperdavė sprendimų priėmimo kompetencijos, kaip kad buvo nuspręsta Švedijoje (taip pat ir Lietuvoje). Netaikant nė vienos radikalios pozicijos, Norvegijoje valdymas buvo pagrįstas konsensusu ir bendradarbiavimu, abipusiu pasitikėjimu tarp politinių ir administracinių vadovų bei medicinos ekspertų. Šalies vadovybė glaudžiai bendradarbiavo su visuomenės sveikatos ekspertais, taip pat valstybės tarnautojais darbo klausimais. Pirmieji vyriausybės sprendimai dėl ekonominių priemonių karantino metu buvo parengti glaudžiai bendradarbiaujant su darbdavių ir darbuotojų organizacijomis. Šie sprendimai buvo priimti per

[203] Di Mascio et al, 623.
[204] *Ibid*,624.

dvišalį bendradarbiavimą parlamente, o tai leido užtikrinti visuomenės pasitikėjimą viešojo administravimo institucijomis[205]. Tenka pripažinti, kad panašaus pobūdžio bendradarbiavimo Lietuvoje stigo. Sprendimai buvo priimami skubotai, taip pat nuolat keičiami ir koreguojami, kas neigiamai atsiliepė verslininkams ir darbdaviams, apsunkinant ilgalaikio planavimo procesus. Įmonių vadovai turėjo kliautis savo gebėjimais prisitaikyti bei adaptuotis prie kintančių sąlygų, taip pat veikti nežinioje ir stresinėje aplinkoje[206]. Be to, darbdavių ir darbuotojų įtraukimo į sprendimo priėmimo procesus trūkumas neleido priimti palankiausių sprendimų, kurie tenkintų visuomenės poreikius.

Vertinant Norvegijos situaciją pažymima, kad sprendimų priėmimo procesas buvo itin greitas. Sprendimai dėl karantino taisyklių sušvelninimo buvo paremti dviejų ekspertų komitetų iš ekonomikos iš švietimo srities patarimais. Toks viešojo administravimo veikimas buvo paremta kitų šalių sėkmingais pavyzdžiais, pavyzdžiui, Pietų Korėja, Kinija ir Singapūras, tuo pačiu vengiant blogųjų pavyzdžių tokių kaip Italija ir Ispanija[207]. Nepaisant didelės Kinijos teritorijos bei gyventojų gausos, ji yra unitarinė valstybė, užtikrinusi sklandžius santykius tarp centro ir vietinės valdžios. Strateginius sprendimus priima aukščiausieji politiniai vadovai, tačiau vietos atstovų vaidmuo neapsiriboja vien vykdomąja valdžia, nes eksperimentavimas yra leidžiamas ir skatinamas, jeigu tik sprendimai neprieštarauja bendrajai šalies politikai[208]. Vietos valdžios institucijos turi politinę autonomiją vietos socialiniuose ir ekonominiuose reikaluose (atsižvelgiant į reikšmingus regioninius skirtumus).

Norvegija, pasiremdama Kinijos ir kitų anksčiau minėtų šalių pavyzdžiais, koncentravosi į bendradarbiavimo stiprinimą, įvairių ekspertų atstovų įtraukimą į sprendimo priėmimo procesus, tuo pačiu neprarandat centralizuoto valdžios aparato. Skirtingai nuo decentralizuotos strategijos paliekant sprendimų priėmimo galią visuomenės sveikatos ekspertams bei savivaldybėms švietimo klausimais Lietuvoje, Norvegijos atsakas buvo gana efektyvus ir greitas dėl aiškesnės sprendimų priėmimo galios grandinės bei skirtingų sektorių atstovų įtraukimo. Sprendimų priėmimo procesas ir jo valdymas Norvegijoje vyko bendru sutarimu ir bendradarbiavimo metodu, derinant priešingų šalių argumentaciją ir atsižvelgiant į grįžtamąjį ryšį.

COVID-19 valdymas yra neatsiejamas nuo viešojo administravimo institucijų teisės aktų leidybos, skirtos įteisinti tam tikrų ekonominių, socialinių, institucinių priemonių naudojimą tyrime aptirtiems tikslams pasiekti. Nors COVID-19 pandemija valstybėse kėlė panašius iššūkius

[205] Christensen T, Lægreid P. (2020): 778. https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/puar.13241
[206] Karsokienė ir Dromantienė, 56.
[207] Huaiya Tia ,Yonghong Liu, Yidan Li ir kt,., An Investigation of Transmission Control Measures during the First 50 Days of the COVID-19 Epidemic in China“, *Science 368, 6491(202): 638–642.* https://doi.org/10.1126/science.abb6105
[208] Teets, J. C., Hasmath R, „The Evolution of Policy Experimentation in China“. *Journal of Asian Public Policy 13,* 1(2020): 49–59. doi:10.1080/17516234.2020.1711491

valstybės keisdamos nusistovėjusį teisnį reguliavimą rado skirtingų būdų viešojo administravimo institucijų tikslams pasiekti. Darbe analizuoti moksliniai straipsniai, teisininkų nuomonės, bei gerųjų valstybių pavyzdžiai rodo, kad aukštesnis skaitmenizacijos lygis valstybėse COVID-19 akivaizdoje reikalavo nežymių įstatymų pakeitimų ar papildymų užtikrinančių efektyvesnį klientų poreikių tenkinimą negu buvo iki karantino. Vengrija yra puikus to pavyzdys. Vengrijoje komunikacinių ryšių skaitmeninimas, valdžios institucijų funkcijų prieinamumas internete buvo pagrindinis politikos tikslas per pastarąjį dešimtmetį. Todėl kaip pandemija smogė, svarbiausiose srityse jau buvo naudojamasi elektroninių ryšių priemonėmis. Todėl viešojo administravimo institucijos turėjo išspręsti tik padidėjusios interneto apkrovos problemas. [209] .Slovakijoje prasidėjusi COVID-19 susirgimų banga sutapo su mokesčių deklaravimo terminais. Slovakijos mokesčių procedūrų kodekse Nr. 563/2009 Sb yra numatyta, kad mokesčių deklaracijos praleidimas yra administracinis nusižengimas (154 str 1 d.) už kurį mokesčių institucija gali skirti bauda nuo 30 EUR iki 16 000 EUR, 155 straipsnio 1 dalies a punktas[210]. Įprastai deklaracijas už darbuotojus pateikdavo darbdaviai, tačiau jeigu darbuotojas turi pajamų iš daugiau nei vieno darbdavio pareiga pateikti mokesčių deklaracija tenka darbuotojui. Siekiant sumažinti įtampą, bei pagerinti sergančiųjų galimybes pateikti deklaracijas įstatymų leidėjas priėmė nauja įstatymą Nr. 67/2020 Sb. dėl tam tikrų neatidėliotinų priemonių finansiniuose santykiuose, susijusių su pavojingomis užkrečiamosiomis žmonių ligos plitimu. Šio įstatymo pakeitimais buvo nukelta deklaracijų pateikimo terminai. Pateikimo terminas baigiasi tą dieną iki vyriausybė atšauks nepaprastąją padėtį. Taipogi jeigu asmuo pasirenka pateikti pasiūlymus, pranešimas, pareiškimus asmuo dokumentui išsiūsti gali naudotis savo asmeniniu paštu, tačiau paštas turi būti adresuotas pačios mokesčių institucijos oficialiu el. pašto adresu. Šis sprendimas leidžia sklandžiau bendrauti su mokesčių institucija ir atleidžia nuo pareigos naudotis elektronine dėžute [211].Dėl privalomo karantino, viešojo administravimo institucijų darbuotojai turėjo likti namuose. Administracinės institucijos vis dar neturėjo administracinių bylų elektroninėmis formomis kurios galėtų būti pasiekiamos nuotoliniu būdu. Dėl šios praktikos buvo pažeista teisė į teisingą bylos nagrinėjimą per pagrįstą laiką[212]. Skirtingai nei mokesčių vykdymo procedūrose kur terminai buvo pratesiami čia terminai pratęsiami nebuvo. [213]

[209] Matej Horvat, Wojciech Piatek, Lukaš Potešil, Krizstina F. Roznyai, „Viešojo administravimo galimybes COVID-19 metu Čekijoje, Lenkijoje, Vengrijoje“, http://cepar.fu.uni-lj.si/index.php/CEPAR/article/view/510/505

[210] Slovakijos mokesčių kodeksas https://www.mfsr.sk/en/taxes-customs-accounting/tax-administration-price-legislation/tax-legislation/ .

[211] *Ibid*,144

[212] Europos žmogaus teisių konvencijos 6 str.

[213] Matej Horvat, Wojciech Piatek, Lukaš Potešil, Krizstina F.Roznyai, „Viešojo administravimo galimybes COVID-19 metu Čekijoje, Lenkijoje, Vengrijoje“,147. http://cepar.fu.uni-lj.si/index.php/CEPAR/article/view/510/505

Unikalūs sprendimai buvo priimti sveikatos apsaugos srityje Slovakijoje ir Vengrijoje. Šiose šalyse buvo įvesta nuotolinės medicinos galimybė. Buvo numatyta, kad lėtinėmis ligomis sergantys pacientai ir kiti asmenys turintys pasikartojančių sveikatos sutrikimų kurie yra užfiksuoti asmens kortelėse, gali kreiptis į šeimos gydytojus dėl elektroninių receptų išrašymo. Taip buvo užtikrinamas asmenų kontakto nebuvimo klausimas, kadangi priešingai negu anksčiau pacientai turėdavo eiti pas gydytoją, taipogi sumažinamas gydytojų krūvis bei pateisinami pacientų lūkesčiai.[214]

3.3. Empirinio tyrimo rezultatų apibendrinimas

Neturint patirties su ekstremaliomis situacijomis, Lietuvos viešojo administravimo institucijos patyrė nemažai sunkumų karantino metu ir nebuvo tiek gerai pasirengusios koordinuoti veiklą, kiek kai kurios kitos šalys. Didėjant netikrumui dėl ekonominių nuostolių karantino įtakoje išryškėjo centralizuoto veiklos organizavimo, vieningo sprendimų priėmimo proceso trūkumas, gausios teisėkūros klaidos. Nors šalyje imtasi vienų griežčiausių priemonių nuo pat pirmųjų pandemijos apraiškos požymių, net ir atsižvelgiant į sąlyginai mažą patvirtintų COVID-19 atvejų skaičių, iššūkiai iškilo tvarkantis su karantino pasekmėmis.

Patirtis rodo, kad vien griežtų priemonių pandemijos valdymui nepakanka, ne mažiau svarbu užtikrinti tarpinstitucinį bendradarbiavimą, sklandų koordinavimą ir informacijos sklaidos procesą. Kiekviena šalis į COVID-19 krizę reagavo skirtingai, tačiau vertinant priimtų sprendimų veiksmingumą jau galima pastebėti pasiteisinusias ar nepasiteisinusius sprendimus.

Rezultatus pravartu apibendrinti lentelėje; čia išskiriamos reikšmingiausios viešojo administravimo koordinavimo ir valdymo sritys, kurios kliudė ar padėjo įgyvendinti pandemijos prevencijos ir valdymo politiką (lentelė 1).

Sritys	**Lietuva**	**Gerosios praktikos šalių pavyzdžiai**
Reakcija pandemijos pradžioje	Vienas griežčiausių atsakų pandemijos pradžioje (2020 m. kovo mėn.).	Panašus griežtumo laipsnis tuo laikotarpiu stebėtas tik Italijoje, Austrijoje, Kinijoje, Peru ir kai kuriose kitose šalyse. Norvegijos ir Lietuvos kaimyninių šalių griežtumo indeksas buvo vidutinis.
Darbo rinka	a) Pagrindinis siekis - išsaugoti darbo vietas darbuotojų neatleidžiant (atleidimas ir prastova tik būtinu atveju);	a) Norvegijoje pagrindinis siekis – išsaugoti darbo vietas darbuotojus išleidžiant prastovai arba efektyviai naudoti darbdavių ir valstybės išdą, užtikrinant visapusišką darbuotojų paramą juos atleidus (nors ir skatinamas darbo vietų išsaugojimas,

[214] *Ibid,148*

	b)Minimali valstybės parama darbo netekusiems asmenims; c)Savarankiškai dirbantiems asmenims teikta finansinė parama (nepriklausomai nuo to, ar jų verslas paveiktas krizės metu); dažnas teisinio reguliavimo keitimas. d) įprasti socialinių išmokų mokėjimo terminai	prastovai ir atleidimui garantuojama maksimali parama); b) Norvegijoje prastovoje esančius darbuotojus finansuoja daugiausia valstybė taip nuimant naštą nuo darbdavių. Taip pat teikta ganėtinai gerai sudaryta finansinė parama darbo netekusiems asmenims; c) Norvegijoje finansinė parama savarankiškai dirbantiems asmenims teikta tik tuo atveju, jeigu verslas tiesiogiai nukentėjo dėl karantino (taip pat Didžiosios Britanijos pavyzdys);
Sprendimo priėmimo procesas	Decentralizuota sistema, sprendimų priėmimas perleidžiamas atskiroms institucijoms: sveikatos priežiūros įstaigoms, savivaldybėms ir kt.	• Norvegijos pavyzdys: centralizacija pagrįsta mišri sistema, kada galutinę sprendimo galią turi centrinis valdžios organas (ministrų kabinetas), kuris atsižvelgia į Norvegijos sveikatos direktorato, Norvegijos visuomenės sveikatos instituto ir darbdavių bei darbuotojų asociacijų įžvalgas bei patarimus; • Kinijos pavyzdys: centralizuota sistema, krizei valdyti sudaryta absoliučią sprendimų priėmimo galią turinti Centrinė vadovaujančioji COVID-19 prevencijos ir kontrolės grupė, kurios atstovai dalyvauja ir kuruoja vietinės valdžios institucijas
Teisės aktų leidyba	Didelė teisės aktų kaita. Teisinio reguliavimo skirto pandemijai valdyti trūkumai.	Vengrijoje ilgalaikio požiūrio į viešųjų administravimo institucijų veiklos tendencijas turėjimas lėmė minimalių teisės aktų pakeitimų poreikį sklandžiai institucijų veiklai užtikrinti. Lenkijoje, Slovakijoje, Vengrijoje įvairūs, inovatyvūs sprendimai, viešojo administravimo institucijų veiklos testinumui užtikrinti.
Skaitmenizacija	Galimybė adresatui ir viešojo administravimo subjektams siųsti bei gauti dokumento originalo statusui prilyginamus elektroninius dokumentus per el. sistemą.	• Lenkijoje hibridinis dokumentų pristatymas– asmeniui davus sutikimą, viešojo administravimo institucijos skenuotą dokumentą jis gali atsidaryti el. paštu, suteikiamas dokumento originalo statusas. Pandemijos metu tapo privalomas; • Vengrijoje taip pat pandemijos metu įtvirtinta privaloma elektroninė komunikacija ir dokumentų siuntimas;

		• Čekijoje analogiškas viešojo administravimo dokumentų skaitmenizavimas dar nuo 2009 m.;

2 lentelė. Reakcijos į pandemiją ir krizės valdymo strategijos skirtingose šalyse (Sudaryta darbo autoriaus).

Kaip matyti Norvegijoje siekta išlaikyti balansą tarp ekonomikos palaikymo ir COVID-19 prevencijos. Dėl to pirmuosiuose pandemijos etapuose nebuvo imtasi tokių griežtų priemonių, kaip Lietuvoje (nors čia dar kovo mėn. fiksuotas didesnis COVID-19 atvejų per 100 tūkst. gyventojų skaičius). Karantino pasekmėms valdyti įtraukti skirtingi ekspertų atstovai, tačiau sprendimų priėmimo galia nebuvo paskirstyta decentralizacijos principu. Ekstremalių situacijų valdymui reikalingas efektyvus ir greitas procesų koordinavimas, todėl iš dalies bent tam tikro masto centralizacija pasiteisina teigiamai.

Lietuvos viešojo administravimo valdymas galėjo būti geresnis daugiau dėmesio kreipiant visuomenės įtraukimui, valdžios centralizavimui ir tarpusavio komunikacijai. Pavyzdžiui, Norvegijos vyriausybė, taikydama bandymų ir klaidų metodą, lydima medicinos ekspertų bei darbuotojų ir darbdavių atstovų įžvalgomis, sprendimus priėmė ganėtinai greitai, užtikrintai ir jų reikšmingai nekoreguojant. Reaguojant į atsiliepimus ir grįžtamąjį ryšį, kai kurios priemonės buvo keistos, tačiau procesą lydėjo bendras siekis suvaldyti pandemiją bei išlaikyti ekonomikos vystymąsi. Kaip bebūtų, glaudus bendradarbiavimas tarp valdančiosios pusės ir visuomenės atstovų, galiausiai prisidėjo prie didesnio visuomenės pasitikėjimo viešojo administravimo institucijomis ir vyriausybės gebėjimu valdyti pandemiją. Tuo tarpu griežtos reakcijos į COVID-19 buvimas Lietuvoje siejamas su didele teisės aktų kaita, kuri lėmė pastovumo nebuvimo, asmenų teisių pažeidimus, ekonomikos, verslo nuosmukį. Visos valstybė ėmėsi COVID-19 suvaldymo priemonių. Kaip rodo Italijos, Lenkijos, Slovakijos, Vengrijos, Norvegijos priimti sprendimai įstatymų ir kitų teisės aktų leidyba priklausė nuo šalyje taikyto ilgalaikio požiūrio į viešojo administravimą buvimą.

IŠVADOS

Magistro baigiamojo darbo ginamasis teiginys, kad viešojo administravimo subjektų veikla, susijusi su viešųjų paslaugų teikimo administravimu ir administracinių paslaugų teikimu, pandemijos metu nebuvo užtikrinamos tinkamai, pasitvirtino. Žemiau pateikiamos išvados ir pasiūlymai

1. Atlikus analizę galima pastebėti, kad COVID-19 situacijos suvaldyme pagrindinį vaidmenį atliko Valstybinio administravimo subjektai t.y Vyriausybė kartu su ministerijomis, COVID-19 pandemijos suvaldymas buvo grindžiamas glaudžiu viešo administravimo institucijų bendradarbiavimu, naujų funkcijų institucijoms priskyrimu, bei Vyriausybės priimtų sprendimų vykdymu kuris buvo deleguotas vietos savivaldos institucijoms.
2. Korona viruso situacijos valdymui buvo priimta daugiau nei 3800 COVID-19 teisės aktų, didelė teisės aktų kaita lėmė situacijos nepastovumą, viešo administravimo institucijų veiklos sutrikimus, žmonių nepasitenkinimą pandemijos valdymu.
3. Siekiant išsaugoti pagrindinę žmogaus prigimtinių teisių – teisę į sveikatą, keitėsi viešojo administravimo institucijų veikla. Pagrindinė ir efektyviausia priemone tapo skaitmenizacijos priemonių diegimas. Kuris turėjo užtikrinti viešo administravimo institucijų veiklos testinumą. Tačiau kaip parodė pirmoji COVID-19 banga teisingumo, kultūros, švietimo, mokslo ir sporto ministerijos ir daug institucijų neturėjo netgi nuotolinės komunikacijos priemonių kas lėmė pavėluotą skaimenizacijos priemonių diegimą, viešojo administravimo institucijų veiklos sutrikimus.
4. Labiausiai korona viruso paveiktos sritys : sveikatos, ekonomikos, socialinė, švietimo, institucinė ir kt. Pagrindinė viešojo administravimo institucijų veiklos sutrikimų šalinimo priemone tapo naujų teisės aktų leidyba: operacijų vadovo sprendimai, vyriausybės nutarimai, įstatymų pakeitimai.
5. Viešojo administravimo įstatymo pakeitimai leido praplėsti viešojo administravimo subjektų ratą bei valdyti pandemiją. Viešųjų pirkimų įstatymo pakeitimai tapo priemone institucijų veiklos skaitmenizavimui, bei prisitaikymui prie besikeičiančios korona viruso situacijos.
6. Karantino teisinis rėžimas Lietuvoje pasireiškė per administracinio teisinio rėžimo požymius, kurie atsispindi koronaviruso situacijos šalyje taikomose kontroliavimo priemonėse. Jų taikymo sritis yra viešoji erdvė, taikomi nurodymai formuoja rėžimines taisykles (draudžiančiųjų ir įpareigojjančių) administracinės teisės normų. Santykių tarp viešosios valdžios institucijų ir jai nepavaldžių subjektų reguliavimas remiantis administraciniais teisiniais poveikio metodais

(administracinės atsakomybės taikymas). Administracinio teisinio rėžimo priemone galima laikyti ir teisės aktų ir normų leidybą, naujų įgaliotų valstybės institucijų, kurios sukurtos specialiai arba gavę įgaliojimus pandemijai kontroliuoti, taipogi ANK, darbo kodekso bei kitų teisės aktų pakeitimus skirtus nustatyti ypatingą veiklos tvarką tam tikrose sferose.

7. ANK kodekso normų pažeidimai susiją su COVID-19 taisyklių nesilaikymu buvo vertinami netinkamai. Asmenys turintys teisę surašyti administracinio nusižengimo protokolus už COVID-19 reikalavimų pažeidimus netinkamai kvalifikuoja veikas, administracinių nusižengimų protokoluose trūksta išsamumo, visapusiško situacijos vertinimo, baudos dažnai skiriamos nepagrystai, įvertinus ne visas su administracinio nusižengimu bei pažeidėju susijusias aplinkybes ko pasekoje administracinė atsakomybė pritaikoma neproporcingai griežtai.

8. Nėra suformuotos teismų praktikos dėl ANK įtvirtintos atsakomybės už COVID-19 pažeidimus taikymo. Tos pačios teisės normos vertinimas ir interpretavimas teismuose skirtingai, nesuteikia konkretumo ir teisinio apibrėžtumo asmenims kuriems ta norma gali būti taikoma. Taipogi administracinio nusižengimo protokolus rašantiems pareigūnams paliekama diskrecija dviprasmiskai vertinti bei kvalifikuoti ta patį nusižengimą, kas prieštarauja bendriesiems teisingumo, sąžinigumo teisės principams.

9. COVID-19 teisės aktų analizė atskleidė teisės aktų trūkumus kurie galimai ribojo konkurenciją rinkoje. Vyriausybės priimtas 2020-03-14 nutarimas Nr.207 sudarė prielaidas suinteressuotoms grupėms abejoti ar buvo užtikrintas verslo subjektų lygiateisiškumas, kadangi sudarė nevienodas sąlygas prekiauti ne maisto prekėmis esančiomis prekyboje. Operacijų vadovo sprendimai Nr. V-387 ir V-439 sustabdyti profilaktinių patikrinimų ir prevencinių programų vykdymą, atidedant planines operacijas bei hospitalizacijas gali būti vertinamas kaip perteklinių priemonių naudojimas pažeidžiantis žmogaus teises į sveikatos priemonių prieinamumą.

10. Atliktas lyginamosios analizės tyrimas parodė, kad Lietuva ėmesi pačių griežčiausių karantino suvaldymo priemonių lyginant su kitomis valstybėmis. Tai lėmė apribojimų daugelyje gyvenimo sričių įvedimą. Griežtų priemonių įvedimas lėmė, viešojo administravimo institucijų veiklos sutrikimus, asmens teisių pažeidimus.

11. Tyrimas atskleidė, jog Vengrijoje, Norvegijoje ilgalaikio požiūrio į viešojo administravimo institucijų veiklos gerinimą turėjimas lėmė nedidelės apimties teisės aktų pakeitimus, bei inovacijų diegimo poreikį ekstremaliųjų situacijų metu. Todėl efektyvus viešojo administravimo institucijų veikimas karantino metu yra siejamas su ilgalaikiu Valstybės požiūriu į viešojo administravimo institucijų veiklos gerinimą.

PASIŪLYMAI

- Siūloma papildyti Viešųjų pirkimų įstatymo nuostatas kurios leistų ekstremaliųjų situacijų atvejais supaprastinti viešųjų pirkimų nuostatas. Įgalinant Institucijų vadovus, esant būtinumui, priimti sprendimus savarankiškai, atsižvelgiant į situaciją, tačiau išlaikant skaidrumo reikalavimus, dažną kontrolę ir griežtas sankcijas.

- Sūloma papildyti Žmonių užkrečiamųjų ligų profilaktikos ir kontrolės įstatymo 9 str nuostatomis kurios numatytų ekstremalios situacijos metu supaprastintą saviizoliacijos taikymo tvarką, aiškiai apibrėžtų jos taikymo terminą, vietą, pratęsimo atvejus.

- Tyrimas parodė, kad daugiausia asmenų teisių buvo pažeista valstybės lygio ekstremalios situacijos vadovo priimamais sprendimais, kurie kaip buvo ištirta magistriniame darbe prieštaraudavo įstatyme nustatytam reguliavimui. Todėl atsižvelgiant į tai siūloma keisti civilinės saugos įstatymo 27 str 4 d nuostatas. Keičiamu teisiniu reguliavimu Civilinės saugos įstatymo 27 str 4 d 2 nuostatą išdėstyti taip : ,, Valstybės operacijų vadovo funkcijas vykdo Vyriausybės paskirta trijų asmenų valstybės ekstremaliųjų situacijų operacijų vadovų kolegiją kuri sprendimus priimtų balsų dauguma‘‘. Taip būtų užtikrinama kokybiškesnis teisės aktų turinys bei sumažinama teisinio reguliavimo spragos tikimybė.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

1. Lietuvos Respublikos Konstitucijos 5 str, 32 str.
2. Lietuvos teritorijoje įsigalioja karantinas draudimų ir apribojimų sąrašas. www.respublika.lt/lt/naujienos/lietuvaisigalioja_karantinas_draudimu_ir_apribojimu_sarasas.
3. Svidleras Darius, „Pasaulinė pandemija.“ https://www.luminor.lt/lt/pasauline-pandemija-precedento-neturintys-ivykiai-ir-i-rinkas-sugrize-dideli-svyravimai
4. Europos komisija- Sprendimai pandemijos metu. https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/coronavirus-response/digital-solutions-during-pandemic_lt.
5. https://www.infolex.lt/portal/start_ta.asp
6. Ritchie Hannah, Mathiew Edouard, Guirao Lucas, Appel Cameron, Giattino Charlie, Ortiz-Ospina Esteban, Hasell Joe, Macdonald Bobbie, Rossie Max, Coronavirus Pandemic (COVID-19), 2020, https://ourworldindata.org/covid-stringency-index#citation
7. COVID-19 pandemijos sprendimai teisiniai , valdymo ir ekonominiai aspektai https://repository.mruni.eu/bitstream/handle/007/17050/Lietuvos_teis%C4%97_I%20dalis.pdf?sequence=1&isAllowed=y
8. LR Valstybės lygio ekstremaliosios situacijos operacijų vadovo sprendimas 2020 m. kovo 16 d. Nr. V-387
9. Vyriausybės nutarimas 2020-03-14 Nr.207 https://eseimas.lrs.lt/portal/legalAct/ lt/TAD/deaf8694 663011eaa02ca cf2a861120c
10. Stasiukynas Andrius – „Nauja viešo valdymo era“ https://www.vz.lt/mru/2020/06/25/ekspertai-prasideda-nauja-viesojo-valdymo-era
11. (Qiu, Rutherford, Mao & Chu, 2016/2017)
12. Novikovas Andrejus. „Viešojo administravimo ir kitų subjektų įgaliojimai ekstremaliosios situacijos metu“, (2021): 23. https://repository.mruni.eu/bitstream/handle/007/17259/Lietuvos_teis%c4%97_I%20dalis-25-33.pdf?sequence=1&isAllowed=y
13. Birmontienė Toma, Miliuvienė Jolita ir kt., Lietuvos teisė 2020. Esminiai pokyčiai. I dalis. COVID-19 pandemijos sprendimai: teisiniai, valdymo ir ekonominiai aspektai, 12, https://repository.mruni.eu/bitstream/handle/007/17050/Lietuvos_teis%c4%97_I%20dalis.pdf?sequence=1&isAllowed=y
14.Nekrošius Vytautas. „Ar teisėtai paskelbtas karantinas“ https://www.teise.pro/index.php/2020/03/20/v-nekrosius-ar-teisetai-paskelbtas-karantinas/

15. Public administration‘s adaptation to COVID-19 pandemics http://cepar.fu.uni-lj.si/index.php/CEPAR/article/view/510/505

16. Letuvos teisė „ Esminiai pokyčiai 2020“ https://repository.mruni.eu/bitstream/handle/007/17050/Lietuvos_teis%C4%97_I%20dalis.pdf?sequence=1&isAllowed=y

17. STT. Korupcijos rizikos analizės išvados. (2020): 4. https://www.stt.lt/data/public/uploads/2020/11/covid-19-kra-isvada.pdf

18.Vansevičius Stasys, Valstybės ir teisės teorija (Vilnius: Justitia, 2000): 201-202

19.Vainorienė Aušra, Nepaprastosios padėties teisiniai pagrindai, Daktaro disertacija (2018), 7 http://talpykla.elaba.lt/elaba-fedora/objects/elaba:32886537/datastreams/MAIN/content

20. Vaidotas A. Vaičaitis, 80, https://www.zurnalai.vu.lt/teise/article/view/22280/21482

21. Lietuvos Respublikos Nepaprastosios padėties įstatymas. https://eseimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TA IS.169562/asr

22. Lietuvos Respublikos Žmonių užkrečiamųjų ligų profilaktikos ir kontrolės įstatymas.

23. LR Vyriausybės nutarimas „Dėl valstybės lygio ekstremaliosios situacijos paskelbimo“, LRS, žiūrėta 2021m. balandžio 15 d., https://eseimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/8feb1a7658a111eaac56f6e40072e018

24. „LR Vyriausybės nutarimas „Dėl karantino Lietuvos Respublikos teritorijoje paskelbimo“, LRS, žiūrėta 2021m. balandžio 15 d., https://eseimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/deaf8694663011eaa02cacf2a861120c

25. COVID-19 pandemijos sprendimai: teisiniai, valdymo ir ekonominiai aspektai“, 12 https://repository.mruni.eu/bitstream/handle/007/17050/Lietuvos_teis%c4%97_I%20dalis.pdf?sequence=1&isAllowed=y

26. Šileikis Egidijus. „Koronavirusas ir Konstitucija: karantinas ar nepaprastoji padėtis?“, 2020 kovo 18 d.,http://www.teise.pro/index.php/2020/03/18/e-sileikis-koronavirusas-ir-konstitucija-karantinas-ar-nepaprastoji-padetis/

27. ELTA Per 30 Seimo narių grupė klausia KT, ar karantino ribojimai neprieštarauja Konstitucijai, 2021 m. balandžio 14 d., https://www.lrt.lt/naujienos/lietuvoje/2/1387170/per-30-seimo-nariu-grupe-klausia-kt-ar-karantino-ribojimai-nepriestarauja-konstitucijai

28.Murauskaitė Aida, Lietuvai 30. Ar tikrai viešasis sektorius visada lėtas, o privačiame – geresnė paslaugų kokybė?, LRT, 2020 m. gruodžio 09 d., https://www.lrt.lt/naujienos/lietuvoje/2/1294257/lietuvai-30-ar-tikrai-viesasis-sektorius- visada-letas-o-privaciame-geresne-paslaugu-kokybe

29. LVAT praktika, taikant Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo normas, 426, https://www.lvat.lt/data/public/uploads/2018/01/biuletenis_30-apibendrinimas.pdf

30. Lietuvos Respublikos Viešojo administravimo įstatymo Nr. VIII-1234 pakeitimo įstatymas

31. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymas, https://eseimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.69069/asr

32. STRATA Mežetis G : skaitmeninėje Lietuvoje galėtume gyventi po 5 metų, 2020 m. liepos 16 d., https://strata.gov.lt/lt/naujienos/8-naujienos/751-g-mezetis-skaitmenineje-lietuvoje-galetume-gyventi-po-5-met

33. Kalkytė Patricija, Ar COVID-19 pandemijos metu viešasis sektorius užsikrėtė inovacijomis?, 2021 balandžio 20 d., 15MIN, https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/nuomones/patricija-kalkyte-ar-covid-19-pandemijos-metu-viesasis-sektorius-uzsikrete-inovacijomis-18-1489538

34. European Commission Digital solutions during the pandemic, https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/coronavirus-response/digital-solutions-during-pandemic_en

35. Hirmukhe J, Measuring Internal Customers' Perception on Service Quality Using SERVQUAL in Administrative Services, 3, http://www.ijsrp.org/research_paper_mar2012/ijsrp-Mar-2012-79.pdf

36. Rūmų bendruomenės susitikimas su LR VRM ministre A. Bilotaite, 2021 m. vasario 11 d., https://www.rumai.lt/Naujienos/Rumu-bendruomenes-susitikimas-su-LR-VRM-ministre-A.-Bilotaite

37. „Nuo šiol į visuomenės klausimus apie ekstremalią situaciją ir karantiną padės atsakyti ir robotas", https://govtechlab.lt/lt/nuo-siol-i-visuomenes-klausimus-apie-ekstremalia-situacija-ir-karantina-pades-atsakyti-ir-robotas/

38. LR Valstybės Kontrolė. Valstybės kontrolė savo veiklą vykdo atsižvelgdama į viešajam sektoriui karantino diktuojamus iššūkius, 2020 m. kovo 31 d., https://www.vkontrole.lt/pranesimas_spaudai.aspx?id=25067

39. Mokslo studija. Su COVID-19 susijusių ekonominės veiklos apribojimų ir valstybės intervencinių priemonių poveikio Klaipėdos regiono įmonėms efektyvumo vertinimas, 2020 m. gruodžio 31 d., 290, https://www.ku.lt/shmf/wpcontent/uploads/sites/60/2020/12/mokslo-studija-su-isvadomis-ir-rekomendacijos-P-COV-20-51.pdf

40. Nepasiekiami pagalbą teikiantys skambučių operatoriai pandemijos metu – „kokias pamokas išmokome?", BNS, 2021 m. kovo 09 d., https://sc.bns.lt/view/item/373705

41. Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo Nr. VIII-1234 pakeitimo įstatymas", LRS, žiūrėta 2021 m. gegužės 02 d., https://eseimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/24a32bb2a4e911eaa51db668f0092944/asr

42. Prylipko Sergii, Public administration of municipal transport in the capital of ukraine based on the client-oriented paradigm, Public policy and administration. T. 19, Nr. 4 (2020): 130.

43. Lietuvos Respublikos Žmonių užkrečiamųjų ligų profilaktikos ir kontrolės įstatymas Nr. I-1553, LRS, žiūrėta 2021 m. gegužės 02 d., https://eseimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.32088/asr

44. LR Vyriausybės 2020 m. birželio 10 d. pasitarimo sprendimo (protokolo Nr. 28, 1 klausimas) 2 priedas COVID-19 VALDYMO STRATEGIJA, 2-3, https://lrv.lt/uploads/main/documents/files/COVID19%20valdymo%20strategija_aktuali.pdf

45. LR vyriausybė 2020 m. vasario 26 d. Nr. 152 nutarimas, Dėl valstybės lygio ekstremaliosios situacijos paskelbimo, https://eseimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/8feb1a7658a111eaac56f6e40072e018

46. LR Ministro Pirmininko 2020 m. vasario 27 d. Nr. 43 potvarkis „Dėl valstybės lygio ekstremaliosios situacijos valstybės operacijų vadovo paskyrimo", https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/14950a6159a111eaac56f6e40072e018?jfwid=24tsi3r15

47. LR Vyriausybės 2020 m. kovo 14 d. Nr. 207 nutarimas „Dėl karantino Lietuvos Respublikos teritorijoje paskelbimo", LRS, žiūrėta 2021 m. gegužės 02 d., https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/deaf8694663011eaa02cacf2a861120c?jfwid=pyc45539b

48. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. kovo 25 d. Nr. 266 nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos vyriausybės covid-19 sukeltos situacijos valdymo komiteto sudarymo", https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/32c846e46eba11eaa38ed97835ec4df6?jfwid=-fxdp7c3m

49. LR Ministro Pirmininko 2020 m. gruodžio 18 d. Nr. 183 potvarkis Dėl darbo grupės sudarymo, https://eseimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/a7345e3040fe11ebb394e1efb98d3e67?jfwid=i3h7wg42g

50. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. kovo 25 d. Nr. 266 nutarimas.

51. Lietuvos Respublikos Karo policijos įstatymo Nr. VIII-911 pakeitimo įstatymas, https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/c970772725a311eb8c97e01ffe050e1c

52. Aukščiausioji audito institucija, „Vertinimo ataskaita", 13

53. Horvat M, Piątek W, Potěšil L et al. Public Administration's Adaptation to COVID-19 Pandemic – Czech, Hungarian, Polish and Slovak Experience. (2021): 152. http://cepar.fu.uni-lj.si/index.php/CEPAR/article/view/510/505

54. Mascio Fabrizio, Natalini Alesandro, Cacciatore Federica, Public Administration and Creeping Crises: „Insights From COVID-19 Pandemic in Italy“. (2020): 625. https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/0275074020941735

55. LR viešojo administravimo įstatymas, Suvestinė redakcija nuo 2020-09-01 iki 2020-10-31.

56. LR viešojo administravimo įstatymo Nr. VIII-1234 pakeitimo įstatymas 2020 m. gegužės 28 d. Nr. XIII-2987 Vilnius, Suvestinė redakcija nuo 2020-11-01.

57. https://www.infolex.lt/portal/start.asp

58. Mikočiūnienė Aistė, https://www.vz.lt/covid-19-verslui/2020/03/25/viesieji-pirkimai-covid-19-akivaizdoje

59. Viešųjų pirkimų įstatymo 46 str. https://www.infolex.lt/ta/40606:str46

60. Europos Komisijos gairės dėl viešūjų pirkimo COCID-19 metu vykdymo. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020XC0401(05)&from=EN#ntr5-CI2020108LT.01000101-E0005

61. Lietuvos Respublikos darbo kodekso 47 ir 49 str pakeitimo įstatymas. https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAc t/lt/TAD/cedb2d3268f811eaa38ed97835ec4df6

62. LR užimtumo įstatymo pakeitimo įstatymas https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/1b66837368f911e aa38ed97835ec4df6

63. LR garantijų darbuotojams jų darbdaviui tapus nemokiam ir ilgalaikio darbo išmokų įstatymo Nr. XII-2604 1, 5, 6 straipsnių, II skyriaus pavadinimo pakeitimo ir Įstatymo papildymo 3-1 straipsniu įstatymas 2020 03 17 Nr. XIII-2823

64. Lietuvos Respublikos ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymo papildymo įstatymas. https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/d9c1bec068f911eaa38ed97835ec4df6

65. Malandrino Ana, Demichelis Elena. Conflict in decision making and variation in public administration outcomes in Italy during the COVID-19 crisis. (2020): 138. https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/epa2.1093

66. Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė „Naujos kartos Lietuva“. (2021).

67. Kauno diena “Karantino pažeidimai“https://m.diena.lt/raktazodziai/karantino-pazeidimai

68. Murauskienė Dovilėda. COVID-19: kokia administracinė ir baudžiamoji atsakomybė gresia už karantino pažeidimus https://www.delfi.lt/verslas/nuomones/dovile-murauskiene-covid-19-kokia-administracine-ir-baudziamoji-atsakomybe-gresia-uz-karantinopazeidimus.d?id=8380535

69. Administracinių nusižengimų kodekso 34 str 5 d, 45 str, 46 str, 506 str, 526 str

70. Mano Vyriausybė, už karantino pažeidimus beveik 10 kartų didesnės baudos https://lrv.lt/lt/naujienos/uz-saviizoliacijos-ir-karantino-taisykliu-pazeidimus-beveik-desimt-kartu-didesnes-baudos

71. Administracinio nusižengimo byla Nr. II-350-917/2020. https://eteismai.lt/byla/72257811700588/II-350-917/2020

72. Administracinio nusižengimo byla Nr. AN2-307-873/2020 https://eteismai.lt/byla/273174105527667/AN2-307-873/2020

73. Administracinio nusižengimo byla Nr. BYLA II-221-729/2020

74. Administracinio nusižengimo byla NR. II-141-522/2020

75. Administracinio nusižengimo byla Nr. AN2-292-317/

76. LR Vyriausybės Nutarimas dėl Valstybės lygio ekstremaliosios situacijos paskelbimo 2020 m. vasario 26 d. Nr. 152. suvestinė (2021-09-13 - 2021-10-15)

77. Lietuvos Respublikos civilinės saugos įstatymas 1998 m. gruodžio 15 d. Nr. VIII-971. Galiojanti suvestinė redakcija (nuo 2021-09-01).

78. 2021-09-12 duomenimis, šaltinis LRS Teisės aktų, projektų ir susijusių dokumentų paieškos sistema

79. LR Operacijų vadovo Sprendimas Dėl valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, kitų įstaigų viešųjų ir administracinių paslaugų teikimo sąlygų 2021 m. rugsėjo 10 d. Nr. V-2063.

80. LR Operacijų vadovo Sprendimas Dėl asmenų atitikties kriterijams patvirtinimo 2021 m. rugsėjo 10 d. Nr. V-2062

81. LR Operacijų vadovo Sprendimas Dėl pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo organizavimo būtinų sąlygų pakeitimo 2021 m. rugsėjo 10 d. Nr. V-2050

82. LR Operacijų vadovo Sprendimas Dėl formaliojo profesinio mokymo ir aukštojo mokslo studijų vykdymo būtinų sąlygų pakeitimo 2021 m. rugpjūčio 20 d. Nr. V-1908

83. LR Operacijų vadovo Sprendimas Dėl neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir neformaliojo profesinio mokymo vykdymo būtinų sąlygų“ pakeitimo 021 m. rugpjūčio 20 d. Nr. V-1907.

84. LR Operacijų vadovo Sprendimas Dėl ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo organizavimo būtinų sąlygų“ pakeitimo 2021 m. rugpjūčio 20 d. Nr. V-1903.

85. LR Operacijų vadovo Sprendimas Dėl neformaliojo vaikų švietimo organizavimo būtinų sąlygų pakeitimo 2021 m. rugpjūčio 20 d. Nr. V-1904.

86. LR Operacijų vadovo Sprendimai 2021 m. rugsėjo 10 d. Nr. V-2061, Nr. V-2060, Nr. V-2059

87. https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/b17f9100126f11ecad9fbbf5f006237b

88. LR Operacijų vadovo Sprendimas Dėl pavedimo organizuoti, koordinuoti ir vykdyti testavimą ugdymo įstaigose pakeitimo 2021 m. rugpjūčio 30 d. Nr. V-1963.

89. LR Operacijų vadovo Sprendimas Dėl ekstremaliosios situacijos metu taikomų apribojimų laikymosi kontrolės 2021 m. rugpjūčio 17 d. Nr. V-1873

90. Daukšienė Estela, Trepulė Elena, Naujokaitienė Justina. Kokybiško nuotolinio ugdymo link: mokyklų pirmosios išmoktos pamokos COVID-19 pandemijos metu. Pedagogika t. 142, Nr. 2. (2021) 5.

91. Samašonok Kristina ir Žonych Anastasija. Nuotolinės studijos: „*neišvengiamybė, iššūkiai ir tobulinimo galimybės*“. (2020): 23. https://proxy.lnb.lt:2534/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=3&sid=8baa4142-66c4-4f32-8868-7d457e03de19%40sessionmgr4008

92. Vlachopoulos Dimitrios. COVID-19: Threat or Opportunity for Online Education?. *Higher Learning Research Communications*. Volume 10, Issue 1. (2020): 16.

93. Dagys Jonas. Universitetų raidos tendencijos: vadybos ir COVID pandemijos. Problemos, vol. 98. (2020): 107-108.

94. Putinaitė Nerija. Ar COVID-19 nesužlugdys mūsų švietimo? (2021). https://www.lrt.lt/naujienos/nuomones/3/1451191/nerija-putinaite-ar-covid-19-nesuzlugdys-musu-svietimo

95. STT. Korupcijos rizikos analizės išvados. (2020): 4. https://www.stt.lt/data/public/uploads/2020/11/covid-19-kra-isvada.pdf

96. Austrijos 2020 m. liepos 14 d. sprendimas Nr. V 411/2020-17, https://www.vfgh.gv.at/downloads/VfGH-Entscheidung_V_411_2020_vom_14._Juli_2020.pdf

97. Karsokienė Rima, Dromantienė Leta. Lietuvos kelionių organizatorių restruktūrizacijos prielaidos ir principai COVID-19 sukeltos krizės kontekste. Regional Formation and Development Studies, No. 2 (34). (2021): 54-59

98. VMI viršininko įsakymas Dėl valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko 2020 m. kovo 26 d. įsakymo Nr. VA-27. Dėl pagalbos priemonių mokesčių mokėtojams, paveiktiems koronaviruso (COVID-19) sukeltų neigiamų pasekmių pakeitimo. 2021 m. balandžio 27 d. Nr. VA-30. https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/9dfa8c80a72a11ebbcbbc2971cdac3cb

99. Visuotinės žmogaus teisių deklaracijos 3 str. https://www.ohchr.org/EN/UDHR/Documents/UDHR_Transla tions/lit.pdf

100. Konstitucinio Teismo 2002 m. sausio 14 d., 2004 m. sausio 26 d. nutarimai.

101. https://www.lrs.lt/home/Konstitucija/Konstitucija.htm

102. LR Valstybės lygio ekstremaliosios situacijos operacijų vadovo sprendimas 2020 m. kovo 16 d. Nr. V-387

103. Seimo kontrolieriaus 2020 m. lapkričio 12 d. ataskaita Nr. NŽTI-2020/1-3, http://www.lrski.lt/images/dokumentai/nti2020-1-3_2020-11-12.pdf , 2

104. Kuo baigsis privalomo vakcinacijos dilema https://lsveikata.lt/aktualijos/kuo-baigsis-privalomos-vakcinacijos-dilema-13938

105. Vyriausybė ir toliau nepritaria skieppijimui per prievartą. https://sam.lrv.lt/lt/naujienos/vyriausybe-ir-toliau-nepritaria-skiepijimui-per-prievarta

106. Tarptautinis ekonominis ir kultūrinis teisių pakto 12 str. https://eseimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/ TAI S.174850

107. Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija.https://eseimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD

108. Europos žmogaus teisių konvencija 8 str. https://www.echr.coe.int/documents/convention_lit.pdf

109. Europos žmogaus teisių teismas sprendimas byloje ,,Vavrička ir kiti'. https://hudoc.echr.coe.int/fre #{%22itemid%22:[%22001-209039%22] }

110. Šekštelo Albertas. Antivakseriai – pro memoria: valstybė gali įvesti privalomą skiepijimo nuo koronaviruso politiką, nepažeisdama žmogaus teisių https://www.teise.pro/index.php/2021/08/22/a-sekstelo-antivakseriai-pro-memoria-valstybe-gali-ivesti-privaloma-skiepijimo-nuo-koronaviruso-politika-nepazeisdama-zmogaus-teisiu/

111. Valstybės lygio ekstremaliosios situacijos valstybės operacijų vadovo sprendimas 2020 m. gegužės 29 d. Nr. V-1316

112. Ištyrė žmonių skundus dėl karantino, įžvelgia žmogaus teisių ribojimų. https://www.lrt.lt/naujienos /lietuvoje/2/1275909/istyre-zmoniu-skundus-del-karantino-izvelgia-zmogaus-teisiu-ribojimu-turi-priekaistu-del-zeminancio-elgesio

113. LR žmonių užkrečiamųjų ligų ir profilaktikos įstatymo 9 str 2 d (Redakcija galiojusi iki 2020-04-08)

114. Kardelis, K., Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai (Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras, 2017).

115. SIGMA. Public Administration: Responding to the COVID-19 Pandemic. Mapping the EU member states' public administration responses to the COVID-19 pandemic (for EU Enlargement and Neighbourhood countries). 1-7 April 2020. https://www.sigmaweb.org/publications/SIGMA-mapping-response-EU-members-coronavirus.pdf

116. Ritchie H, Mathieu E, Guirao L, Appel C, Giattino C, Ospina E, Hasell J, Macdonald B, Beltekian D anD Roser M, Coronavirus Pandemic (COVID-19)“, 2020, https://ourworldindata.org/covid-stringency-index#citation

117. Hale, Thomas, Petherick A, Phillips T, Webster S. Variation in Government Responses to COVID-19, Version 3.0. *Blavatnik School of Government Working Paper*. March 31, 2020. Available: www.bsg.ox.ac.uk/covidtracker

118. Christensen Tom, Lægreid Per. Balancing Governance Capacity and Legitimacy: *How the Norwegian Government Handled the COVID-19 Crisis as a High Performer*. (2020): 778. https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/puar.13241

119. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos 2020 metų veiklos ataskaita, Vilnius, https://vrm.lrv.lt/uploads/vrm/documents/files/000_VRM%202020%20m_%20veiklos%20%20ataskaita_TEIKIMAS_LRV.pdf

120. European Commission, Policy measures taken against the spread and impact of the coronavirus – 6 April 2020, 2022 m. sausio 29 d., https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/coronovirus-policy-measures-6-april_en_1.pdf

121. Norwegian Government, „The Coronavirus Situation“, 2020, https://www.regjeringen.no/en/topics/koronavirus-covid-19/id2692388/

122. Financial Times, „Coronavirus tracked: see how your country compares“, 2022, https://ig.ft.com/coronaviruschart/?areas=per&areasRegional=usny&areasRegional=usnh&areasRegional=uspr&areasRegional=usdc&areasRegional=usfl&areasRegional=usmi&cumulative=1&logScale=0&per100K=1&startDate=2020-02-01&values=cases

123. FORSKER Forbundet, „Layoff“, 2022 m. vasario 12 d., https://www.forskerforbundet.no/arbeidsvilkar/koronavirus-arbeidstakers-rettigheter/permittering/layoff/

124. SODRA, Nedarbo grimasos: *trečdalis bedarbių prieš karantiną nebuvo dirbę Lietuvoje*, 2021 m. sausio 21 d., https://www.sodra.lt/lt/naujienos/nedarbo-grimasos-trecdalis-bedarbiu-pries-karantina-nebuvo-dirbe-lietuvoje

125. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Seimas patvirtino pagalbą po karantino: naudą pajus 1,4 mln. Lietuvos gyventojų, 2020 m. gegužės 7 d., https://socmin.lrv.lt/lt/naujienos/seimas-patvirtino-pagalba-po-karantino-nauda-pajus-1-4-mln-lietuvos-gyventoju

126. Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo 5(1) str. https://www.infolex.lt/ta/364878:str5-1

127. Lietuvos vyriausias administracinis teismas sprendimas byloje Nr. AB-27347-3-65-3-00155-2020-2

128. GOV.UK, Check if you can claim a grant through the Self-Employment Income Support Scheme, 2021 m. spalio 1 d., https://www.gov.uk/guidance/claim-a-grant-through-the-coronavirus-covid-19-self-employment-income-support-scheme

129. COVID-19: EMEIA EY Government Support Package, 2020, https://assets.ey.com/content/dam/ey-sites/ey-com/no_no/topics/tax/pdfs/ey-government-support-package-norway-20200702.pdf

130. Tian, Huaiyu, Yonghong Liu, Yidan Li, Chieh-Hsi Wu, Bin Chen, Moritz U. G. Kraemer, Bingying Li, ir kt., „An Investigation of Transmission Control Measures during the First 50 Days of the COVID-19 Epidemic in China“, Science 368, 6491(202): 638–642. https://doi.org/10.1126/science.abb6105

131. Teets, J. C., R. Hasmath, „The Evolution of Policy Experimentation in China.” Journal of Asian Public Policy 13, 1(2020): 49–59. doi:10.1080/17516234.2020.1711491

132. Slovakijos mokesčių kodeksas https://www.mfsr.sk/en/taxes-customs-accounting/tax-administration-price-legislation/tax-legislation/

133. Europos žmogaus teisių konvencijos 6 str.

134. Koronavirusas Italijoje. https://m.kauno.diena.lt/raktazodziai/koronavirusas-italijoj.

135. Čelkis Paulius „ Visuomenės sveikatos priežiūros teisinis reguliavimas įgyvendinant teisę į sveikatos apsaugą“ daktaro disertacija. file:///C:/Users/MyPC/Downloads/1895191.pdf

136. Novikovas Andrejus. priversti saviizoliuotis asmenis, grįžusius iš užsienio, teisinių priemonių yra. https://www.lrt.lt/naujienos/pozicija/679/1156441/andrejus-novikovas-priversti-saviizoliuotis-asmenis-grizusius-is-uzsienio-teisiniu-priemoniu-yra

137. Lietuvos Vyriausiasis administracinis teismas nutartis Nr. I-3-602/2022

138. Audrius Bakaveckas, Algimantas Dziegoraitis, Audronė Dziegoraitienė, Adolfas Gylys, Raimundas Kalesnykas, Birutė Pranevičienė, Edmundas Rusinas, Stasys Šedbaras, Algimantas Urmonas, Dainius Žilinskas., Lietuvos administracinė teisė bendroji dalis., Vadovelis ., (Vilnius, 2005) 199-200.

ANOTACIJA LIETUVIŲ IR ANGLŲ KALBOMIS

Per pastaruosius metus visame pasaulyje pasireiškusi COVID-19 pandemija šalių vyriausybes privertė veikti neapibrėžtumo sąlygomis ir adaptuotis prie naujų iššūkių perorganizuojant viešojo administravimo valdymą ir struktūras. Lietuva, kaip didelės patirties su pandemijos valdymu neturinti šalis, patyrė itin daug kliūčių ir iššūkių sprendžiant tiek privataus, tiek viešojo sektoriaus klausimus, todėl viešojo administravimo institucijos patyrė sunkumų valdant pandemiją bei dėl karantino susidariusius neigiamus padarinius. Pirmosios patirties rezultatai atskleidė silpnuosius viešojo administravimo sistemos funkcionavimo aspektus.

Šiuo tyrimu siekiama atlikus teisinio reguliavimo, teisinių šaltinių bei teismų praktikos analizę teoriškai ir empiriškai pagrįsti viešo administravimo institucijų iššūkius ir galimybes karantino režimo sąlygomis juos lyginant su kitų šalių praktika.

Darbe atliktas tyrimas padės nustatyti galimybes Lietuvos viešo administravimo institucijų veiklos tobulinimui. Tyrimo rezultatai rodo, kad esama viešo administravimo institucijų veikla nėra tinkama ir pakankama užtikrinant dinamišką reagavimą į pandeminius iššūkius. Nors pradžioje imtasi iniciatyvos greitai ir operatyviai taikyti griežtas saugumo priemones, ilgalaikėje perspektyvoje pasirodė bendradarbiavimo, tarpusavio kooperacijos ir centralizuoto sprendimų priėmimo proceso trūkumas, taip pat skaitmenizacijos ir darbuotojų pasiruošimo dirbti naujomis sąlygomis stygius, naujai kuriamo teisinio reguliavimo spragos, konkurencijos pažeidinai, asmenų teisių pažeidimai.

Raktiniai žodžiai: COVID-19, pandemijos valdymas, viešasis administravimas

ANNOTATION

The global pandemic of COVID-19 has forced national governments to adapt to a new challenges in reorganizing public administration governance and structures. As a country with a lack of experience in pandemic management, Lithuania has faced significant obstacles and challenges dealing with the private and public sectors. Public administration have experienced difficulties in managing the pandemic and the negative consequences of quarantine. The results of the first quarantine revealed the weak aspects of public administration system functioning.

The aim of this research is to perform an analysis of law regulation, law sources and case law to theoretically and empirically substantiate the challenges and opportunities of public administration institutions under the conditions of the quarantine regime by comparing them with other countries practise.

The research conducted in the work will help to identify opportunities for improving the activities of Lithuanian public administration institutions. The results of the study show that the existing activities of public administration institutions are not appropriate and sufficient to ensure a dynamic response to pandemic challenges. In the beginning security measures were iniciated quickly and expeditiously, time shows that the was a lack of cooperation, centralized decision-making, as well as a lack of digitization and preparedness, new regulation gaps, breaches of competition and individual rights.

Keywords: COVID-19, pandemic management, public administration

SANTRAUKA LIETUVIŲ KALBA

Gadišauskas. E (2022). *Viešojo administravimo institucijų veiklos ypatumai karantino rėžimo sąlygomis* (magistro baigiamasis darbas). Vilnius: Mykolo Romerio universitetas

Visame pasaulyje pasireiškusi COVID-19 pandemija privertė šalių vyriausybes spręsti nenumatytas ir naujas problemas. Lietuva, kaip didelės patirties su pandemijos valdymu neturinti šalis, patyrė nemažai kliūčių ir iššūkių sprendžiant tiek privataus, tiek viešojo sektoriaus klausimus, todėl viešojo administravimo institucijos privalėjo ieškoti naujų būdų ir sprendimų siekiant suvaldyti pandemiją ir dėl karantino susidariusius neigiamus ekonominius padarinius. COVID-19 pandemija neigiamai atsiliepė šalies sveikatos priežiūros, švietimo sistemai, taip pat smukdė verslus bei ekonomiką. Naujos pandemijos valdymui skirtas teisinis reguliavimas kai kuriais atvejais buvo perteklinis ir turėjo reikšmės konkurencijos iškraipymams rinkoje, asmens teisių pažeidimams. Darbe atliktas tyrimas padės nustatyti galimybes Lietuvos viešo administravimo institucijų veiklos tobulinimui, taip pat atskleis, su kokiomis problemomis susidūrė viešojo administravimo institucijos vykdydamos savo funkcijas, kokias pasėkmes sukėlė priimti sprendimai. Gauti tyrimo rezultatai gali būti panaudojami, siekiant užtikrinti sklandų viešo administravimo institucijų veikimą pandemijų atvejais.

Darbo tikslas – atlikus teisinio reguliavimo, teisinių šaltinių bei teismų praktikos analizę teoriškai ir empiriškai pagrįsti viešo administravimo institucijų iššūkius ir galimybes karantino režimo sąlygomis. Tam tikslui darbe pirmiausia atliekama viešojo administravimo institucijų veiklos ypatumų teorinė analizė; išanalizuojami labiausiai paveiktos viešojo administravimo institucijų veiklos sritis, išanalizuojami COVID-19 valdymo ypatumai, atliekama pandemijos valdymo teisinio reguliavimo teorinė analizė, analizuojama pandemijos metu priimtų sprendimų teisines pasėkmes. Po teorinės analizės, atliekamas empirinis kokybinis tyrimas siekiant išanalizuoti, kaip užsienio valstybių viešo administravimo institucijos užtikrino paslaugų teikimą gyventojams karantino rėžimo sąlygomis; Remiantis gautais rezultatais bei teorinės analizės įžvalgomis pateikiami pasiūlymai, kaip pagerinti viešo administravimo institucijų veiklos tęstinumą karantino režimo sąlygomis.

Mokslinės literatūros, straipsnių analizė, teisės aktų ir strateginio pobūdžio dokumentų turinio analizė, taip pat lyginamoji analizė leidžia teigti, kad darbe ginamas teiginys, jog „ Viešojo administravimo subjektų veikla, susijusi su viešųjų paslaugų teikimo administravimu ir administracinių paslaugų teikimu, pandemijos metu nebuvo užtikrinamos tinkamai.“ yra patvirtinamas. Nors pradžioje imtasi iniciatyvos greitai ir operatyviai taikyti griežtas saugumo

priemones, ilgalaikėje perspektyvoje pasirodė bendradarbiavimo, teisės normų spragos, asmens teisių pažeidimai.

SUMMARY

Gadišauskas. E (2022). *The Peculiarities of the Public Administration Institutions Activities During the Carantine* (master‘s thesis). Vilnius: Mykolas Romeris University

The global COVID-19 pandemic has forced governments to deal with unforeseen and new challenges. Lithuania, has no experience in managing pandemics, for this reason there were alot obstacles and issues in both the private and public sectors, therefore public administration institutions had to look for new solutions to manage the negative consequences of pandemic due to quarantine. The COVID-19 pandemic had a negative impact on the country's health care and education systems, as well as businesses and the economy. In some cases the new law legal regulation for pandemic was redundant and had a significant impact on the distortion of competition in the market and the violation of individual rights. The research carried out in this work identifies opportunities for the improvement of Lithuanian public administration activities, as well as reveals the problems associated with the performance of public administration institutions in the performance of their functions, and the consequences of making decisions. The results of the study can be used to ensure the smooth operation of public administrations in the event of pandemics.

The aim of the work is to analyse the law regulation, law sources and court practise theoretically and empirically substantiate the challenges and opportunities of public administration institutions under the conditions of the quarantine regime. For this purpose, work performs a theoretical analysis of the peculiarities of the activities of public administration institutions; the most affected public administration activity areas, the peculiarities of COVID-19 management, the theoretical analysis of the law regulation of pandemic management, the legal consequences of the decisions made during the pandemic. After the theoretical analysis, an empirical qualitative study is carried out in order to analyze how the public administration institutions of foreign countries ensured the provision of services to the population under the conditions of the quarantine regime; Based on the obtained results and insights from the theoretical analysis, suggestions are presented on how to improve the activity of public administration institutions in the conditions of the quarantine regime.

The analysis of scientific literature, articles, analysis of the content of law acts and strategic documents, as well as comparative analysis allow to state that the statement “Activities of public administration entities related to the administration of public services and the provision of administrative services were not ensured during the pandemic” properly. "is approved. Although the initiative was taken to apply strict security measures quickly and expeditiously, in the long run perspective it was lack of cooperation, issued law norms, and violations of individual rights.